

E Matyu

Ka Knovvur To Tittiegom

Mang E Yesus

O Rhek Ruk Ktar Kam Keknen Mang E Matyu Ka Knovvur To Tittiegom

A knovvur ta, e Matyu tittiegom. A knovvur ta, ta vle te, a knovvur langto kun mnam o knovvur ruk korlotge ko ngat vrua maenang. E Yoanes ka knovvur ta ktua vle ge. Vanangko mar tgus ngat kothoi mang o tgluk tgus ruk ngata pis mang e Yesus mnam o kolkhek ruk en ta vle mo mmie. E Matyu, en e Yesus kalkayie langto nam kaikkiem. Tittiegom ka knovvur ta ktar mang ko lRom ngat lua mget a rengmat to e Yerusalem vop, tennik mnam a pnes to e A.D. 70.

E Matyu tittiegom ka knovvur ta ngang o Yuda kam khenam e Yesus ma mmok ngang ngar te, her en lsir arhe, Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen. A papat langto a vu laut e Matyu ta svil kam khenam, ta vle te, o tnangal tgus ruk E Nut ta rere ormar tennik ko vgum o propet mang Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen, e Yesus tkaottam mar tgus, mar kam pis lmien orom en mruo. Ko E Nut tel karo tnangal mang a mhel langto kam meng kmaol ngte mmie he kaekon lIsrael, va e Matyu ka knovvur ta, ta khenam te, a mhel to endo, her e Yesus lsir to arhe.

Va kun mnam a hor ta e Matyu tittiegom, karo mhetor ngarlavurgem. O rere ngata havae mang o tgluk ruk e Yesus tkaeha ormar, va mang e Yesus karo rhek ruk nma patter o mia ormar kat. O rere akuruk ngta rere mang ko E Nut ka tavgo nak komor o mia tgus kat. E Matyu ta rere mang E Nut ka tavgo tok, ekam ko lIsrael ngam gia vle kpaneng nga Taven langto, Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen, he nang En kam hong ngar pum lRom nga serppak to ta kpom mar lserppak. Va e Matyu ka hor ta ka mhe to kmelha orom a mhe to aktiek kam ngae kais mnam a mhe to aktiek hori orom alomin ta khenam e Yesus te, en a pattermia to te smia mnor hak kam smia patter o mia.

**E Matyu Ta Non Ekam E Yesus Ka Ngausie Ka Pun To Mkor Kalo
Pupnam Ruk E Devit Kar E Ebrehem
(Lk 3.23-38)**

1 ^{1-6a} E Yesus, ta vle te, Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen, va a hor to endo ta vle te, ka ngothoi ko tkaelha orom kalo pupnam ruk e Devit kar e Ebrehem. To kmelha orom a venloot to orom e Ebrehem ka grung kmis orom e Devit, e Yesus karo pupnam her mar ri arhe:

E Ebrehem ta teit mang e Isak,
 e Isak ta teit mang e Yakop,
 e Yakop ta teit mang e Yuda kar kaornopeik,
 e Yuda ta teit mang klo hal ruk e Peres va e Sera, ennginduk ngin nan e Temar,
 e Peres ta teit mang e Hesron,
 e Hesron ta teit mang e Ram,
 e Ram ta teit mang e Aminadap,
 e Aminadap ta teit mang e Nason,
 e Nason ta teit mang e Salmon,
 e Salmon ta teit mang e Boas to knan e Rehap,
 e Boas ta teit mang e Obet to knan e Rut,
 e Obet ta teit mang e Yesi,
 e Yesi ta teit mang e Devit to ngat el en a Taven, en kam nho mang IIsrael.

^{6b-11} To kle kaelha orom a venloot ko tok orom e Devit va ka grung kmis ko IBabilon ngata kakapom IIsrael kmen a kapnes ngang ngar ngok mBabilon, e Yesus karo pupnam her mar ri arhe:

E Devit ta teit mang e Solomon vgum e Uraia ktavlom ko tlei orom,
 e Solomon ta teit mang e Rehoboam,
 e Rehoboam ta teit mang e Abaisia,
 e Abaisia ta teit mang e Asa,
 e Asa ta teit mang e Yehosapat,
 e Yehosapat ta teit mang e Yehoram,
 e Yehoram ta teit mang e Usaia,
 e Usaia ta teit mang e Yotam,
 e Yotam ta teit mang e Ehas,
 e Ehas ta teit mang e Hesekia,
 e Hesekia ta teit mang e Manase,
 e Manase ta teit mang e Emon,
 e Emon ta teit mang e Yosaia,
 e Yosaia ta teit mang e Yekonaia kar kaornopeik ruk ngata vle kun mnam a venloot to IBabilon ngat her kakapom IIsrael kmen a kapnes ngang ngar ngok mBabilon he.

12-16 To kle kaelha orom a venloot to IBabilon ngta kakapom IIsrael kmen a kapnes ngang ngar kmis mang e Yesus ko ta pis, e Yesus karo pupnam her mar ri arhe:

E Yekonaia ta teit mang e Sialtiel,
 e Sialtiel ta teit mang e Serababel,
 e Serababel ta teit mang e Abiut,
 e Abiut ta teit mang e Elaiakim,
 e Elaiakim ta teit mang e Esor,
 e Esor ta teit mang e Sadok,
 e Sadok ta teit mang e Ekim,
 e Ekim ta teit mang e Eliut,
 e Eliut ta teit mang e Elieser,
 e Elieser ta teit mang e Matan,
 e Matan ta teit mang e Yakop,
 e Yakop ta teit mang e Yosep, to tlei orom e Maria to tkol e Yesus,
 endo o mia ngma mon te, Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen.

17 Yu! Her tok arhe. To kam pupam e Yesus karo pupnam ruk endri tgus ko ngata ngamngam mo kim o valngneik tgus ngat kais te, loktiiek hori orom korlolo kmelha ko orom a venloot to tkol e Ebrehem ka grung kmis orom e Devit. Va loktiiek hori orom korlolo yok vat kam le kaelha ko orom a venloot to tkol e Devit ka grung kmis ko IBabilon ngata kakapom IIsrael kmen a kapnes ngang ngar ngok mBabilon. Va loktiiek hori orom korlolo kat kam le kaelha kat orom IBabilon ko ngata kakapom IIsrael kmen a kapnes ngang ngar ka grung kam le kngae her kais orom Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen.

E Yesus Knan Tkol

(Lk 2.1-7)

18 To kam keknen mang e Yesus to E Nut Thim Orom Ka Msasaen ko knan tkol ta vle ti te: Tennik, a re ta plok mang e Yosep kre Maria te, min kam lei. E Maria tlo vle ko kim e Yosep vop, nangko ta senkrip ko ka nam he, ekam E Nunu A Totur. 19 Kmikkiem enang tok, ekam ko katngokol to e Yosep en a mhel to nam sim kut kaikkiem E Nut karo pos, tlua svil kam vua ngam a leep mang e Maria ko ma mmok e. He ekam tok, ta kle va ka lgem o rhek te, kam gia kser a lei he vur korim lvongnek, nang o mia tgus kam lua rere pum ma mmok.

20 Kam ngae, to Ngoldaip ka engyel ther gi pis he kngam tmik kim e Yosep ponit he kreng te, "Vae, Yosep, e Devit kaes^a to yin. Ngior kam vu kta papat nngia nngia mang e Maria, ko a sie to mnam ka vrek tpis ekam

^a 1.20 A munik to "E Devit Kaes" o Yuda ngma mon Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen orom kat.

E Nunu A Totur mruo. To tok, ngiak vaeng a vlom to endo ngok mreken kam vle ko kmin. ²¹Va koknaik nera kol a sie to a ngokol, he ngiak mon te, e Yesus^b ko tennik E Nut ther reng khal to en te, Yesusulгим ilario mia mruo ko ngira lol ngaro kerkekenen patgiang ngaiting.”

²²E Maria tel ka nam ekam E Nunu A Totur, he kmikkiem gi enang tok, E Nut karo rhek ngat pis lmien orom ko tennik ka propet langto ta ktar kpavap mang ko tittiek te:

²³“Vae, a vlom langto lurokol ngat lo ehing vop, ner kael ka nam he kol a sie to a ngokol va o mia ngara kilegem te, e Emanuel”. To kam hortgem ka munik to enda ka pun ta vle te, “E Nut ta kmor he.”

²⁴E Nut tngam tmik kim e Yosep tok knop, to e Yosep thera hop kaikkiem Ngoldaip ka engyel karo rhek kam vaeng e Maria ngok mreken, en kam vle ko kim, ²⁵vanangko, tlo konit ko kim kam ngae kais ko te kol a sie to a ngokol. Kam ngae, to knan ta kol, to e Yosep thera mon te, e Yesus.

O Hirtek Ngata Totu Pum A Sie To E Yesus

2 ¹E Yesus knan tkol ko mBetlehem kun mnam a mhe to e Yudea mnam o kolkhek ruk lRom ngtel e Herot, en kam vle te, o Yuda nga taven ko tok. Tkol he, to o hirtek akuruk ngat vua mnor mang o ketor ngat kottek ko malhagenmok kun mnam a mhe to a kolkha nma hur mnam he kngae klal kpis ko mYerusalem. ²Ngat pis he kaelha kam mamnganang o mia te, “O Yuda nga taven to knan tgi gnua kol namriem? Ko ngota vle oguon malhagenmok he ka vle kvokom a ketor ko ther gia hurpis ko he ksap kvuut. He ekam tok, ngot kaol ngte kam nngiar ngang va kam totu pum.”

³A taven to e Herot ta ngniek mang ngar ko ngta mamnganang o mia mang o Yuda nga taven tok, to en kar lYerusalem kavurgem ruk ko tok mYudea ngaro papat ngat ho mi ktua kervavle mang. ⁴To ekam tok, e Herot tvaeng o Yuda ngaro pris ruk laol va ngaro pattermia kmo pos kam mnganang ngar te, “O propet ngata ktar kpavap mang Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen ko knan nak kol mnam ani rengmat to lsir?”

⁵Va ngat koripang te, “Mnam e Betlehem to kun mnam a mhe to e Yudea kmikkiem gi enang ko a propet langto ta ktar kpavap mang gi enang tok tennik ko tittiegom E Nut karo mur rhek mruo te:

⁶‘Vanang a rengmat to e Betlehem kun mnam a mhe to e Yudea ila munik nak ho mi kut laut hak ekam ko ngora tavger a taven langto kun pgegom yin mruo kam sir ko kmuk he nera ktong kuario mia ruk lIsrael he ktoot mang ngar.’ ”

^b 1.21 Orom o Yuda nga re, e Yesus ka munik ka pun msim ta vle te, “Kam susulгим o mia kam lol ngaro kerkekenen patgiang ngaiting.”

⁷E Herot ta ngnek tok, to ther vrua vaeng o hirtek lvongnek he kol a papat mkor mar mang ani kolkha lsir to a ketor to endo ta plok mnam. ⁸Ngat mon a kolkha to endo, to e Herot ta kle pe gia havaeng ngar te, “Mguak ngae ngogut mBetlehem he sim ktua kngae ko kim o mia kam mamnganang ngar kam smia mnor mang a sie to endo, ngola? Mgua re kpis mang, va mguak kaeknik ngte khavaeng dok, dok vat kam kle kngae kpis ka nngiar ngang kam totu pum kat.”

⁹Ngata ngnek mkor tok, to hera ngae. Ngata ngae kngae, va vgum a ketor to ngata vokom tesgun ko thera ktar ka plok mnam a mhe to a kolkha nma hur mnam he ksap kvuut, ko ngata vle oguon malhagenmok vop. Ta kta pis kat he kta sap kam kta ktong ngar kam ngae kngae kais ko te mia pis he ksir ka vle kuon malpgem a rek to lsir ko a sie ta vle kun mnam. ¹⁰Ngat vokom a ketor tok, to ngat ngae sei kam sirei ge. ¹¹To ngat pis kvavaik ngogun ma rek, to hera vokom a sie to endo kar knan e Maria. Ngta vokom tok, to hera tubulkek ku penharom a sie to endo to kle kpepet ngaro ngaelpas he khohong ngaro gol va ngaro ku va ngaro vursien ruk ngma mon te, o prekensen, kam nngiar ngang a sie to ormar.^c ¹²Ngat kaeharom tok knop, to ngat hera ngae kmonit. Ngat konit to E Nut ta ngam tmik kim mar ponit he khavaeng ngar kam lo kat kaeknik ngok kim e Herot kat e. He ekam tok, ngat kle vrua ngoropok kaekeknik kmikkiem a ngaelaut langto yok vat kam pis malhagenmok mnam nga rengmat mruo.

E Yosep Mar Ngata Ngorpok Ngogu mIsip

¹³O hirtek ngat ngorpok he, to Ngoldaip ka engyel ta le kpis ko kim e Yosep vat, he kngam tmik kim ponit he khavaeng te, “Hop, he kol a sie to endo va vaeng knan he ngorpok orom min ngogu mIsip ekam ko e Herot ta re kam riring a sie to endo kmim kngam a yoror. He ngiaka vle ko tok kais ko dok mruo ngua mrua havaeng yin kmeknik.”

¹⁴E Yosep ta kol a engyel ka re tok, to khop kokol a sie to endo va kvaeng knan to hera ngorpok orom min kam ngae ngogu mIsip mnam a segain to endo gi. ¹⁵Ngta vle ko tok mIsip kais ko e Herot ta yor. He ekam ko ngta vle ko tok mIsip, E Nut karo rhek ngata pis lmien ko tennik ka propet langto ta ktar kpavap mang khal gi enang tok ko tittiek te, “Ko her vaeng ko hal ko mnam a mhe to e Isip, en kmottek petgim a mhe to endo.”

E Herot Ten A Volou To Kmim O Ngnes

¹⁶Ngta vle ku mIsip tok, to e Herot ta tar ko o hirtek ngat her kauyang he. To ta vrek kinkiin, to her kle kaen a volou to kmim o ngnes ruk

^c 2.11 O Yuda ngma nngiar ngang o mia orom o ku va o vursien kmikkiem o Yuda ngaro keknen ekam ko ngint vua laut hak.

lurokol tigus endruk ngaro pnes ngat kais mang alo pnes alomin he ka grung, kmikkiem a kolkha to o hirtek ngat mon, endo ko ngat vokom a ketor ko tpiis mnam. Enang tok e Herot ten a re kmim o ngnes ruk lurokol tigus kun mnam e Betlehem va kun mnam o maksien ruk kanmok mang e Betlehem kat. ¹⁷Ngtim mar, he enang tok, E Nut karo rhek akuruk vat ngata pis lmien ko tennik ka propet langto vat ta ktar kpavap mang e Yesus ka ngausie gi enang tok ko tittiek te,

¹⁸“A rengmat to e Rama ko rkieng a rengmat to e Betlehem ngta vor pa ngaor va ktolpum o ngoven he kae he kvulhi ku mmie kngae. Ngat kae kngae mang ngles, he tang tho lo kut kais hak kam hagam mar e, ko ngles ngat her ho yayor tigus hak he.”

Ii, her mar e Yesus ka ngausie to e Retsel ta pupur kim mar arhe.

A Ngaeknik To Ko mIsip Ngoguo mNasaret

¹⁹To ko pekam ko e Herot tyor, Ngoldaip ka engyel ta kta pis ko kim e Yosep he kta ngam tmik kim ponit ko mIsip kat. ²⁰Ta reng te, “Hop, kol a sie va vaeng knan he eknik orom min ngoguo mnam o Yuda nga mmie to e Israel ekam ko e Herot mar, endruk ngat en a volou kmim a sie kngam a yoror ngat yayor tigus ngmeang he.”

²¹To kmikkiem enang ko a engyel ta re, e Yosep thera hop, kol a sie va kvaeng knan he kaeknik orom min ngoguo mIsrael. ²²Tpiis ormin ko mIsrael, vanangko ta ktar ru pum a re he te, e Akeleas ta le kol kteit to e Herot ka ngaekam kam nho mang o mia ruk ko mYudea va te sei kam gor mang a sie kam vle orom ko tok. He ekam tok, E Nut ka engyel ta kta ngam tmik kim ponit he kaengorang mang tok, to tle kngorpok ormin ngoguo mnam a mhe to e Galili. ²³Ta ngae kpiis orom a sie to endo ko tok, to hera vle kun mnam a rengmat to e Nasaret. He enang tok, E Nut karo rhek akuruk ngat pis lmien orom a sie to endo ko tennik karo propet akuruk ngta ktar kpavap mang ko ngat ittiiek te, “O mia ngara mon en te, en nkong ko mNasaret.”

E Yoanes To Nma Parrum O Mia Ta Pos Kngae Kam Verang A Ngaelaut Ekam E Yesus

(Mk 1.1-8; Lk 3.1-9, 15-17; Yn 1.19-28)

3 ¹Kun mnam a venloot to endo, e Yoanes to nma parrum o mia ta ngae he kpiis kun ma kalputmok kun mYudea he kaelha ka tger o mia kngae ²te, “E Nut ka tavgo ther mi pis, he ka vle mo pgegom mor he. He ekam tok, mguak kaitgung mularo kerkeknen.” ³Ii, endo a propet to e Aisaia ta ktar kpavap mang her e Yoanes arhe. Ko tennik tittiek mang te, “A mhel langto ta vle ko ma kalputmok he ktetger o mia kam re la vlorum ngang ngar mang ngaro kerkeknen te: Mguak verang a ngaelaut ekam Ngoldaip, Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen va mguak hopeng kero kleimkor ekam kat.”

⁴Vanang e Yoanes, nam kaegenkar ka yet to ngat eharom orom a ngaemslang to a kamel karo ngairis. Va nma kleng ka vgon orom a pus to ngat eharom orom a bulmakau ka ptaik. Va nam kaemem o ngorveit va o lup ruk ko ma kalputmok kat. ⁵Nma vle tok, he o mia kavurgem ngama mopatap kmotoot pum mar ruk ko mnam a rengmat to e Yerusalem he ngma veet kam pis ko kim e Yoanes ko ma kalputmok kam vongnek kim. Va si mnam a mmie ka mhe to e Yudea karo rengmat tgus va o rengmat kavurgem mnam a ye to e Yodan kalo ngaiting tgus va o mia ngma veet kam pis ko kim ko ma kalputmok kam vongnek kim. ⁶Ngma veet ko kim tok, to nam kle kparrum mar orom E Nut ka munik kun mnam a ye to e Yodan ekam ko ngat mrua havae mang ngaro kerkeknen ma mmok.

⁷E Yoanes nam kaeharom mar tok, to ma kolkha langto tvokom o Parisiau kar o Sadyusi kavurgem ko ngat pis ko kim, en kam parrum mar kat. Tvokong ngar tok, to hera reng ngar lserppak te, “Laro inkuol ruk muk orom mularo naprai alomin. Muta pat te, mut kais kam gia parrur kuo mang mularo gi pkor, ko enangthe kam pet a kapnes to E Nut tre kmen ngang nguk, nang kle kat kaeknik kmeharom o kerkeknen gi?

⁸O-o, ho mi kut nop hak, mguak kle kaeharom o keknen lyar, endruk ngta khenam ngang o mia te, lmien te, mut mi itgung mularo kerkeknen.

⁹Ii, va mguak or kam pat te, mut kais kam pe gi mrua koon mang nguk mruo orom mularo mur rhek kam tok orom mar kam re te, ‘Ngot pal mnam a ngausie ka pun to mkor ngores e Ebrehem, he ekam tok, ngrer lua kol a kapnes to endo e.’ Kmanker muk? Te mut si pal mnam a ngausie to mkor ngores e Ebrehem vanie, vanangko kua havaeng nguk te, si o gi krek ruk endri va E Nut tkais kam gia hortgem mar, mar kam pis te, e Ebrehem kaores msim ruk mar kat, mar kam kle kliepum muk ormar.

¹⁰Kua mien ha, ko langto langto mnam muk tmi kut kaenang a ho to nam kaehi orom karo miel ruk nong lyar. Va her a venloot to E Nut kam hong pum ngma veet kam pis ko kim e Yoanes ko ma kalputmok kam vongnek kim o hi tgus arhe. Ko gi tete ta ka kom ther toto mang a ho atgiang atgiang karo kavgot he o hi tgus ruk ngaro miel ruk nong lyar va nera kovverik he kokovgom mar kngam mar oguo kia paei.”

¹¹“Vanang a mhel langto nera kaol knaek mang dok vanangko en tlaut mang dok. Va ka serppak tho mi kut laut kir kim dok, he klo vu kais mang en e. Si dok kam gi kokol kalo nhar mkor, va dok klo vu eveep is e, en kam mrua ppir mang en mruo, nang dok kam kokol min. Dok koma parrum o mia akuruk mnam muk orom a gi ye ekam ko mut itgung mularo kerkeknen, vanang Endo Ner Kaol knaek mang dok, en ner le ktua parrum akuruk mnam muk orom E Nunu A Totur ka munik, nang kle kngam akuruk mnam muk oguo kia paei. ¹²Ii! Her en tuk to tkais kmeharom ka ngaeha enang tok arhe, ko ka ngaeha ta vle enang a mhel to ta kpom ka kriar ko ta re kam sngam a paei kam mrot o hi ngo kok.

Nera mrot to le klol endruk lyar petgim endruk nong lyar, to her le klol endruk lyar kaelik kun ma rek langto. Vanang endruk nong lyar nera ngam mar ogo kua paei to a vleir kam rum mar tgas ngatngae.”

E Yoanes Ta Parrum E Yesus Orom E Nut Ka Munik

(Mk 1.9-11; Lk 3.21-22)

¹³To mnam a venloot to e Yoanes ta vle ko ma kalputmok, e Yesus tottek kuon mnam a mhe to e Galili he ka grung ngogu ma ye to e Yodan ngok kim e Yoanes, en kam parrum kat. ¹⁴Tpis ko kim, vanangko e Yoanes tre ka kser he kre te, “O kman ko ya le kpis mo kmok? Vanang yindo yin kam parrum dok ha.”

¹⁵Va e Yesus tkoripang te, “Na her gia vle tok na, kmaottam E Nut ka svil to kam susulgim o mia tgas.” E Yesus thavae tok, to e Yoanes ta le kngatkal ngang kam parrum.

¹⁶E Yoanes ta parrum e Yesus orom E Nut ka munik knop, to e Yesus ther gia hop ku mnam a ye, va vgum a volkha ko tmommenik. Tmommenik, to e Yesus tvokom E Nunu A Totur ko E Nut ta meng, he ta nho enang a ngaining to a giu. Tvokom ko ta grung he kar kuon mang. ¹⁷Tvokom tok, va vgum E Nut ka ktui ko tkottek kuon ma volkha he kre te, “Ko hal to yin. Kom vu kaelongtok mang in va ko sei kam higliang in.”

E Seten Ta Kendom Ngang E Yesus Kam Khenam Ka Serppak Ma Mmok

(Mk 1.12-13; Lk 4.1-13)

4 ¹To E Nunu A Totur ta ktong e Yesus ngok ma kalputmok ka mhe langto ko yok vat, he nang e Seten kam kendom ngang e Yesus kmeharom o kerkeknen ko tok. ²Va ekam ko e Yesus ta pal kmo ol kais mnam o kolkhek va o rsegain ruk alo mhelom alomin, te sei kam vang. ³To endo yek, e Seten to nam kaenen mkor o mia kmeharom o kerkeknen tkaelha kmegom e Yesus kam kendom ngang kam reng te, “Enang ko E Nut Khal msim to yin, va yin he, reng o krek ri, he nga hortgi el mar o bret, yin kmemik.”

⁴Va e Yesus tkokheng kam reng te, “O-o, ngat ittiegom E Nut karo rhek tennik he te,

‘A mhel ka ngorsang tlo gia vle mang kam her gia pat mang o ol ruk o bret he kvenu kmemik e. Nove! A mhel ka ngorsang ka pun msim ta vle mang kam ngan vgum E Nut karo rhek tgas ruk ngat ottek ko vgum.’”

⁵E Yesus ta re tok, to e Seten ta kle kta ktong ngok mnam E Nut ka maksien to ko mnam a rengmat to a totur to e Yerusalem, to ka srim kuon kim E Nut ka maksien ka rek ka keik to kuo plut hak. ⁶To ther kat kaegom kam kleim E Nut karo rhek kam kendom ngang te, “Enang ko E Nut khal msim to yin, va yin he, mur khenam in kam prik ngogu

mmie. Ko enang ko ta mien mang in tok, va yi lo kais kam yor e, ko ngat ittiegom E Nut karo rhek mang in he te,

‘E Nut ner gi kaen a re ngang karo engyel mang in, he ngar mia hapong in orom ngakro singni ko kia gan. He ekam tok, si ila nhar ke smeik ngang, va ner lo kais kam gi vrua mot a kre tang hak.’”

⁷Va e Yesus ta kta kokheng kat te, “O-o, tennik ngat ittiegom E Nut karo rhek akuruk kat te, ‘Ngiro kam kendom ngang Ngoldaip to E Nut, En kam khenam ka serppak ma mmok.’”

⁸E Seten ta ngnok tok, to ther kta ktong e Yesus ngoguoan kia vul to la hogor hak to ta khenam o marhok ngakro mhetor tgus orom ngakro gol ngang. ⁹To e Seten thavaeng te, “Vokom o marhok ri ngakro serppak tgus na, ko ngora slak orom mar ngang in, yin kam nho mang ngar enangthe ngiak tubulkek ku penharom dok he ktotu pum dok.”

¹⁰Va e Yesus tho gia likim te, “Ekenok he Seten! Ko tennik ngat ittiegom E Nut karo rhek kat te,

‘Ngia gia totu pum ildaip to E Nut tuk he gi kaeha ngang En tuk.’”

¹¹E Seten ta ngnok tok, to hera ngae kparem, va vgum E Nut karo engyel ko ngat kle kpis ko kim e Yesus he kturang kmelha kam klang mol.

E Yesus Tkaeha Ngoguoan mGalili

(Mk 1.14-15; Lk 4.14-15)

¹²To mnam a venloot to e Yesus ta ngnok mang e Yoanes te, ngat enpasiker kun ma hengor, e Yesus tvur kaol kngae kam kat kaeknik ngoguoan ma mhe to e Galili ¹³kam ngae ka mlom ko tok mNasaret kam kle kngae korsang mKaparnam ko tok mnam a mhe to e Galili. Tngae tok, he korsang ko vanam a ngaenker to e Galili ko rkieng alo mhe ruk e Sebulun va e Naptali. ¹⁴E Yesus teknik ngok mGalili, he kaottam E Nut ka propet to e Aisaia karo rhek, mar kam pis lmien, ko e Aisaia ta ktar kpavap mang enang tok ko tennik tittiek mang te,

¹⁵“Vae, muk lSebulun va muk lNaptali muk ruk muta vle ekam a ngaelaut to ta ngae ko vanam a ngaenker to e Galili ko ekam a ye to e Yodan ka ngaiting to ngkun kuon. Muk alo mhe ruk ko rkieng lGalili msim, vanangko o vrong rhek ngta movavaik kun mnam muk. ¹⁶Muk ruk muma vle mnam alo mhe ruk kun ma slommok, mut her vokom a mmok to ta mmok klik kim o mia. Ii, muk ruk muta vle enangthe mut re kam yor kam lo kta kol a ktalhok to kam plong vle ko kim E Nut ngnik ngnik, kua havaeng nguk te, a mmok to endo ta valler muk.”

¹⁷To kmelha mnam a venloot to endo kam ngae, e Yesus tkaelha kam tger o mia te, “Mguak kaitgung mularo kerkeknen ekam ko E Nut ka tavgo ther mi pis mo kmuk he.”

E Yesus Ta Vaeng Kalngunes Ruk Ktarang
(Mk 1.16-20; Lk 5.1-11)

¹⁸Tie ma kolkha langto, e Yesus ta ngae kaikkiem a ngaenker to e Galili ka ngaiting, va vokom lo monopia ruk e Saimon, endo koknaik e Yesus ta kilegem te, e Pita, kar knopia to e Andru. Tvokom min ko nginta hivuo kam ngam ngina klui kun ma ngaenker, ko min ngina ngaeha to kmit singol. E Yesus tvokom min tok, ¹⁹to hera reng ngin te, “Mae aol ikkiem dok, he ngor kle kaelkim mae kmit o mia ngok kim dok mekam mekam gi enang ko mem kait o singol.” ²⁰Ngint re ngan ko ta re tok, to ngint her gi korim ngina ngaeha to kmit singol orom nginaro klui, nang her gi kaikkiem ngatngae.

²¹E Yesus tvur kta ngae kat, to kta vokom lo monopia aloruk kat e Yems va e Yoanes. Min e Sepedi klo hal. Tvokong ngin kar ngin teit ko ngata vatvat ngaro klui he kaelel mo kim mar kuo ma langail. Tvokom min to hera vaeng ennginduk kat. ²²A gi hi to ta vaeng ngin, ngint her gia parem ngin teit va korim ngina ngaeha to kmit singol orom ngina langail, nang le kaikkiem ngatngae.

E Yesus Tkaeharom Endruk Ngta Yayor
(Lk 16.17-19)

²³Ta vle tok, to e Yesus tkaelha kvaik kottek kun mnam a mhe to e Galili karo rengmat ngakro maksien tgus he kaelha kpatter o mia kun mnam o Yuda ngartaro rektor ruk kam rere mnam mar kun mnam a maksien langto langto. Ko tok nma polger o rhek ruk mang E Nut ka tavgo to tpis he re kam komor o mia. Va tkaeharom o mia pum ngaro yor ngo mamten tgus ruk kuo mang ngar kat. ²⁴Nam kaeharom mar tok mekam mekam, to o mia ngta ngongnek mang ko ka munik ta vaas kngae kun mnam o rengmat tgus kun mnam a mhe to ko mSiria. He ekam tok, ngata lol endruk ngta yayor ngok kim, en kmeharom mar. Tkaeharom endruk ngakro yor ngo mamten ruk enang o ngannnganes ruk laol, endruk o kool ngta viging ngar, endruk a ngoulo tkaim mar, va endruk ngaro mhetor akuruk ngat yor kat. ²⁵Nam kaeharom mar tok, he o mumu ruk laol orom o mia ngta hohop he kbut kaikkiem. Endruk endri: endruk nkong ngar mnam a mhe to e Galili, akuruk nkong ngar mnam a mhe to ngma mon te, O Rengmat Ruk Loktiek, va akuruk nkong ngar ko mYerusalem va akuruk kun mnam o rengmat akuruk ko mYudea kat va endruk nkong ngar mnam a ye to e Yodan ka ngaiting to ngkun kuon kat.

E Yesus Ta Patter O Mia Kuon Kim Ke Vul

(Mt 5.1–7.29)

5 ¹To e Yesus ta vokom o mumu ruk laol ruk endruk, to hera grap ngoguoan kim ke vul langto ka ngaiting he korsang ka vle. To

kalngunes ngat kaikkiem he kaol kpis ko kim ²to tkaelha kam patter mar ti te:

E Yesus Ta Patter Kalngunes Mang O Mia Ruk Ngta Lgekol
(Lk 6.20-23)

- 3 “Endruk ngam mrua pat mang ngar mruo te, ngaro papat ruk mang E Nut ngma tu kim mar, her mar ruk arhe ngata lgekol ekam ko her mar ruk arhe E Nut ka tavgo nera vle kuo mang ngar kuon ma volkha.
- 4 Va endruk ngma kae kam mrung o mia ngata lgekol kat ekam ko her mar ruk kat arhe E Nut nam kaen a vrek longaik ngang ngar.
- 5 Va endruk ngam mrua slak ormar mruo, ngata lgekol kat ekam ko her mar ruk E Nut nera sulgim mar, mar kam vle koknaik ko mnam a mmie to a gunngar.
- 6 Va endruk ngma vang mang E Nut karo keknen ruk ngta sir, kam sim kut kaikkiem mar, mar kat ngata lgekol ekam ko E Nut ner kaeharom ngaro vurkul kmisis.
- 7 Va endruk ngma khenam nga mamrung ngang o mia, mar kat ngata lgekol ekam ko E Nut nera khenam ka mamrung ngang ngar tok kat.
- 8 Va endruk ngam kael E Nut tuk ktar ko pum ngaro kerok, mar ngata lgekol tok kat ekam ko ngara plong vle ko kim En ngnik ngnik.
- 9 Va endruk ngam kaen a monho kun pgegom endruk ngam mo esik ngang ngar, mar kat ngata lgekol ekam ko mar ngma vle te, E Nut kles msim.
- 10 Va endruk o mia ngma kol a regesal mang ngar ekam ko ngam sim kut kaikkiem E Nut karo keknen ruk ngta sir, mar kat ngata lgekol ekam ko E Nut ka tavgo nera vle kuo mang ngar kuon ma volkha kat.
- 11-12 Va muk ruk o mia ngma sisieng nguk va kol a regesal mang nguk he kerrereng nguk orom o rhek ruk la ppiagar ekam dok, va muk kat muta lgekol ekam ko her muk ruk kat arhe E Nut ther el mula keik to alautar kuon ma volkha kam paneng nguk ko tok.
- Ii! Mguak sirei he ho ksirei hak ekam ko muta kolkol ekam o propet ruk tennik, ko o mia ngat kol a regesal mang ngar gi enang tok kat.”

Endruk Ngat Kolkol Ekam E Yesus Ngata Vle Enang
A Hormnek Ko Nma Karvuk
(Mk 9.50; Lk 14.34-35)

13 “Mguaka vle enang a hormnek to orom ka karvuk ekam ko E Nut ther mi kut el muk kun pgegom o mia mo mmie kam vle tok arhe orom mularo keknen ruk lyar. Vanang enangthe a hormnek ka karvuk npa

hortgi he knop, va ner kle ka vle nngia, en kam kta hortgi he kta karvuk kat? Nove! Tlo kat kais hak kam kta serppak kat e, ko ther ngae kernonho hak he. He ekam tok, ther gia vavle, he gi kais kam gia ngam ko ekam a ngaelaut, o mia kam gia ngongae karkar mang.”

**Endruk Ngma Kolkol Ekam E Yesus Ngaro Keknen Ngata
Vle Enang A Paei To Nma Vle Kam Mmok Kim O Mia**

14 “Ii! Va gi enang tok kat, mguaka vle enang a paei he kpetpaei kim o mia mo mmie kat. Ii, muta pat nngia mang a rengmat to kuon kia vul ko ngta giem a paei? A paei tkais kam tvok kim o mia ngaro kerok ko ngta sir ku kvokom? O-o, nove! 15 Gi enang tok kat, a mhel nam lua giem a paei he kle ktotokim orom a plo kat e! Nove! Nam kle va kaendavloum a rek ko pgeik msim he kgiem, en kam mmok kim o mia tgus ruk ngat re kam vavaik kun mnam a rek to endo, mar kam smia nho ma mmok. 16 He kmikkiem enang tok kat, E Nut tkaendavloum a mmie he el muk ko pgegom o mia orom mularo keknen ruk lyar ko ngaka vle gi enang tok kat, mar kam valler o mia, o mia kam vokong ngar he le khover mu Teit tkuon ma volkha ekmar.”

**E Yesus Ta Patter Kalngunes Mang O Parisiau Nga Kerkeknen
To Kam Soloum E Nut Karo Pos Orom Ngartakor**

17 “Mguak or kam pat te, ko her aol kam vrengem E Nut karo pos kar karo rhek ruk mkor o propet e. Nove! Klo pis kam vrengem mar tok e. Ko le ktua pis kam talharik ha. 18 Ko smia mien ngang nguk te, ke pos ngaro rittiek ke gi vur vgon ngang kun mnam E Nut karo rhek, i o ke gur ke ngaekam ngang kat tho lo is hak kam nop e. Karo rhek tgus ngaka ktar kpis lmien kmel mit na, ktar mang a mmie va a volkha kam nop. 19 He ekam tok, ani mhel to nak kenhor mang ke gi vur pos ke mhe tang mnam endruk, to le kenang klenar kmikkiem ka kerkeknen to tok, va E Nut to nma vle kuon ma volkha nera grung orom a mhel to endo ka munik kun pgegom E Nut karo mia mruo tgus ruk ka tavgo ta vle kuo mang ngar. Vanang ani mhel to na kle sim kut kaikkiem o pos ri va smia kenang klenar kmikkiem mar tok kat, va E Nut ner kle khover a mhel to endo ka munik kun pgegom E Nut karo mia mruo tgus ruk ka tavgo ta komor mar. 20 Ii, o Parisiau ngartaro mur keknen mruo gi. Vanangko dok ko kle ktua havaeng nguk ge te, enangthe mgua lo sim ktua papat yok mang E Nut ktaro keknen he kir kim o Parisiau kar o pattermia kmo pos ngartakor ormar, va mut ho lo mi is hak kam vaik kun mnam E Nut karo mia ruk ka tavgo ta komor mar e.”

E Yesus Ta Talhar A Pos To Mang Kmesik

21 “Tennik mut ngan vgum muorres ko ngat havae te, ‘Ngior kam pormia, va endo na mia pormia, mar ruk laol ngak kael en kam yor kat.’

²² Vanangko dok, ko kle sim ktua talhar a re to endo ka pun ngang nguk tete te: Si endo nam gi kaesik ngang kaela, her E Nut to arhe ner le kut kael en kam yor ekam ka kerkeknen to kmesik tok arhe.

Ii, va tok kat, mut ngan vgum muorres kat ko ngat havae te, ani mhel to nak reng kaela te, 'Ila lpek ta tok,' va en nak sir ko kim mor o Yuda ke murgun to e Sanhendren endo nma vongnek kim o rhek.

Vanangko dok, kua talhar a re to endo ka pun ngang nguk tete kat te: Si endo na gi kermuyang kaela enang tok, va her E Nut to arhe ner le kut kael en kam kerkolkol vgum a kapnes to ngogu kim a paei to a vleir ko mGehina vat.

²³ He ekam tok, enangthe ip re kmen ila nngiar ngang E Nut kuon ma psen to a totur, va re gia pat mang ila ko ta kser a vet kun pgegom mae, ²⁴ va ngiak korim ila nngiar ko tok na ko ma psen, nang kmarer kaeknik ngok kim ila he ka lgem a guya pum, yek endo yek, ngiak kaeknik ka nngiar ngang E Nut.

²⁵ Ii, va kmikkiem a papat to endo kat, ngiak marer kam ktar ksisrim o rhek kar ila imuo ko va ngaelaut kat ko tre kmit yin kam srim yim ko kim ke valngan to nma vongnek kim o rhek. Ii, ngia mamarer ktar ksisrim o rhek gi enang tok kam rum kim mar ko he, matok koknaik ila imuo na kle kael yin ko maktiegom endo nama momngan kar o mia, to en ner le kael yin ko maktiegom o toot kmo mia, mar kmenpasiker yin kun mnam a hengor. ²⁶ Ii, va kua havaeng nguk lmien te, ko tok mnam a hengor to ngira vle mnam, ngir lo kais hak kam kat kottek mnam kais ko ngia ngae ho mi kut rum a keik to ngat el kuon mang yin kmen."

E Yesus Ta Talhar A Pos To Mang A Kerkeknen To Kam Kpoot Mang A Lei

²⁷ "Va mut ngan muorres ko ngat havae kat te, 'Ngior kam kpoot mang a lei.

²⁸ Vanangko dok, ngor le sim ktua talhar a re to endo ka pun ngang nguk tete kat te: Endo na gia vokom a vlom tang he kyor mang, va ta vle te, ther mia vret a vlom to endo he kpoot mang ka lei tok arhe kun mnam ka ngaung.

²⁹⁻³⁰ He ekam tok, enangthe ila keik to a yar nap koop kmin kam harpeet mnam a kerkeknen tang enang tok, va ngiaka ksir pum a kerkeknen to ila keik tkoop kim yin kmeharom he kpet kngam, gi enangthe a mhel ta kalagam ka keik mruo kat he kpet kngam ko tkoop kim kmeharom a kerkeknen kat. Va enangthe ila miktiiek kat, ko en ila ktiek to a yar, nap koop kim yin kam harpeet mnam a kerkeknen tang, va ngiaka ksir pum a kerkeknen to ila miktiiek tkoop kim yin kmeharom he kpet kngam gi enangthe a mhel ta kser ka miktiiek mruo hak he kpet kngam kat ko tkoop kim kmeharom a kerkeknen. Ngiak pat tok, ekam ko te sei kam ya ngang in, yin kam mrua ngam ke mhe tang ngang yin mruo petgim yin, he kol a ktalhok to kam vle ko kim E Nut ngnik ngnik tok.

Nang ner mi ktua kernonho hak ngang in, E Nut kam ngam ila vok tgus kun mnam a paei to a vleir to ko mGehina.”

E Yesus Ta Talhar A Pos To Mang A Kerkeknen To Kam Kser A Lei
(Mt 19.9; Mk 10.11-12; Lk 16.18)

³¹“Va muorres ngat havae kat te, ‘Ani ngokol to npa svil kam kser ka lei, va naka ktar gi kaittiegom a hor tang to her gi kaen ngang ktavlom na, yek endo yek ngina lei na hera ksir.’

³²Vanangko dok, ko le sim ktua talhar a pos to endo ka pun ngang nguk tete te: Endo napa kser ka lei tok, her en arhe ther mi kaeharom ktavlom kam kpoot mang ngina lei tok arhe. Ii, va endo na lei orom a vlom to katngokol tlikim, va a ngokol to kat, ther mi kaeharom a kerkeknen to kam kpoot mang a lei tok kat arhe. Enang tok, a mhel tho lo is hak kam kser a lei. Vanangko a mhel tkais kam kser ka lei kmikkiem ke gi papat ta tuk te, enangthe tang nap kaol mang kaela ktavlom i o katngokol va kaela tkais kam kser ngina lei kmikkiem ke gi mhe to endo tuk.”

E Yesus Ta Talhar A Pos To Mang A Keknen To Kam Re Kvat
O Tgoluk Kmenserpagam O Tnangal Ruk Ngang E Nut

³³“Va muta ngan muorres ko tennik ngat havae kat te, ‘Mguak or kam kpoot mang mularo tnangal ruk mum kaelik ngang Ngoldaip, vanangko mgua kle va sim kaikkiem mar lsir.’^d

³⁴⁻³⁶Muta ngnek tok, vanangko dok, ko kle sim ktua talhar a re to endo ka pun ngang nguk tete te: A volkha ta vle ngang E Nut enang ka ngorsang, En kmorsang ko tok he ka nho mang o mia. Va a mmie ta vle ngang E Nut, En kmel kalo nhar kuo mang kat. Va e Yerusalem ta vle te, a rengmat to mkor A Taven To A Laut Hak. Va si ilaro ngairis mruo kat va ngat lo is kam hortgi kas o katvu kaikkiem ila svil mruo kat e. He ekam tok, mu or kam gi vrong re kvat o tgoluk ruk tok kmelel o tnangal. ³⁷Mguak kle va re kmel a tnangal, va mgua gia re lsir te, ‘Mare’ i o ‘Nove.’ Va ke lo re ngin ke lo gi vgon ennginduk arhe ngina gi kut kael mit lsir tok arhe. Vanang oni rhek ruk mut kaelik kuo malpgem enngindi kmel a tnangal ormar, ngat ottek ekam e Seten to tho mi kut kernonho hak.”

E Yesus Ta Talhar A Pos To Mang A Kerkeknen To
Kmoripang Ngang O Mia
(Lk 6.29-30)

³⁸“Va mut ngan ko muorres ngat havae kat te, ‘Yi kais kmoripang ila ko enangthe npa pilgem ila keik agitgiang va ip kais kmoripang kam pilgem

^d 5.33 O Yuda ngma sovet kam re kvat o vrong tgoluk kmenserpagam ngaro tnangal. Ngma re kvat a volkha, a mmie, a rengmat to e Yerusalem va si ngaro ngairis ruk kuon malpgem mar kat va ngma re kvat mar kmenserpagam ngaro tnangal ormar.

kta keik tok kat. Va npa pullom ila gu he ka gu ngang yin ta het va ip kais kmoripang kam pullom ka gu kat he kheter ka gu ngang ko agitgiang tok kat.’

³⁹Mut ngan o rhek ruk tok, vanangko dok, ko kle sim ktua talhar a re to endo ka pun ngang nguk tete kat te: Mguak or kam serppak kim o mia ruk ngata kernonho mang nguk kmoripang ngar. Ii, enangthe tang mnam mar na spom ila pis to a miktiek va ngia hortgi kael langto na spom kat.

⁴⁰Va enangthe a mhel tang na kael yin ko maktiegom endruk ngma vongnek kim o rhek, en kam kol ila yet va ngia kle mur kat kaen tang kat malpgem endo kat. ⁴¹Va enangthe a mhel tang npa kolaspa mang yin kam tolpum karo tgoluk ekam a ngaelaut ka vgon to agitgiang va ngia kle mur kat kaen yin kam tolpum karo tgoluk he ksuom a ngaelaut ka vgon tang kat kam ngam nglomin orom malpgem endo atgiang. ⁴²Va enangthe tang na kaurur kmin mang o tgoluk va ngiak kaenik. Ii, ngiaka tting ngang kmel a tol ko kmin, he kaelik ngang kmikkiem ko tkaurur kim yin mang ngar.”

E Yesus Ta Talhar A Pos To Mang Endruk Ngat Kael Imuo Ngang O Mia
(Lk 6.27-28, 32-36)

⁴³“Va mut ngan ko muorres ngat havae kat te, ‘Mguak kaelongtok mang mulenar, nang kle vu kaelat endruk ngam kael imuo ngang nguk.’ ⁴⁴Vanang dok ko kle sim ktua talhar a re to endo ka pun ngang nguk tete kat te: Mguak kle kya pum endruk ngat kael imuo ngang nguk he kngarkie mang endruk ngma kol a regesal mang nguk. ⁴⁵Mguak kaeharom gi enang tok kam kolkol ekam mu Teit kuon ma volkha ekam ko mu Teit nam kaeharom a kolkha kam nan kim o mia ruk ngat ho mi kut kernonho hak kar endruk lyar kat. Va nma meng a kus kmerik mang endruk ngam sim kut kaikkiem E Nut karo pos kar endruk ngam lo sim kut kaikkiem mar kat. Mguaka vle tok, he mguera vle enang E Nut kles ruk ngma kolkol ekam ngar Teit orom ngaro keknen tok.

⁴⁶⁻⁴⁷Mu sim pat na, enangthe mgua gia khen endruk ngam kaelongtok mang nguk va muk ormar, i o enangthe mgua gia khen mulenar ruk ngma rere kar muk va muk ormar tok kat, va mut lo kais hak kam kol a keik ko mkor E Nut e. Ko si o vrong rhek kar o kermia ruk ngam kaelha klol o takis kat, va ngam kaeharom tok ngang ngarlenar mruo. ⁴⁸He ekam tok, mguaka srim E Nut ka keknen, endo kam ya pum endruk ngat vu kaelat muk. Va mguak or kam vrua tu kim tang kam ya mang e, ko mgua ho mi kut kaisis tgus kngae ka ngmeang orom a keknen to endo kam kolkol ekam mu Teit tkuon ma volkha, ko En tho mi kut kais tgus kngae ka ngmeang.”

Mguak Ngangreal Ngang Nguk Mruo Kam Lo Mrua
Het Muk Kam Khenam Mularo Reha Ma Mmok

6 ¹“Enangthe mgua re kmeharom mularo reha ruk ngang E Nut, va mguak ngangreal ngang nguk mruo kam or kam mrua het muk kam

khenam mar ma mmok ko pum o mia ngaro kerok mar kam vokong ngar, matok mgua kle lo kta kol mula keik kuon kim mu Teit to E Nut tkuon ma volkha.”

**E Yesus Ta Patter O Mia Mang Kam Nngiar
Ngang Endruk Ngta Tu Kmo Tgoluk**

²“Ii, ko enangthe ngia re kam nngiar ngang o mia ruk ngata tu kmo tgoluk, va ngiak or kmel votgem o mia orom a nglung kmikkiem enang ko endruk ngakro naprai alomin ko ngam kael votgem o mia kmeharom gi enang tok orom a nglung kun mnam o Yuda ngartaro rektor ruk kam rere mnam mar va ko po pnes, o mia kam mnor mang ngar he khover mar tok. Lmien te, mar ngma vle tok arhe. Vanangko, muk mgua or kam vle tok e, ko kua havaeng nguk te, ngat her kut kol ngarta keik vgum o mia ngatngae her tok arhe. ³Vanangko langto langto mnam muk ngia re kam nngiar ngang o mia ruk ngata tu kmo tgoluk, va ngior kam mas orom E Nut kam tger ila ksienga kam vaeng o mia ngok kim in kam kenang ngar ila ngaeha to endo ko ya re kmeharom orom ila miktiek. ⁴He ekam tok, enangthe ipa nngiar la tvok kim o mia ngaro kerok enang tok, va iTeit to nma vokong ilaro reha ruk im kaeharom mar la tvok tok, ner le kaen a keik ngang in kmikkiem enang tok kat.”

**E Yesus Ta Patter O Mia Mang Kam Ngarkie
(Lk 22.2-4)**

⁵“Va tok kat, ko endruk ngaro naprai alomin ngam vua svil kam sir ko pum o mia he vua ngarkie ko pum ngaro kerok kun mnam o Yuda ngartaro rektor ruk kam rere mnam mar va ko po pnes kat, o mia kam vokom mar tok kat. Ii, Lmien ngma vle tok arhe. Vanangko muk, mu or kam vle tok e, ko kua havaeng nguk te, ngat her kut kol ngarta keik vgum o mia ngatngae her tok kat arhe. ⁶Nangko yin langto langto, ngiaka svil kam ngarkie, ngiak vaik kun mnam ila rek yin tuk he kvat ila ngaegot he kngarkie ko tok ngang iTeit to ngom lua vokom, he En, to nma vokong ilaro reha ruk im kaeharom mar la tvok tok, En ner le kaen a keik ngang in kmikkiem enang tok kat. ⁷Ii, va mu or kam vua petpet o rhek kam hoger mularo ngarkie ngang E Nut kat e. Pat he nok muk o vrong rhek ruk ngat lua mnor mang E Nut vor ko mar ngam vua petpet o rhek ngang ngaro Nut ruk la ppiagar. Ii, ko mar ngma petpet o rhek ngang ngar enang tok, ekam ko ngma pat te, ngaro Nut ruk la ppiagar ruk endruk ngara ngan vgum mar ekam ko ngam vua petpet o rhek ngang ngar gi enang tok. ⁸Vanangko muk, mgua or kam petpet o rhek ngang mu Teit enang tok e, ko ta mnor mang o tgoluk ruk muta tu kmar, ktar mang ko muma re kmaurur kim mang ngar.

⁹He kmikkiem enang tok, mgua kle va kngarkie enang ti:

- ‘Ngor Teit tkuon ma volkha ila munik tho mi kut laut hak.
- 10 Va ngot kaurur kmin te, Yin kmaottam ila svil mruo to mang ila tavgo kam vaas kim o mia tgus mo mmie he komor mar tgus kmikkiem enang ko ye her aottam ila svil to mang ila tavgo to kuon ma volkha ko ther vaas kim endruk kuon ma volkha enang tok kat.
- 11 Va ngot kaurur kim yin kat te, Yin kmeha vgum mor ma kolkha langto langto.
- 12 Va ngot kaurur kim yin te, Yin kam lol nguaro kerkeknen patgiang ngaiting kmikkiem gi enang ko ngot lol ngorlenar ngaro kerkeknen ruk ngat eharom mar ngang ngor patgiang ngaiting tok kat.
- 13 Va ngot kaurur kmin kat te, Yin kmenserpagam mor kat kam lo mrua ngam mor mruo ekam o ngaegom ruk ngak pis kim mor kat. Vanang ngiak kle va kpet mor petgim e Seten to tho mi kut kernonho hak. [Ngiak kaeharom tok ekam ko her Yindo arhe ima vle ngnik ngnik orom ila serppak kar ila mmok, va mor ruk ilaro mia ngoma vle ku meorom ila tavgo.]’
- 14 Ii, mguak ngarkie gi enang tok he klol mulenar ngaro kerkeknen patgiang ngaiting enang tok to mu Teit vat tkuon ma volkha ner kle klol mutakor patgiang ngaiting gi enang tok kat. 15 Vanang enangthe mgua lua lol o mia ngaro kerkeknen patgiang ngaiting he kikiangae mang ngar, va mu Teit kat ner lua lol mutakor patgiang ngaiting he lua kikiangae mang ngar kat e.”

**E Yesus Ta Patter O Mia Mang Kam Paal
Kmo Ol Ko Pum E Nut Kalo Keik**

16 “Va mguak paal kmo ol ko pum E Nut kalo keik va mguak or kam mrua pis ormuk ma mmok ko pum o mia kat e. Pat he nok muk endruk ngaro naprai alomin vor ko mar ngam gia pis ormar mruo ma mmok ko ngam mia nho lngannannes^e kam kenang o mia te, ngata paal kmo ol ko pum E Nut kalo keik. Ii, lmien ngma vle gi enang tok arhe. Vanangko kua havaeng nguk te, ngat her kut kol ngarta keik vgum o mia ngatngae tok arhe. 17-18 Vanangko muk, mguak paal kmo ol ko pum E Nut kalo keik va mguak kle smia nho lsirei,^f kmeharom tok la tvok o mia kam vokom muk he lua mnor mang nguk te, muta paal kmo ol e. Enang tok, mu Teit to

^e 6.16 O Yuda ngma vor pa ngaor he kaegenkar o it ruk ngma hahas kam mur kael vokngnes kuo mang ngar mruo ekam ko ngma paal kmo ol ko pum E Nut kalo keik. O mia ngma vokom mar tok, va ngata mnor te, ngma paal kmo ol enang tok arhe. ^f 6.17-18 O rhek ruk lsir ngta havae mang kam “Glot a ku kuo malpgem mar he koror ngaro leinek.” O Yuda ngam kaeharom tok, kam sirei.

ngom lua vokom, En nma vokong mularo reha ruk la tvok tok, to En ner le kaen a keik ngang nguk kmikkiem enang tok arhe.”

O Mia Ngak Kaelpas Orom A Gol Ka Mten To Kuon Ma Volkha
(Lk 11.34-36; 12.33-34; 16.13)

¹⁹“Va mguak or kmel mularo gol ngo pneik ktar ko pum mularo kerok he kaelpas orom mar mo mnam a mmie ta. Ko o soma ngma papaam mar va a mou ka groop nma kering ngar kam lpus va kle o ngauruvik ngat kais kat kam halker mularo rektor he kvaik kaururik kat. ²⁰Vanangko mguak kle va kael E Nut ktar ko pum mularo kerok he kaelpas orom En kun mnam mularo vurkul enangthe En muta gol ka pun to mut kaelpas orom kuon ma volkha. Ko ko tok kuon ma volkha, o soma va a mou ka groop ngint lo kais kam kering e, va o ngauruvik ngat lo is kam halker o rektor he kvaik kaurur kat e. ²¹Ko ani tomhel to mut kaelpas orom kun mnam mularo vurkul te, mula gol ka pun, va her a tomhel to arhe mguera sovet kmel ktar ko pum mularo kerok kat.

²²⁻²⁴Kmikkiem a papat to endo tok, a kalyie tang tlo kais kmel klo taip ngang ktar ko pum kalo keik kmeha ngang ngin tigus ko alomin e. Nove! Ko enangthe na re ka vle tok, va nera namlolo pum min kam ya pum tang, nang kle kernonho mang langto. I o ner kaeha lserppak ngang tang, nang kle kaitgung langto. Va kmikkiem enang tok, muk kat mut lo kais kat kam kaum kael E Nut va mularo gol ngo pneik ko pum mularo kerok tok kat e.

Kmikkiem a papat to endo tok, ilalo keik nginma khenam a mmok ngang in kat. Va enangthe ilalo keik nginp smia ya he kol a mmok, va ngir ho gia vle yin tigus hak orom a mmok, nang nop ke vur mhe ngang in orom a slommok e. Vanang enangthe ilalo keik nginp kle kernonho he lua kol a mmok va nginera ngae ho mi ktua slok hak, va yin ngir ho gia vle yin tigus hak orom a slommok, nang nop ke vur mhe ngang in orom a mmok kat e. He ekam tok, ngiak ngangreal ngang yin kam smia kol a mmok, matok koknaik ngira senkrip kim ke mmok to kun mnam yin ko ka mi mit msim ta kle mia vle te, a ho slommok hak he.”

E Nut Nam Smia Tar Kalngunes
(Lk 12.22-34)

²⁵E Yesus ta re tok, to kle kreng kalngunes te, “Ekam tok, kua havaeng nguk te, mguak or kam vua ngaungputput mang mula ngorsang te, anito kmem, kmivie i o, oni tgoluk ruk mang mularo pkor kmegenkarik kat e. Pathe nok muta pat te, mularo olngaemik ngat laut he gi kir kim mularo ngorsang vor? I o, nok pathe mularo it ngata laut kir kim mularo pkor kat vor? ²⁶Mu vokom o iningol kuo kia gan na, ko mar ngam lua kap o tgoluk e, va ka lluol e. Va ngam lua kaelpas orom o olngaemik kun mnam

ngakro ngainir kat e. Nove! Ngam lo kaeharom tok, vanangko mu Teit to tkuon ma volkha nma klang ngar mlol ge. To muk, muta pat nngia, E Nut nma khen mar kam smia tar mar, nang kle kikiangae mang nguk gi? ²⁷Mu havaeng dok na, erieto mnam muk tkais kam vrua hoger ka ngorsang mo mmie kam vur kta hok ko enangthe nam vua ngaungputput mang o vu tgoluk?

²⁸He ekam tok, kman ko mum vua ngaungputput mang mularo it tok. Mu pat mang o ngaergot ngakro rehi na, ko ngam mrua sreng ngar mruo orom ngartaro sreng nngia? Ko ngam lua pum ngaro katam kmegenkarik e. Nove. ²⁹Vanangko kua havaeng nguk te, si e Solomon ko en karo it ruk nma pasrengem en mruo ormar ngaro vu kraen hak, vanangko en tlo kais mang o ngaergot ngakro rehi ruk e. Ko E Nut nma pasrengem mar kir kim e Solomon ktaro sreng ruk endruk. ³⁰Ii, mu vokom na, si o ngaergot ruk endri oguon mail ngam gi vrua vle nong ke laut e, to hera vui, to o mia ngam her gia ngampaei pmar, vanangko E Nut nam sim ktua pasrengem mar ge orom ngaro rehi enang tok. He ekam tok, enangthe E Nut nma pasrengem o ngaergot orom ngakro rehi enang tok, va muta pat nngia? En tlo kais ge kam smia tar muk orom o it kam pasrengem muk tok kat kir kim mar? E-e, muk ri arhe mut ho mi ktua kenhor mang E Nut hak! ³¹He ekam tok, mguak or kam vua ngaungputput mang anito kmem va anito kmiviem va anito kmegenkar kat. Ii, mguak or kmel o tgoluk ruk endri ktar ko pum mularo kerok tok, ³²ko her o vrong rhek ruk arhe ngam kael ngaung mang o tgoluk ruk endruk kmel mar ktar ko pum ngaro kerok enang tok arhe. Nangko mu Teit to tkuon ma volkha ta mnor he te, o tgoluk ruk endruk muma tu mang ngar. ³³Ii, mguak or kam vua riring ngar, nang mguak kle va kael E Nut ka tavgo ktar pum mularo kerok he ktatur pum E Nut ka ngaeha to kam srim mar ko kim kalo keik, he nang ka tavgo to endo kam vaas kim o mia kam komor mar tgus. Ii, ngiak kael E Nut ka tavgo ktar ko pum mularo kerok tok na, yek E Nut ner kle kaen o tgoluk ruk endruk ngang nguk kat. ³⁴He ekam tok, mguak or kam vua ngaungputput tete mang o vnek ruk ngara pagis koknaik kat ge, ko a kolkha langto langto karo mur kut vnek mruo ge he mut lo kais kam kaum klol mar tgus kun mnam a kolkha to atgiang e. He ekam tok, mguaka mnang endruk ngara pagis koknaik he ktua paneng ngartaro mur kolkhek mruo. Mgua kle gi pat mang endruk tuk ngat pagis kim muk gi tete ta.”

Mguak Or Kam Tutut Kam Mon O Mia Orom Ngaro Kerkeknen

(Lk 6.37-38, 41-42)

7 ¹“Va mguak or kam tutut kam mon o mia orom ngaro kerkeknen, matok E Nut nera mon muk gi enang tok kat orom mutaro kerkeknen kat. ²Ko kmikkiem enang a vnek to mut kael kam mon

mulenar orom ngaro kerkeknen tok, E Nut ner sim kut koripang nguk kmikkiem a vnek to endo kais tok kat arhe.

³Ngola, im smia kellu mang kam vokom a kvak to kun mnam inopia ka keik, nang lua paptang a ho kla vgon ko pita keik mruo? ⁴Hai-e, to yi kais kam smia nho nngia he kmon inopia orom ka kerkeknen to ta vle enang a gi kvak kun mnam ka keik, vgum ita kerkeknen tok kat ko ta vle enang a ho kla vgon kun mnam itang? ⁵O-o mularo naprai alomin hak! Ngiaka ktar khong a ho kla vgon ko pila keik mruo na, yek yin kam le smia nho kam le kpet a kvak to ko pum inopia kta keik vat.”

**Mguak Or Kam Koham E Nut Karo Rhek Ngang
Endruk Ngam Lua Svil Mang Ngar**

⁶To e Yesus ta koka ngang o mia kat te, “E Nut tel a totu mang ka tavgo ko tkaenang a gol ka pun, he ekam tok mguak or kam koham E Nut ka gol ka pun to endo kmenik ngang o mia ruk ngat kaenang o pendol, matok nga kaesik he kle kaeknik kaelat muk kirpapaam muk ka ngmeang. Ii, mguak or kam koham E Nut ka gol ka pun to endo kmen ngang o mia ruk ngat kaenang o morek kat e, matok nga karkar mang he kenekerik.”

**A Keknen To Kmaurur Kim E Nut
(Lk 11.9-13)**

⁷“Vanang mguak kaurur kim E Nut mekam mekam mang o papat ruk mang ka tavgo to endo he En ner kaen ngang nguk. Ii, mguak riring ngar ge ko vgum E Nut kat he En ner mrua khenam mar ngang nguk. Va mguak vae ngok kim E Nut mekam mekam, muk kam vaik ku meorom ka tavgo he En nera koregot kim muk kam vaik. ⁸Ii, ta vle tok arhe ko ani mhel to nam kaurur kim E Nut mekam mekam mang ka tavgo, en nma kol ko mkor. Va ani mhel to nma riring o papat vgum E Nut mekam mekam mang ka tavgo kat, en nma pis mang ngar ko kim En kat. Ii, va ani mhel to nma vae ngok kim E Nut mang mekam mekam kat, E Nut nma koregot kim en, en kam vaik ku meorom ka tavgo.

⁹Ii, mu vokom na, erieto mnam muk tkais kmen a kre ngang kalyie kmem enangthe npa mnganang mang a bret. ¹⁰I o nap kais kmen a vim tang ngang kmem enangthe npa mnganang mang a slang tang? ¹¹He ekam tok, si muk ruk mularo kerkeknen ngat ho mi kut kernonho hak, vanangko mum kle sim ktua klang mu les ge orom o tgoluk ruk lyar, gi ekam ko ngat gia mnganang nguk mang ngar. Vanang muta pat nngia mang mu Teit to tkuon ma volkha? En tho lo kais ge kam ho ksovet kam klang kles ruk muk tok kat orom o tgoluk ruk lyar, gi ekam ko muma mnganang En mang ngar enang tok kat?

¹²Yu! He ekam tok, oni keknen ruk muma svil mulenar kam sim kaeharom mar ngang nguk, va muk kat mguak sim kaeharom mar ngang

mulenar kmikkiem gi enang tok kat. Mguak kaeharom gi enang tok ekam ko a papat to endo ta vle te, mor o Yuda nguaro pos va nguaro propet ngaro rhek nga pun msim to ngata sir kuo malpagem.”

**O Mia Ngak Vaik Ku Meorom E Nut Ka Tavgo Ko Vgum E Yesus To Ta
Vle Enang Ke Ven Ka Gu To Tkoka Kaut**
(Lk 13.24)

¹³⁻¹⁴To e Yesus ta kta koka ngang o mia te, “A ven to ta ktong o mia kmel mar ku meorom E Nut ka tavgo, mar kam kol a ktalhok to kam plong vle ko kim En ngnik ngnik, tvua kellek kmikkiem, he gi o mia lgititge ngam kaikkiem kam pis ko vgum ke gu he kvaik ku meorom ko tok. Vanangko a ngaelaut langto ta klup kta gu tvua slai he ka ktong o mia kam pis mnam a mhe to kam kol a yor. A ngaelaut to enda tkongeik kmikkiem, he o mia kavurgem ngam kaikkiem kam pis ko vgum ka gu to tvua slai. Vanang muk, mguak kaikkiem ke ven to tkoka kaut.”

A Koka To Mang A Ho Karo Miel
(Lk 6.43-44)

¹⁵“Va mguak ngangreal ngang nguk mang o propet ruk la ppiagar ko ngaro keknen ngat kaenang o pendol. Ii, ko mar ngam pe gia ngam mang ngar kam mur kael mar mruo enang o hip he kpis ko kmuk enang tok kam kering mularo papat. Ngata nho lya kuo mang ngaro pkor, vanangko ngaro keknen ngat ho mi ktua kernonho hak. ¹⁶Vanangko mut kais kam vokom ngaro keknen he kam mnor mang ngar, gi enang ko muma vokom o hi ngaro miel he ka mnor mang ngar tok kat. Ko o mia ngam ngae lua tamar o paslura ko vgum o kosmur e. Nove. Va o mia ngam ngae lua tamar o gaenip ko vgum o gigi kat e. Nove. ¹⁷He kmikkiem enang tok, o hi tgus ruk lyar ngam kaehi orom ngaro miel ruk ngta ya kat. Ii, nang o hi tgus ruk nong lyar ngam kle kaehi orom ngaro miel ruk nong lyar kat. ¹⁸Enang tok, a ho to a yar tho lo mi kais hak kmehi orom karo miel ruk nong lyar e. Va a ho to nong a yar tok kat tlo is kmehi orom karo miel ruk lyar kat e. ¹⁹He ekam tok, o hi ruk ngam lo kaehi orom ngo miel ruk lyar, o mia ngam kovverik he kngam mar ogo kia paei. ²⁰Ii, va mguer kais kam mia vokom o propet ruk la ppiagar ngaro kerkeknen he kam mnor mang ngar tok kat, gi enang ko muma mnor mang o hi ruk nong lyar ko ngam kaehi orom ngaro miel ruk nong lyar kat.”

O Mia Ruk E Yesus Nera Klai Mang Ngar Te, Tlua Mnor Mang Ngar
(Lk 12.25-27)

²¹“Ii, kua mien tok arhe ko mguak or kam pat te, o mia tgus ruk ngam gia kvam dok te, ‘Ngoldaip, Ngoldaip,’ ngara vaik ku meorom E Nut ka tavgo e. Nop hak! Gi o mia ruk ngam sim kut kaikkiem E Titou to tkuon

ma volkha ka svil, her gi mar ruk arhe ngara vaik ku meorom ka tavgo. ²²Enang tok, ko mnam a kolkha to a kser kim, o mia kavurgem ngar kaur kim dok te, ‘Koldaip-o, te kom lua havaeng o mia mang yin orom ila serppak gi? Va kom lua kerer o kool orom ila serppak kat gi? Va kom lo kaeharom o reha kavurgem ruk lserpgue hak orom ila serppak kat gi?’ Ngar kaur kim dok tok ²³vanangko ngora likim mar lsir pum ngaro kerok he ka klai mang ngar te, ‘Ko ngae ho lo ktua mnor mang nguk hak! He mu ehenok petgim dok, muk ruk mum kael mularo yaik ngang E Nut he kaeharom o keknen ruk ngat ho mi kut kernonho hak.’”

A Koka To Mang Alo Mhel Kalo Mten Lomin

(Lk 6.47-49)

²⁴“He kmikkiem enang tok, endruk ngma lol kuario rhek ruk endri he kaikkiem mar mekam mekam ngat kaenang a mhel to te smia ngangam kim ko tsim kaeharom ka rek to tvua serppak ko thong a nho ngku hak he kvat o ngtek ko engnang a kre to klalaut kun mnam a mmie. ²⁵Ta hover krum, to a ngausgi tsi kaol he ka spom ka rek klik va a kus tsi kaerik he a ye tkottek to ka lel ta klung engnang ka rek he kaegom kam kol, vanangko tlo kais kam lget e, ekam ko karo ngtek ngat gi serppak ngae gi ringring hak ku engnang a kre kun mnam a mmie ko tsim kut papuntom hak.

²⁶Vanang endruk ngma vongnek kim kuario rhek ruk endri, nang kle gi kaengnam mar, mar ngat kle kaenang a mhel to tlo smia ngangam kim en ko tlo sim kaeharom ka rek ko tgi ngam kuon ma vui. ²⁷Thover krum to a ngausgi tkaol he ka spom ka rek klik va a kus tkaerik he a ye tkottek to ka lel ta klung engnang ka rek to her gia kvet kol kngorom ngatngae.”

²⁸A mumu ta vle kvongnek kim E Yesus karo rhek ko ta patter mar ormar tok knop, to ngate sei kmit ngaongtok kim karo rhek ²⁹ko en tle ktua patter mar orom kta serppak mruo to yok gi, nang nong orom ke serppak to mkor o pattermia kmo pos e.

E Yesus Tkaeharom A Mhel Pum Ka Yor To A Lepra

(Mk 1.40-45; Lk 5.12-16)

8 ¹E Yesus ta rum karo rhek kuo kia vul, to thera grung kpis ku, va o mumu ngta veet kaikkiem kat. ²Ngta ngae va vgum a mhel to tkol a yor to a lepra ko tpis ko kim e Yesus he ktubulkek ku penharom he kaurur kim te, “O, Kolaip, enangthe ngia svil va yi kais kmeharom dok, he dok kam kta vle la mmok ko pum E Nut kalo keik kat.”

³To e Yesus ta tuom ka ktiek he gi kaehang va gia reng te, “Mare, kua svil! Ila vok na ngae gia mmok.” A gi hi to tgia re tok, ka yor ther gi nop kuo mang ngatngae va ther ngae gi mmok ko pum E Nut kalo keik kat.

⁴To e Yesus thera reng te, “Ngiak or kam havaeng a mhel tang hak mang

a ngaeha to ko eharom ngang yin. Vanang ngiak kle va kngae ngok kim a pris tang, en kmehehang yin, en kam tting mang in te, lmien te, yi ho mi mmok kat ko pum E Nut kalo keik. Ngiak kaeharom tok, to kle kngae ngok mnam E Nut ka maksien kam nngiar ngang E Nut, kmikkiem enang ko e Moses ka pos langto ta keknen tok mang a yor to endo ko yi her ottek mnam he. Ngiak kaeharom gi enang tok, nang o mia ngaro ngaongtok kmisis mang yin te, lmien te, yi ho mi mmok kat ko pum E Nut kalo keik.”

A Mhel To En A Vrong Rhek Langto Yok Tkor Mnam En Mang E Yesus
(Lk 7.1-10; Yn 4.43-54)

⁵E Yesus teharom tok, to her kle kngae kpis kvaik kun mnam a rengmat to e Kaparnam. Ko tok a mhel to en a vrong rhek langto tpis ko kim he kaurur kim te, en kam turang. En lRom nga ngaomevek ka rkan langto ngalaip. ⁶Tpis to kreng te, “Koldaip, kolkayie langto ta kru ku mreka ko te sei kam nganngannes hak orom ka yor to a gigruk ko tngae ho mi kut panaem hak.”

⁷E Yesus ta ngnek tok, to koripang te, “Yu, ngor kaikkiem yin ngok mreka he kaeharom ilkayie, en kam kta ya kat.”

⁸Va a mhel to endo tkoripang te, “O-o, Kolaip dok klo vu eveep is miik, yin kam mrua ppir miik kmaol ngte kim dok e. Vanangko ngia her gia mon a re ke vgon tang, yek kolkayie ka yor na her gia ngan vgum yin he knop kuo mang. ⁹Yi kais kmeharom tok, ekam ko gi enang dok kat koma ngan vgum endruk ngta laut va ka nho mang dok, vanang le kreng endruk ngma kar va tomten mko meorom dok kat ko kua nho kmar va mar ngam her gia ngan vgum dok kat. Ko kom re gia reng a mhel ta te, ‘Ngae,’ va en nam her gia ngan vgum dok he kngae. I o kom re gia vaeng a mhel to en tko gut te, ‘Aol, ngte kim dok na’ va en nam mi kaol ngte kim dok. Va kom re gia reng kolkayie kat te, ‘Eharom a ngaeha ta,’ va en nam her gia ngan vgum dok he kaeharom.”

¹⁰E Yesus ta ngan karo rhek ruk endruk ko ngat kaeti te, tvu kor mnam en mang en tok, va tho mi kut senkrip hak, to kreng a mumu to ta veet kaikkiem te, “Kua havaeng nguk te, a mhel ta en tpua vle te, en a vrong rhek langto tvu kor mnam en mang dok hak, vanang si kun mnam muk lIsrael lsir hak klo vur pis mang tang ko tkor mnam en mang dok enang ti e. ¹¹⁻¹²Ii, ta sir tok ko, kua havaeng nguk te, tennik, muk lIsrael, E Nut ther ktar kmon muk mang mularo ngaekmol ruk mguak lol ko mguak tuur kun mnam ka pnes to nera kpom mnam a kolkha to ka tavgo nak komor o mia tgus. Vanangko o vrong rhek ngar le kottek ko mnam a mmie kalo ngaiting ruk ngma nku va ngma nkuon he kaum kam liepum muk kam lol mularo ngaekmol ko tok, mar kam kle ktua tuur mnam E Nut ka pnes kar e Ebrehem va e Isak va e Yakop. Ii, ngara pis enang

tok he klol mularo ngaekmol kam lol ngang ngar mruo, nang E Nut ner kle ktua likim muk ruk ta ktar mon muk kam vle ku meorom ka tavgo, kngam muk ngku mnok ma slommok petgim karo mia ruk ka tavgo ta komor mar. He enang tok, mguer kle va ka vle ku mnok he ksovet kmeteti he khem mularo ngnorok mo kmar.”

¹³E Yesus thavae tok ngang a mumu to endo knop, to kle kreng lRom nga ngaomevek ka rkan langto ngalaip to endo te, “Ngiak ngae he, ekam ko ngor kaeharom ilkayie kmikkiem enang ko yi her kor mnam yin mang dok kmeharom tok arhe.” Thavae tok ko kim a mhel to endo, nang ko mreka kalkayie ther gi ya ngatngae gi kun mnam ke vgon to endo ge ko e Yesus ta re tok.

E Yesus Tkaeharom E Saimon Ka Snerip To A Vlom Pum A Manakain

¹⁴Tie ma kolkha langto e Yesus ta vaik kun mnam e Pita ka rek va tvokom e Pita ka snep to a vlom ko ta yayar he ka kru ko ma hep ko a manakain ta ngae kun mnam. ¹⁵Tpis ko kim a vlom to endo he gi kaehang ka ktiek va a manakain ther gi nop kun mnam hak. To a vlom to endo ther gia hop ku to hera krong o ol ngang.

E Yesus Tkaeharom O Mia Kavurgem Pum Ngaro Yor Ngo Mamten (*Mk 1.29-34; Lk 4.38-41*)

¹⁶To mnam a kolkha to endo gi ko a kolkha ther vaik he, va o mia kavurgem ruk o kool ngat viging ngar, ngarlenar ngata plalam mar kam pis ngok kim e Yesus. Va e Yesus tkaeharom mar orom ka re ke gi vgon kam kerer o kool mnam mar. Va tkaeharom langto langto tok pum ngaro yor ngo mamten tgas. ¹⁷Vanangko E Yesus nam kaeharom o reha ruk endruk kmaottam E Nut ka propet to e Aisaia karo rhek ko e Aisaia ta ktar kpavap mang ormar te:

“Nguaro nganngannes va nguaro yor en mruo tmur petik petgim mor.”

O Mia Ngma Ketoptop Kmikkiem E Yesus (*Lk 9.57-62*)

¹⁸To e Yesus ta tar ko o mia ka ho vurgem hak ngta gun mang, to thera reng kalngunes kam poe kenker a ngaenker ngoguon pa ngaiting to ngkun kuon. ¹⁹E Yesus tre kam kar mnam a langail va vgum a pattermia kmo pos langto ko tkaol kpis ko kim he kreng te, “Pattermia, ngor mi kaikkiem in ngok mnam oni mheter tgas ruk ngiak ngae mnam mar.”

²⁰Va e Yesus tkoripang te, “O-o, yi her ketoptop kmikkiem dok he, ko si o pendol ngartaro nhotor ruk kmonit mnam mar, va o iningol ruk kuon kia gan ngaro ngainirik kat, vanang A Mhel To Nkong Man Ma Volkha nop ke vur ngaekam tang ngang, en kam vur konget ka sai e.”

²¹E Yesus ta re tok, to kalkayie langto vat thavaeng te, “Kolaip dok kat, vanangko ngiaka ktar gi vur orim dok na, he E Titou na yor na, he ngua eguyang, to endo yek ngua le kaikkiem yin kat.”

²²Va e Yesus, tkokheng te, “Nove! Ngiak kaikkiem dok gi tete ha, he mnang o mia ruk ngara yor he koknaik lua kol a ktalhok to kam plong vle ko kim E Nut ngnik ngnik mar kam mrua kaeguyang ngaro mur yoror mruo.”

E Yesus Ta Kser A Kalivurvur Ko Tkaenpgam A Ngaenker
(*Mk 4.35-41; Lk 8.22-25*)

²³E Yesus thavae tok, to ta kar kun mnam a langail to endo he kalngunes ngat kaikkiem kam kar kun mnam kat. ²⁴Ngta ngae va ngat lua mnor te, a tomhel tang nera pis kim mar e. Ngata poe kpoe, va vgum a kalivurvur ko tkaenpgam a ngaenker he o vlung ngta klung engnang a langail he ksovet kam karir nkun mnam va a li ta klang kat he ta re kam ho gia vvuo ormar hak. Vanang e Yesus tonit. ²⁵To kalngunes ngata ngae ko kim he kvotgem to khavaeng te, “Ngoldaip, ngiak sulgim mor ko ketasuo mor kam vvuo he.”

²⁶To e Yesus ta psom mar te, “Her muk ruk arhe muk ruk mut ho mi ktua kenhor mang dok hak! Kman ko mute ksei kam gor?” To ta kle khop ksir he gia rere kam kser a ngausgi va o vlung, to ngint her mia nop to ngae gi nning.

²⁷To kalngunes ngta vokom tok, to ngat ngae gi mrua sor kmar kim, to hera mo mnganang ngar mruo te, “Hai-e! Ani mhel ta, ko si a ngausgi va o vlung ngata ngan vgum kat ge?”

E Yesus Ta Kerer O Kool Ruk Kun Mnam Alo Mhel Alomin
(*Mk 5.1-20; Lk 8.26-39*)

²⁸To e Yesus mar ngata poe kngae kpis ko mnam a mhe to mkor lGadara ogut pa ngaenker ka ngaiting to tigut. Ko tok alo mhel ruk o kool ngat kaenvevem min nginma vle kun mnam o nhotor ruk mkor o yoror. O kool ruk ngata viging ngin ngat ho mi kut serppak hak kun mnam min he o mia ngma gor kam ngongae ekam a ngaelaut ka vgon to ko rkieng ngin. To alo mhel ri ngint kottek ko pum nginalo nho ruk mkor o yoror he kaol pis ko kim e Yesus ko va ngaenker. ²⁹Nginta pis ko kim, va vgum a koot langto kun mnam langto mnam min ko ta rere klik te, “E Nut Khal Msim to yin he ngot lua mtom yin kam pis ktoop kim mor mo e. Va kman ko ya kaeloong mnam a kolkha to E Nut tmur el kmen a kapnes ngang ngor ruk o kool he kpis moti kam kering ngor tete?”

³⁰Vanang, ko tok rkieng ngar, o morek nga murgun to klalaut ngta hohek ko rkieng a veik ka ngaiting. ³¹To o kool ruk ngata viging ngin ngta kle kaurur kim te, “Enang ko ngiak pet mor petgim alo mhel ri va

ngiak meng ngor kam vaik kun mnam o morek ruk ngata hohek ko guon ho.”

³²Ngata re tok, to e Yesus ther gia reng ngar te, “Yu, mguak ngae he!” Tgia re enang tok, to ngat kottek mnam alo mhel ruk ennginduk, nang kle kngae kviging o morek. Ngata viging ngar, va vgum o morek tgus ko ngat her gia kolaspa kam sap ngpirik ekam a veik kam ngae kpis kvuvvuo kun mnam a ngaenker kyayor tgus ngmeang. ³³To o toot kmo morek ngta ngorpok ngok mnam a rengmat ka pun he khavae mang o morek va mang alo mhel ruk o kool ngat viging ngin kat. ³⁴E Yesus ta vle ko tok, va vgum o mia kavurgem ruk kun mnam a rengmat to endo ko ngat hera veet kpis ko kim kam vokom. Ngata vokom ko tok, to ngat kaurur kim, en kam ehenok petgim mar, he lo kta vle ko mnam nga mhe kat.

E Yesus Tkaeharom A Mhel To Ka Vok Tgus Tyor

(Mk 2.1-12; Lk 5.17-26)

9 ¹To e Yesus mar ngat her kta kar mnam a langail he kta kenker a ngaenker to le kngae kvaar mnam ka rengmat msim. ²Ngata pis, va vgum o mia ko ngta kokol a mhel langto orom ka hep ko ta kru mnam ko ka vok tgus tyor. Ngat pis ngok kim e Yesus va e Yesus tvokom mar ko ngat vu kor mnam mar mang en enang tok, to thera reng a mhel to endo te, “Kambis, ngiak sirei na, ko dok mruo ko lol ilaro kerkeknen patgiang ngaiting he kikiangae mang ngar hak.”

³E Yesus ta re tok, va vgum akuruk mnam o pattermia kmo pos ko ngata rere kun pgegom mar mruo te, “Hai-e, en ta kerrereng E Nut ka munik enang tok arhe!”

⁴Nangko e Yesus ther tar ngaro papat ko ngat vua rere porom mar enang tok, to ta kle ka mnganang ngar te, “Kman ko mularo vurkul ngma tagur pum o kerpapat ruk endruk he ka mngan pum kua serppak to kam lol o mia ngaro kerkeknen patgiang ngaiting he kikiangae mang ngar tok? ⁵Ani ngaeha to ta koppet kam khenam ma mmok? A ngaeha to kam gi reng a mhel ta te, ‘Ko lol ilaro kerkeknen patgiang ngaiting,’ i o endo kam mi kaeharom a mhel ta, he en kam mia hop he kngae ko pum mularo kerok? ⁶Vanangko tgia ya kat e, ko ngor mia khenam ma mmok ngang nguk te, E Nut tmi kaen a serppak ngang A Mhel To Nkong Man Ma Volkha to dok, dok kam lol o mia ngaro kerkeknen patgiang ngaiting mo mmie he kikiangae mang ngar.” Thavaeng ngar tok, to her gia reng a mhel to ka vok tgus tyor te, “Hop he, tolpum ila hep he kngae ngok mre.” ⁷E Yesus tgia re tok, to a yor to endo ther gia hop sir he kngae ngok mre. ⁸Nang a mumu to alautar tvokom tok, to a pagor ta komor mar. To ngat hera guyaya pum E Nut mang ko ther mi kaen a serppak ka mten to endo tok ngang o mia.

E Yesus Ta Vaeng E Matyu
(*Mk 2.13-17; Lk 5.27-32*)

⁹E Yesus teharom tok, to hera parem a mhe to endo to kta ngae va tvokom a mhel langto ka munik e Matyu ko tkorsang kun mnam o kermia ruk ngam kaelha klol o takis nga rek to kmelpas mnam. E Yesus tpis ko kim to kreng te, “Ngiak kaikkiem dok!” To e Matyu ther gia hop to her gi kaikkiem.

¹⁰Kam ngae, to mnam a kolkha langto e Yesus kar kalngunes ngta kaum kaemik kun mnam e Matyu ka rek. Va o kermia kavurgem ruk ngam kaelha klol o takis kar o Yuda akuruk, endruk o Yuda ngalmialaol ngma keyang ngar ko ngam lo sim kaikkiem ngaro keknen, ngata kaum kaemik ko kim e Yesus kar kalngunes kat. ¹¹To o Parisiau ngata vokom ko e Yesus tkaum kaemik kar mar tok, to hera kirhek pum e Yesus kam palsie kim kalngunes te, “Kman ko mula pattermia tkaemik ko kim o kermia ruk ngam kaelha klol o takis kar o Yuda akuruk, endruk ngolmialaol ngma keyang ngar ko ngam lo sim kaikkiem mor o Yuda nguaro keknen?”

¹²⁻¹³E Yesus ta ngnek tok, to tle ktootkinre kmoripang ngar te, “Muk, mguak lol o papat mang E Nut ka re to enda na, he smia ngangam kim muk ekam, ko E Nut ta re orom karo mur rhek mruo te, ‘A keknen to koma mtom ta vle ti te, muk kam mrung mulenar, nang nong mang endo kam gia nngiar ngang dok kun mnam kua maksien e.’

Ii, mgua smia ngangam kim muk ekam o rhek ruk endruk ko ‘A mhel to nam kaeharom o mia nma vle mang endruk ngo yor kmeharom mar, nang nam lua vle mang endruk ngat gia ya e.’ He gi enang tok kat, ko her pis mo mmie kam vle mang endruk o mia ngma keyang ngar pum ngaro kerkeknen, he nang dok kam tger mar kmitgung ngar. Nang klua pis kam vle mang endruk ngam mrua kansgum mar mruo kam pat mang ngar mruo te, ngaro keknen ngat ho mi kut sir hak ko pum E Nut kalo keik e.”

O Parisiau Ngata Mngan Pum E Yesus Karo Keknen Ruk O Gunngae
(*Mk 2.18-22; Lk 5.33-39*)

¹⁴E Yesus ta hivuo kmemik vop, to e Yoanes kalngunes vat ngata pis he le kta mngan pum e Yesus mang ngaro keknen ruk nkong ngar tennik kat te, “Nguua keknen to kam paal kmo ol nkong ngar tennik, nang nong lgunngae nkong ngar tete e. He ekam tok, kman ko mor kar o Parisiau ngom kaikkiem ngua keknen to nkong ngar tennik, endo kam paal kmo ol tgus ko pum E Nut kalo keik he smia ngarkie ngang, vanang itlengunes ngam kle kaeharom a keknen to a gunngar ta yek, endo kam venu mang a ngaemik?”

¹⁵Va e Yesus ta tootkinre ngang ngar kam re lkoon mang ka yor mruo te, “Mnam a kolkha to msim ko a mhel tkaenkim ktavlom, klenar ngat

lo kais kam gia mrung en he ktivik pum en e. Ho mi kut nop hak. Ko o kolkhek ruk kam tivik mnam mar ngrok ge. Ngara pis ko ngaka vret a mhel to endo mkor kalngunes, yek endo yek, kalngunes ngara mrung he ktivigim ko yek.”

¹⁶Ta tootkinre tok knop, to kle kaenserpagam ka papat to endo mang en mruo kat te, “Mu vokom na, a mhel nam lua vatvat a yet ka kae to a gunngar engnang endo ka sgan e, matok naka plum va ka kae to a gunngar nera vui to kaurisie to kait endo ka sgan to kle ho gi kael a pammok a ho laut hak kir kim endo tesgun ko ta vatvat. ¹⁷Ii, va ngam lo kaeharom a ye to a vaen, endo a gunngar kun mnam ka merrip ko ka sgan kat e, ko a merrip to ka sgan ta karrai he nera khir. Ngam lo kaeharom tok, ekam ko a vaen ka serppak, ko nak hop kun mnam ka merrip ner kaur mang ka merrip to endo ka sgan he khalker. To a vaen nera gussuk. He enang tok, a vaen ka merrip nera kernonho ekam ko nera khir va a vaen nera gussuk kat. Nove, o mia ngam lo kaeharom tok e. Ngam kle va kaeharom a vaen to a gunngar kun mnam ka merrip to a gunngar kat ko tgi kongeik, nang min tgsu kam vle lya.”

**E Yesus Ta Hover E Yairus Ka Kvek Va Kaeharom A Vlom Langto Pum
Ka Yor To A Vaeip
(Mk 5.21-43; Lk 8.40-56)**

¹⁸E Yesus ta rere kngae tok, va a taip langto nma nho mang o Yuda ngarta rek to kam rere mnam tvaik kun mnam e Matyu ka rek he kpis ko kim e Yesus ktubulkek ku penharom he kaurur kim te, “O-kola-o, ko kvek te gnua yor tete ta, vanangko ip kaol he gi kaehang va nap kais kam kta hop he kta vle kat.” ¹⁹To e Yesus ta hop to en kar kalngunes ngat hera veet kaikkiem.

²⁰⁻²¹Ngata ngae ekam a ngaelaut va vgum a vlom langto ko ta pis ko kim. A vlom ta, ta kerkolkol vgum a yor to a vaeip kais mang o pnes ruk loktiak hori orom alomin. Tmur kor mnam en mruo te, “Enangthe ngua re gi vur ehang si ka yet va ngor gia ya he.” To ther gia knaek ekam e Yesus kpis to gi vur ehang ka yet ke gi gu mko ge.

²²A gi hi to tehng tok, a vlom to endo ka yor ther gi nop ngatngae. To e Yesus thortgi he kvokong to kreng te, “Kolkheng, ngiak sirei na ko ye her ya he, ekam ko ya kor mnam yin mang dok.”

²³Kam ngae, to e Yesus ta pis kvaik kun mnam a taip to endo ka rek va kvokong alo mumu alomin ko langto ngat hupum ngaro ngaesong kam khenam nga mamrung ma mmok va langto ngat kael a halum kmaee klik. ²⁴Ivokom o mia tok, to hera reng ngar te, “Mu ehenok ko, ko a vlom sie to enda tlua vle enang a mi yor e. Tgia vle enang a kalyie to tgi onit ko ner kta hop kat.” Ta re tok, va o mia ngat le gia kol a klel orom. ²⁵To e Yesus ta havaeng o mia kmottek ngogu mnok knop, to ta kle kvaik ogun

ko tok ko ngat ngangater a yor ko ma hep. Ii, tmi yor hak he, vanangko e Yesus ta kle ka kpom a vlom sie to endo ka ktiek ge. Ta kpom ka ktiek to a vlom sie to endo ther gi kta hop sir kat he. ²⁶He ekam ka ngaeha to tok, a re to mang e Yesus ka munik ta senkir he kvaas kim o rengmat tigus kun mnam a mhe to endo.

E Yesus Tkaeharom Alo Vivisker

²⁷E Yesus tkaeharom a vlom to endo knop, to le kparem a mhe to endo to kngae va alo vivisker aloruk ngint kaikkiem kngae he kvui orom ekam a ngaelaut te, “O-e Devit Kaes to yin, ngiaka mrung nguo vanie.”

²⁸Nginta vui orom kngae tok, to e Yesus tpis kun mnam a rengmat langto he kvaik kun ma rek va alo vivisker ri ngint kaol ngok kim to ta mnganang ngin te, “Nngia orom mae, met kor mnam mae mang dok te, ko kais kmeharom mealo keik, mae kam nho kat?”

Va ngint koripang te, “Ge, mare Moldaip.”

²⁹To e Yesus tkaehang nginalo keik he khavaeng ngin te, “Kmikkiem enang ko meta kor mnam mae mang dok tok ko kaeharom mae he.” ³⁰E Yesus tgia re tok, to nginalo keik ngint ya he nginta nho. To e Yesus ther kaen a re lserpgar ngang ngin te, “Meak or kam havaeng a mhel tang mang kua ngaeha to enda.” ³¹Puoo, ngint le kottek va kle senker a re mang en kngae kun mnam a mhe to endo tigus.

E Yesus Ta Kerer A Koot To Tim A Mhel He Kvat Ka Gu

³²Ennginduk ngint kottek he kngae to o mia ngat le kpis orom a mhel to a koot tim he kvat ka gu to le kael ko kim E Yesus vat. ³³To e Yesus ta kerer a koot petgim a mhel knop, to a mhel to endo ka gu ta mrer he kta rere kat. Va a mumu to ta vle ko kat ngat ho mi kut sor kmar he kre te, “O reha lserpgue ruk endri ngot lo vokom mar tennik kais mang tete mo mIsrael.”

³⁴Vanang o Parisiau ngat kle ktua kokheng a mumu kam kerrereng e Yesus te, “O-o, o kool ngalaip ka serppak ta ti arhe a mhel to enda ta kemmeng kam paeim a mhel to endo orom ti he kerer karo valngneik mruo ruk o kool.”

E Yesus Kalngunes Ruk Kmeharom Karo Reha, Mar Lgititge

³⁵E Yesus tkerer o kool knop to le kaelha kvaik kottek kun mnam o rengmat laol va o rengmat ngaro maksien he kaelha kpatter o mia kun mnam o Yuda ngartaro rektor mruo he ka knovvur orom e Seten ko E Nut ka serppak tkir kim ekam ko E Nut ka tavgo tpis he komor o mia. Va tkaeharom o mia pum ngaro yor ngo mamten kat. ³⁶Nma ngongae tok, he kvokong o mumu to nam ngae sei kam mrung ngar, ko mar, o mia ngam gi vrong kol a regesal mang ngar he ngam lo kais kam mrua toot mang

ngar mruo e. Ii, mar ngta vle enang o sipsip ruk nop ngar teit ngang ngar kam toot mang ngar. ³⁷E Yesus tvokong ngar tok, to tkoka ngang kalngunes mang o mia ruk enang endri te, “O mia ri ngat kaenang E Nut ka loot to ther tettek he, he kpaneng o mia kam lluol mnam, ko o mia ri ngat her gia toot he kpaneng endruk kam havaeng ngar mang E Nut ka tavgo. Ii, o mia vang kun mnam E Nut ka loot ngat tettek tok, vanangko o mia ruk kam lluol mnam ka loot, mar lgititge e. ³⁸He ekam tok, mguak kaurur kim E Nut to ta nho mang ka loot to orom mar, En kmen a re ngang karo mia mruo kam meng ngar kam lluol kun mnam ka loot.”

E Yesus Ta Mon Karo Aposel Ruk Loktiek Hori Orom Alomin
(Mk 3.13-19; Lk 6.12-16)

10 ¹Tie ma kolkha langto e Yesus ta vaeng kalngunes ruk loktiek hori orom alomin ngok kim he kaen a serppak ngang ngar, he nang mar kam kerer o kool va kmeharom o yor ngo mamten tgus kun mnam o mia orom.

²O aposel ruk loktiek hori orom alomin ngaro munik endri: endo ktarang orom

e Saimon endo ngma mon kat te, e Pita, en kar knopia e Andru;
e Yems to e Sebedi khal kar knopia e Yoanes;

³e Pilip kar e Bartalomius;
e Tomas kar e Matyu to nam kaelha klol o takis;
e Yems to e Alpias khal kar e Tadius;

⁴e Saimon, endo mnam a valngan to mkor o Selot, endruk ngma mon mar kat te, o Kananea, kar e Yudas to nkong mIskariot, endo thortgi mang e Yesus kmel ko maktiegom o mia.

E Yesus Ta Meng Karo Aposel Ruk Loktiek Hori Orom Alomin Kmeha
(Mk 6.7-13; Lk 9.1-6)

⁵⁻⁶Her mar ruk arhe e Yesus ten a serppak ngang ngar to her smia papsim mar he kmeng ngar orom karo rhek ruk endri te, “Mguak ngae ngok kim lIsrael tuk ko ngta vraik petgim E Nut kam vle malhagenmok mang vgum ngaro kerkeknen he gia vle enang o sipsip ruk ngta sosop he gi vrong kaolol ko nop ngaortek ngang ngar kam toot mang ngar. Vanang mguak or kam ngae kun mnam o vrong rhek ngaro mhetor. Va si kun mnam a rengmat tang ko mkor o Samaria kat, va mguak or kam vaik kun mnam kat. ⁷Mguak ngae va mgua smia polger o rhek ngang ngar te, ‘E Nut ka tavgo ther mi pis he ka vle mo pgegom muk he.’ ⁸He mguak kaeharom o yor va kta hover o yoror kam kta hop kat va kaeharom o yor ruk o lepra, mar kam kta nho lya kat ko pum E Nut kalo keik va kerer o kool ruk ngat kaim o mia. Kuaro reha ruk ko eharom mar ngang nguk tesgun kam ring ya mang nguk ormar kom lua krum kua serppak ormar

kim muk e. Va kmikkiem enang tok, muk kat mguak kaeharom kuario reha ri tgus ngang o mia kam ring ya mang ngar orom mar tok kat he lua krum kua serppak ormar kim mar kat e. ⁹Ii, va mguak or kmeha kim o tgoluk akor ngang nguk ko mguak ngae. Mguak ngae va mguak or kmeha kim o krek kun mnam mularo psang to muma kleng mularo vgondik orom mar. ¹⁰Va o nharok va si o varkie kat, a kop va a ngaelpas kat. Mu or kmeha kim mar kmikkiem ko kua havae, ekam ko o mia ruk mguer kaeha ngang ngar, mar ngak kaeha vgum muk ormar.

¹¹Va mguak ngae kpis mnam ani rengmat to, ani maksien to, va mguak ring a rek kteit tang ko karo keknen ngat vua ya, en kam ngatkal mang nguk kam vle ko kim na, ko en tkais kmeha vgum muk. Her endo arhe mguaka vle ko kim kais ko mguak parem a rengmat to endo. ¹²Mguak pis kun mnam a rek to endo va mguak kaenpaeim a rek kteit. ¹³Va enangthe a rek kteit nak ngatkal mang nguk enang tok, va mularo rhek ngak kael mit ko kim. Vanang enangthe na lua ngatkal mang nguk va mularo rhek nga lo kais kmel mit ko kim e, ngak kaeknik ko kmuk. ¹⁴Vanang enangthe a rengmat i o, a valngan langto nga lua ngatkal ekam muk kam vle ko kmar i o, kam lua ngan vgum muk kat va mguak kaureik he kngetmmie ko vgum ngaro rektor i o, ko va rengmat ka gu kam rpem a mmie ka ngaor to ta vat engnang mularo nharok. Ii, mguak kaeharom tok to le klapsam a rengmat, i o a rek to endo. ¹⁵Kua mien ha, mguak kaeharom tok arhe ko kua havaeng nguk te, ner vur kongeik ngang o kermia ruk lSodom va lGomora mnam a kolkha to ngak sir ko pum E Nut kalo keik. Vanang a rengmat to na lua ngatkal mang nguk, ner ho mi ktua kernonho ngang hak.”

E Yesus Ta Rere Mang O Vnek Ruk Ngara Pagis Kim Karo Aposel
(*Mk 13.9-13; Lk 21.12-17*)

¹⁶“Muk ruk mut kaenang o sipsip ruk o sital, mu vokom na, kua meng nguk kun pgegom o mia ruk ngat kaenang o pendol kam polger o rhek mang dok. Mguak ngae he kting kim mar, va mguak sim kut kael ekmuk mang ngar enang o vimol, nang kle kya pum mar kat ge, enang o gennes ruk ngma ya mang nglengar kat.

¹⁷Kmikkiem enang tok, mguak smia ngangreal ngang nguk mang o mia ko ngar kael muk ko maktiegom endruk ngma vongnek kim o rhek, he ngara kirmekon a khap mnam muk kun mnam o Yuda ngartaro rektor ruk kam rere mnam mar ¹⁸her vgum dok arhe. He ko tok, mgua hera polger o rhek mang dok ngang ngar. Ii, va ngar kait muk he ka srim muk ko kim o taven va ko kim lRom ngalmialaol vgum dok tok kat, he ko tok, ko muta vle ko kim mar, mguak polger o rhek mang dok ngang ngar va si ngang o vrong rhek akuruk ko tok kat. ¹⁹⁻²⁰Ii! O mia ngara kapom muk he ka srim muk ko kim mar tok, vanangko mguak or kam vua papat

mang oni rhek ruk mguak polgerik mang dok, i o kam ring o rhek kam ri pmar kat. Ko oni rhek ruk mguak polgerik mang dok E Nut ner kle yek kmeng E Nunu A Totur kmen o rhek ruk endruk lsir mnam muk. He mnam ke venloot to endo msim, ner mur kael re ko vgum muk enang tok.

²¹Ii! O mia ngar kaeharom tok ngang nguk, ko si o moornopeik mruo, va o motter mruo ge, ngar mur kael kut mar mruo ge ko maktiegom o mia kmim mar kngam mar o yoror. Va o ngnes kat ngar kle klaut mang ngaortek ngaornek kat he kael mar ko maktiegom o mia kmim mar kngam mar o yoror kat. ²²He enang tok, o mia kavurgem ngar kaelat muk ekam dok, vanangko erieto mnam muk napa matnge vgum o vnek ruk endruk he kle kor mnam en mang dok ge, kam ngae kais ma kolkha to a kser kim, her en arhe E Nut nera sulgim kmen a ktalhok to kam plong vle ko kim E Nut ngnik ngnik ngang. ²³He ekam tok, enangthe o mia ngak kol a regesal mang nguk kun mnam a rengmat tang va mguak kle kngorpok ngok mnam tang ko yok vat he kpolger o rhek mang dok ko tok. Kua mien ngang nguk te, mut lo kais kam rum o rengmat ruk endruk ko mIsrael vop kam polger o rhek mang dok, nang A Mhel To Nkong Man Ma Volkha to dok ner mrua khenam en mruo ma mmok.

²⁴Ii, o mia ngara kernonho ngang nguk tok, ekam ko ngara ktar kernonho mang dok gi enang tok kat. Nok pathe muma pat te, mut kais kam gi mrua vavle orom muk, kam gia laut mang dok vor. O-o, nove, ko a pattermia kalngunes ngat lo kais kam gi mrua vavle orom mar he klaut mang nga pattermia e. Va o mia ruk ngam kaeha ngang ngalaip, mar kat ngat lo kais kam gi mrua vavle orom mar he klaut mang ngalaip kat e. Nove. ²⁵Ko a pattermia kalngunes ngaro ngaongtok ngak kaisis mang nga pattermia kam kol vgum karo vnek gi enang o mia ruk ngam kaeha ngang ngalaip ngaro ngaongtok ngak kaisis mang ngalaip tok kat kam kol vgum ktaro vnek. Mare, va kmikkiem enang tok kat, enangthe a valngan kteit msim napa kerkol vgum o mia ko ngapa kermuyang kam mon en te, en e Beelsebup⁸ va ta khenam te, ka valngan kat ngara kerkol vgum mar tok kat.”

Ngruak Or Kam Gor Kam Havae Mang E Yesus

(Lk 12.2-9)

²⁶“Enang tok, mguak or kam gorang endruk ngara kol a regesal mang nguk. Ko tesgun E Nut ta tuvgom karo papat kim o mia, vanang tete ta svil muk kam kle kpolger o rhek mang ngar ma mmok. Ii, tesgun E Nut nma kir mang karo papat ruk endruk, vanangko tete ta svil muk kam

⁸ 10.25 A munik to e Beelsebup ta vle te, e Seten ka munik langto kat. Moti akuruk mnam a valngan to mkor o Parisiau ngta kermuyang e Yesus orom a munik to enda. Vokom e Matyu 12.24 kat.

kle krere orom o rhek mang ngar ma mmok. ²⁷Tok kat, ko o papat ruk kua havaeng nguk ormar ko gi mor tuk, mguak kle kpolger o rhek ormar ko ma mmok ko kim o mia tgus. Ii, o papat ruk ko enik ngang nguk tuk mguak kle krere orom o rhek mang ngar ko ma gi vle. ²⁸He ekam tok, mguak or kam gorang endruk ngat kais kmel muk kam ngatngae kim mularo gi pkor tuk, nang lo kais kam kering mularo nunu kopekam ko mut yor he. Vanang mguak kle va kgorang E Nut ha, ko her En arhe to tkais kam ngatngae kim mularo pkor va mularo nunu tgus kun mnam a paei to a vleir ko mGehina. ²⁹Mu vokom na, o gi vrong iningol, o mia ngam lo vu kaelongtok mang ngar e. Nove, ko o mia ngat kais kmenkim alomin orom ke gi kre to ke gi tgiang e. Vanangko E Nut nam kle ho ktua nho mang ngar ge. Va tang mnam mar na sia vuut ku mmie he kyor va E Nut ta mnor mang ge. ³⁰Kuo malpgem kat, va si mularo ngairis ko palp gem muk ta vle enang tok kat, ko E Nut ta mnor mang ngar ko ngat is mang te, aner kat he. ³¹He ekam tok, mu or kam gorang ngar, ko E Nut ta mnor te, mut laut he kir kim o gi vrong iningol tgus.

³²Ii, gi enang tok, ani mhel to thua gorang ngar, nang kle mrua havae mang en mruo ko kim o mia ngaro kerok te, en ta vle te, ka mhel to dok orom, va A Mhel To Nkong Man Ma Volkha to dok kat ngor mrua havae mang dok tok kat te, kua mhel to en orom ko kim E Titou tkuon ma volkha kalo keik kat. ³³Vanang ani mhel to nama klai mang dok ko pum o mia ngaro kerok, va dok kat ngora klai mang a mhel to endo ko kim E Titou tkuon ma volkha kalo keik kat.

**E Yesus Ta Vle Kun Pgegom O Mia Kam Mommen Mar Kmel Mar Alo
Valngan Alomin Mang
(Lk 12.51-53; 14.26-27)**

³⁴Nok pathe muta pat re te, kua pis to mo mmie ta vle mang kmel a mokaum kun pgegom o mia, he mar kam smia vle vor, ngola? O-o, ho mi kut nop hak! Kua pis thua vle mang kmel a mokaum kun pgegom o mia e. Nove, te ktua vle enang a kom kun pgegom o mia kam mommen mar kmel mar alo valngan alomin mang dok. ³⁵Ii, ko her kaol kpis mo mmie kmeharom gi enang tok kmaottam a propet langto karo rhek ruk tennik ta ktar kpavap mang tok arhe te,

‘A ngokol nera sir kim kteit va a vlom nera sir kim knan va a vlom ka vla nera sir kim ka vla mruo kat. ³⁶He kmikkiem enang tok, a mhel karo imuo ngara vle te, karo valngneik msim ormar arhe.’

³⁷He ekam tok, enangthe a mhel tang naka svil kmikkiem dok, vanang kle kael kteit, o knan, khal, i o ka kvek ko pum kalo keik ktar mang dok, va en tlo vu eveep kam mokpom kar dok. ³⁸Va enangthe na lua matnge vgum o vnek he mrua slak orom en mruo kam yor mang dok kat, va a mhel to endo tlo vu eveep kmikkiem dok kat e. Ii, ko endo na

lua svil kam vle enang a mhel to nam mrua slak orom en mruo kam mrua tolpum ka ho mruo to ngara krong orom o ot he kvat ko engnang kngam a yoror, kmikkiem dok enang tok, va a mhel to endo tlo vu eveep hak kam mokpom kar dok kat e. ³⁹Ko endo nam vu kaelongtok mang ka ngorsang to mo mmie, en ner lua kol a ktalhok to kam plong vle ko kim E Nut ngnik ngnik e. Vanang endo nam mrua slak orom ka ngorsang to mo mmie ekam ko tkor mnam en mang dok, va her a mhel to arhe nera kol a ktalhok to kam plong vle ko kim E Nut ngnik ngnik.”

**Ani Mhel To Ta Ngatkal Mang E Yesus Kalngunes
Ngara Kol A Keik Koknaik
(Mk 9.41)**

⁴⁰“Ani mhel to ta ngatkal mang nguk, ther mia ngatkal mang dok tok kat. Va endo ta ngatkal mang dok tok, ther mia ngatkal mang E Nut to ta meng dok kat arhe. ⁴¹Va endo nak ngatkal mang a propet tang, gi ekam ko en a mi propet msim va en nera kol a keik enang endo mkor o propet ko ngara kol. Va endo nak ngatkal mang a mhel to nam sim kut kaikkiem E Nut karo pos ekam ko en nam sim kut kaikkiem mar enang tok, va en nera kol a keik kat enang endo mkor a mhel to nam sim kut kaikkiem E Nut karo pos ko nera kol kat. ⁴²Va ani mhel to na gi kaen a ye ke mhe to ta menglol ngang o gi vrong mia ruk ngarlenar ngam lua nho orom mar ko mar kolngunes ruk mar, va kua havaeng nguk lmien te, E Nut ner lo kais kam kikiangae hak mang a mhel to endo ka keik kat e.”

**E Yoanes To Nma Parrum O Mia Ta Mngan Mang E Yesus Te,
Ani Mhel Msim To En
(Lk 7.18-35)**

11 ¹E Yesus ta patter kalngunes ruk loktiek hori orom alomin knop, to hera parem a mhe to endo to kngae kun mnam o rengmat ngo pneik mnam a mhe to e Galili he le kpolger E Nut karo rhek va kpatter o mia.

²Nangko tesgun ngat enpasiker e Yoanes kun pa hengor, he e Yoanes ta ngnek ko tok mang o reha ruk mkor Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen ko nam kaeharom mar. To thera meng klo kaloyie ngok kim orom a re ³kam mnganang te, “Ngola, yin msim to o propet ngta ktar kpavap mang te, nak kaol, i o tang ko ngnok vop, mor kam paneng he ka nho mkor te, en kam sulgim mor?”

⁴⁻⁵Va e Yesus ta kle koripang ngin te, “Meak kaeknik, he khavaeng e Yoanes mang o reha ruk endri ko met her vokong ngar. Ko akro vivisker ngata nonho va akro nharyor ngata ngongae, akro yor ruk o lepra ngata yaya ko pum E Nut kalo keik, va akro ngaelatok ngata ngongnek, va akro yoror ngata hohop. Va meak havaeng mang kuario rhek ruk met her

nganik ko dok koma knovvur orom e Seten ngang endruk ngma tu kmo tgoluk ko E Nut ka serppak tkir kim he. ⁶He enang tok, endruk ngata mokpom kar dok he lua lopumtang pum dok he lua ksir petgim dok, her mar ruk arhe ngata lgekol.”

⁷E Yesus thavae tok, to e Yoanes klo kaloyie ngint kaeknik, nang e Yesus ta kle kaelha kam keknen ngang a mumu mang e Yoanes te, “Muta veet ngok ma kalputmok kam vokom e Yoanes ko en ta vle nngia? Pathe nok kam vokom a mhel to ta vle enang a mguit to a ngausgi nma koom vor ngola? O-o, nove! E Yoanes nam lua vle tok e. ⁸Va muta put kman? Nok kam vokom a mhel ko nam vu kaegenkar karo it ruk orom ngakro kraen lvu yar hak vor, ngola? Nove, endruk ngam kaegen tok, o mia ngma vokom mar ko ngma vle mo rektor ruk laol mkor o taven. ⁹Vanang kman ko mut vua veet? Pathe nok kam vokom a propet tang vor? Mare, her endo arhe. He a propet to endo tho mi kut laut hak kir kim akro propet tigus. ¹⁰Ekam ko her endo a propet langto ta ktar kpavap mang arhe, ko tennik E Nut treng Endo Thim Orom Ka Msasaen mang te,

‘Vokom na, kua re kam meng kua propet langto, en kam ktar mang in, he en kam verang a ngaelaut ekam in ktar mang in kam pis.’

¹¹Kua mien ngang nguk te, E Yoanes to nma parrum o mia, tpu hop he klaut kir kim o mia tigus mo mmie, endruk tennik kais mang nguk tete, va si nong tang kat kun pgegom muk tlaut kir kim en kat e. Vanangko ani mhel to ta vle ku meorom E Nut ka tavgo orom ka munik ko tkok lo vua laut, vanang a mhel to endo ta kle klaut kir kim e Yoanes kat gi.

¹²⁻¹⁴Ii, e Yoanes ta vle tok, ko E Nut ktaro pos va ktaro propet ngam gia ktar kpavap mang e Elaisa te, en naka ktar kaol kpis ktar mang Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen. Ii, ngata ktar kpavap mang e Elaisa tok, to o rhek ruk endruk ngata pis lmien orom e Yoanes to nma parrum o mia ko her en arhe tmi kaottam o rhek ruk endruk ko tpis. He enangthe mularo vurkul nga gia mrer vgum a papat to mang e Yoanes te, tkaottam o rhek ruk endruk enang tok ko ta pis, va mguak le kaur pum e Yoanes kat te, tpis tok, he her en arhe tkol e Elaisa ka ngaekam ko E Nut karo rhek ruk ngat ittiegom mar ngat gi ktar kpavap mang tok.

Ii, E Nut karo propet ngata ktar kpavap mang tok, kais ko ngaro rhek ngat kol e Yoanes ko ther pis kam mi kaottam mar hak. Vanang kam kle kaelha ko e Yoanes ta pis kam ngae, E Nut ta ktong ka tavgo kmottgan pum he ka serppak tkaur kam komor o mia tigus mo mmie. Va o mia ruk ka tavgo tre kam komor mar, ngama kaenenker kam vaillam o vrong papat akuruk yok, mar kam smia kpom. ¹⁵Muk ruk muta vongnek kim dok, mgua sim kael rela ekam kuario rhek ri kam sim kut kaikkiem mar.”

¹⁶E Yesus thavae tok to le kekner mar te, “Yu! Te ma te muk o mia nga main to tete muta vle enang erie mar e? Nok mut kaenang alo valngan ruk orom o ngnes ko ngma kees kam tting ngang ngarlenar ko nginta

kaum ko pum a gaep ka pun he kureik kmel ngakro ktui kim mar mruo, kmit ngarlenar kam khanier kar mar ko langto ta kni te,

¹⁷‘Ngota pum a kamop kmit muk kmerep, vanang muma kees kam tting kmerep.’ Va langto ktoripang kam kni kat te, ‘Ngota kni orom a kni to a tningel kmit muk kmaee, vanangko muma kees kam tting kmaee kat.’

¹⁸Ii, mut kaenang ngar tok arhe, ko e Yoanes to nma parrum o mia ther aol he ikkiem ka keknen to kam paal kmo ol ko pum E Nut kalo keik va kam paal kmiviem a ye to a serpgar, he kureik kmel ka ktui kim muk kmit muk tok kat, vanang muk muta kees kam tting mang en, he krere kim te, ‘Hai-e, a mhel to enda a koot tim he envevem.’ ¹⁹Ii, mu vokom Endo Nkong Man Ma Volkha to dok kat ko ko her kaol ngte kat, he kom kaikkiem kua keknen to kam venu kmemik he kaiviem a ye to a serpgar, he kureik kmel kua ktui kim muk kmit muk tok kat, vanang muk muma kees kam tting mang dok kat, to kle krere kim dok kat te, ‘Hai-e, mu vokom na, a mhel to enda nma vle pum ka keknen to kam vu kaemik va kam vu kaivie he kveve, va nma kambisam o kermia ruk ngam kaelha klol o takis kar endruk o Yuda ngalmialaol ngama keyang ngar ekam ko ngam lo sim kut kaikkiem ngaro keknen.’ Muk, mut gi kureik kmel mularo ktui kim muo tok, vanangko si enang tok, ‘E Nut To Tho Mi Kut Sir Hak karo reha ngaro miel msim ngar mur kaimim kim o rhek mang karo keknen mruo.’”

E Yesus Ta Mon O Rengmat Ruk Ngat Lo Kaitgung Ngaro Kerkeknen
(*Lk 10.13-15*)

²⁰To o rengmat ruk e Yesus tsi eharom karo vu reha ruk lserpgue kun mnam mar, e Yesus tkaelha kam mon mar orom ngakro kerkeknen ekam ko ngat lo kaitgung ngar. ²¹Ta kle kukueng ngar te, “O-suvrum muk ruk lKorasin va muk ruk lBetsaida ko enangthe o reha ruk lserpgue ruk endri ngap pis kun pgegom o kermia ruk lTaira va lSaidon va si mar ngap ho lo mi hus hak tiok he, kmitgung ngaro kerkeknen. Ii, va ngap lo hus kat kam vor pa ngaor va ktolpum o ngoven kam khenam ma mmok te, ngat mrua mrung ngar mruo vgum ngaro kerkeknen ruk ngat eharom mar.

Vanang suvrum kelenar ruk lKorasin va lBetsaida ko o reha ruk lserpgue ruk endri ngat sia pis ko kmuk vanang muk, mut ho lo vur itgung mularo kerkeknen e. ²²He ekam tok, kua havaeng nguk te, mnam a kolkha to muk ruk lKorasin va muk ruk lBetsaida mguak sir ko pum E Nut kalo keik, va mguera kerkol vgum a kapnes to a ho laut hak kir kim si endo E Nut ner kaen ngang o kermia ruk lTaira va lSaidon. ²³Va muk ruk lKaparnam kat, mum mrua pat mang nguk mruo te,

E Nut nera hover muk, muk kam laut hak kir kim o rengmat tgus mo mmie. Vanangko, ho mi kut nop hak. Ko En ner kle va ho mi ktua grung ormuk kam ngam muk ngogu mLol.

Ii, ner kaeharom tok ngang nguk, ko enangthe o reha ruk lserpgue ruk ko eharom mar ko kmuk ngap pis ngok kim lSodom kat va nok lSodom ngap kais kmor mnam mar mang dok vor, he a rengmat to e Sodom ngap kais kam vle kais mang tete gi. ²⁴Vanangko kua havaeng nguk kat te, mnam a kolkha to mguak sir ko pum E Nut kalo keik, muk ruk lKaparnam mguera kerkol vgum a kapnes to a ho laut hak kir kim si endo E Nut ner kaen ngang o kermia ruk lSodom.”

E Yesus Ta Kanprim E Nut
(Lk 10.21-22)

²⁵To mnam a kolkha to endo ke vgon to endo ge, e Yesus ta kle kngarkie ngang E Nut kam kanprim te, “Titou, yin arhe yindo ya kueng a volkha va a mmie. Kua kanprim yin ko yi tuvong o papat ruk mang ila tavgo to endo kim o mia ruk ngam mrua hover mar mruo vgum ngakro papat ruk vu laol, vanang kle ka khenam mar ma mmok ngang endruk ngat kaenang o ngnes. ²⁶Mare, Titou yeharom tok, kmikkiem gi enang ko yin mruo yi mur svil kam ring ya mang endruk ngat kaenang o ngnes kmeharom tok ngang ngar.”

²⁷Tngarkie tok knop, to le kreng a mumu te, “E Nut tel ka serppak tgus ko maktiegom dok, nang nong a mhel tang ta mnor mang E Nut Khal e, gi E Titou tuk. Va nong tang ta mnor mang E Titou kat e, gi Khal mruo tuk, kar endruk kua re pmar kam khenam En ngang ngar.”

E Yesus Ta Vaeng O Mia Kmel Vrek Longeik Ngang Ngar

²⁸“Muk ruk muma kerkol vgum o vnek he kngae lo kat kaurur vgum mar, mguak kaol ngte kim dok na, va dok ngor kael a vrek longeik ngang nguk. ²⁹Mguaka slak orom muk mruo he ka tting kam vat kar dok va klol o rhek vgum dok, ekam ko dok koma grung orom dok mruo, he lua guragura ormok mang o mia e. Mguaka tting kam vat kar dok va klol o rhek vgum dok, he ekam tok, dok ngor kael a vrek longeik ngang nguk he mularo vurkul ngara ya vgum dok tok. ³⁰Ii, mularo vurkul ngara vle tok, ko a tol to koma tolpum o mia orom, kom sim kael, en kam lua hembik ko porom muk. Va a vut to koma him o mia orom kat, kom kael o nni orom, en kam lo kaem o lpetuk.”

A Mhel To Nkong Man Ma Volkha Ta Nho Mang A Sabat
(Mk 2.23-28; Lk 6.1-5)

12 ¹Tie ma Sabat langto kun mnam o kolkhek ruk endruk, e Yesus kar kalngunes ngat kaikkiem a ngaelaut to ta kser a loot langto orom o sigla va kalngunes ngat kaelha kolonget o sigla he kaemik ko ngata vang. ²Ngat kaemik kngae, to o Parisiau akuruk ngta vokong ngar to hera pis kpalsie kim e Yesus te, “Hai-e! Vokom ilengunes na, ko ngata kpoot mang ngua pos to kam paal ma Sabat.”

³Va e Yesus tkoripang ngar te, “Nok pathe mut lo him a ngothoi to mang e Devit kar klenar ko ngta vang vor? ⁴Ko a ngothoi to endo ta havae mang e Devit, ko tennik tvaik ogun mnam E Nut maksien ka rek Ka Taban To A Totur, he klol o bret ruk o Yuda ngam kaelik ko kim E Nut. Ii, tlol to kaisis kim kalngunes orom mar, va mar tgus ngat kaum kaemik mnam mar.

Ngat si eharom tok, vanangko nguaro pos ngta havae te, gi o pris ruk laol tuk ngat gi kais kmemik mnam o bret ruk endruk, nang o vrong mia, nove. ⁵Mare, va nok mut lua mmok mang o pos kat gi. Ko ngata havae mang o pris, ko mar mruo ngam kaeha mo Sabat tgus kam vaik ogun mnam E Nut ka maksien ka rek to a totur kmeharom a ngaeha to kmel o bret ruk endruk ko kim E Nut arhe. Ii, ngam mia kpoot mang a kolkha to endo gi kmeha enang tok arhe, vanangko mut lo smia mmok vop? Ko ngam lo kaeharom a kerkeknen tang orom nga ngaeha to tok e! ⁶Mu vokom na, muma sovet kam totu pum E Nut ka maksien ka rek to a totur, vanangko kua havaeng nguk tete te, a tomhel langta he, enda mo kmuk he, tngae ho mi kut laut hak kir kim E Nut ka maksien ka rek to a totur. ⁷Ii, va muma sovet kam rere pum kolngunes kat te, mar o kermia, vanangko ngat lo kaeharom a kerkeknen tang e. Mu vokom a propet karo rhek na, ko tennik ta le ka ktar khavae mang E Nut ka svil te, ‘A keknen to koma svil mang ta vle ti te, muk kam mrung o mia, nang nong endo kam gia vaik ogun mnam kua maksien he ka nngiar ngang dok e.’ He enangthe mup smia mmok mang E Nut ka re to endo ka pun, va mup lo kais hak kam rere pum mar tok e. ⁸He kmikkiem gi enang tok kat, A Mhel To Nkong Man Ma Volkha nma mrung o mia tok kat he ka nho mang a Sabat!”

**O Parisiau Ngat Sim Ktua Keketar E Yesus He Nang Mar Kam Mon En
Orom A Kerkeknen
(Mk 3.1-6; Lk 6.6-11)**

⁹E Yesus thera parem a loot to endo, to kvaik kun mnam o Yuda ngarta rek langto kam rere mnam. ¹⁰Ta vle ko tok, va vgum a mhel to ka ktiek tyor ko ta vle ko tok kat. To o Parisiau ngat pe gia mnganang e Yesus te, “Kmicciem mor o Yuda nguaro pos, tkais gi kmeharom o yor, mar kam ya ma Sabat i o nop?” O Parisiau ngat pe gia mnganang tok, ko ngata svil kam pis mang a kerkeknen to kam mon en orom.

¹¹Va ta mnganang ngar te, “Erieto mnam muk tlo kais kam mamarer kngae kam kpom ka sipsip to agitgiang he khong ko npa vuut ku pa huop ma Sabat? ¹²Muta pat te, E Nut nma pat mang o sipsip kir kim o mia? Nop hak! He ekam tok, enangthe mut kais kmeharom o reha ruk lyar ngang o sipsip ma Sabat, va ta sir hak kun mnam o pos kmeharom o reha ruk lyar ngang o mia ma Sabat kat.”

¹³Thavae tok, to kreng a mhel to ka ktiek tyor te, “Yin he, tuom ila ktiek na.” A mhel to endo tre kam tuom ka ktiek va te, ka ktiek ther gi ya hak ngatngae, gi lya hak enang ka ktiek langto tok kat. ¹⁴Teharom tok vanangko, o Parisiau akuruk ngat kottek he kaum kmelha kam papat mang a ngaelaut tang, mar kam lgem o rhek mang, he nang kmim kngam a yoror.

Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen

¹⁵E Yesus ta mnor mang nga papat ko ta vle tok, to ther gi vur kaol kparem a mhe to endo he kngae ko yok. Kam ngae, to a mumu ta veet ekam kat he e Yesus tkaeharom o yor tgus kun mnam mar. ¹⁶Vanang ta sopping ngar kam hagam mar kam lua polger o rhek mang. ¹⁷Ta sopping ngar kam lua polger rhek mang tok, ekam ko tennik E Nut ta rere vgum ka propet to e Aisaia kam ktar kpavap mang te,

¹⁸“Mu vokom na, kolkayie msim ta arhe, endo ko mur re pum, he kom kaelongtok mang he ko sei kam higiang. Ngor kaenserpagam orom E Nunu A Totur to tottek mo kmok, en kam havaeng o vrong rhek ruk mo mmie tgus mang ka ngaeha to kam susulgim mar. ¹⁹Va en ner lo kaekon o rhek va kgegervik kam gupiris ko ma gi vle, kmit o mia mang e. O mia ngar lua ngan tok e. Nove. Ko ner lua vle tok. ²⁰⁻²¹Vanang ner kle va smia nho mang o mia, endruk ngaro imuo ngma kolaspa mang ngar. Ii, ner smia nho mang ngar enang a mhel to nam smia toot mang ka loot he kael a tataeng orom a veep ko nma kolongret. Ii, va ner lua rum kim o mia ruk ngam lo vua serppak kat e. Nove. Ko en ner lua vle enang a mhel to ta tver a paei ko tgia vur ktep e. Ii, va nera polger o rhek ruk mang kam mokpom kar dok ngang o vrong rhek kais ko kua serppak nak kir kim mar tgus he kua tavgo kam komor mar. He vgum kua tavgo enang tok, o vrong rhek ngar kael ngaro papat lserppak kam nho mkor kolkayie msim ta arhe.”

O Yuda Ngat Mon E Seten Orom E Yesus He Kerrereng E Nunu A Totur Orom Ngaro Rhek Ruk Tok

E Yesus Kar E Beelsebul
(Mk 3.20-30; Lk 11.14-23; 12.10)

²²Kam ngae, to o mia ngata ktong a mhel langto ngok kim e Yesus ko a koot tim he kalo keik nginta psik va ka gu tvat. Ngata pis orom, to e Yesus tkaeharom he kerer a koot to endo, to a mhel to endo ta kta rere va kta nho kat. ²³E Yesus teharom tok, to o mia ngat le ksenkrip kim to hera mo mnganang ngar mruo te, “Ngola, nok e Devit Kaes ta arhe?”

²⁴Vanangko o Parisiau ngta ngan mar ko ngta re tok, to ngat kle kerrereng te, “O-o, o kool ngalaip to e Beelsebul ka serppak ta ti arhe a

mhel to enda nma kemmeng kam paeim o mia he kerer karo valngneik mruo ruk o kool orom ti.”

²⁵Vanangko e Yesus ther mnor mang ngakro kerpapat ko ngta pat tok, to kring ngar te, “Mu vokom na, a rengmat, a maksien, i o a valngan tang ko a serpgar tlo kais hak kmommenik he kaus kar mar mruo va kmopet mar mruo e, matok ngar mrua kering ngar mruo. Ko enangthe ngpa vle enang tok, va nga serppak ner lua vle lhok e! ²⁶He kmikkiem gi enang tok kat, e Seten ka valngan ruk o kool ngat lo is hak kmommenik he mur kaus kar mar mruo va kmopet mar mruo kat, matok ngar mrua kering ngar mruo gi enang tok kat ko nga serppak ner lua vle lhok kat e.

²⁷Vanangko enangthe lmien mang dok te, koma kerer E Seten ka valngan ruk o kool orom ka serppak mruo kmikkiem ko muta kerrereng dok enang tok, va mguak kle kerrereng mutaro mia mruo tok kat, ko mar kat ngama kerer e Seten ka valngan gi enang ko dok koma kerer mar kat. He ekam tok, mutaro mia mruo ngara kokheng nguk orom mularo rhek ruk mut kerrereng dok ormar. ²⁸Vanangko ekam ko koma kerer o kool orom E Nunu A Totur ka serppak ko E Nut ten ngang dok, va ta khenam te, E Nut ka tavgo ther mi pis mo pgegom muk tok arhe.

²⁹Vanang dok, kua vle enang ti te, enangthe a mhel to a serpgar nap mur kaelél mang he ktoot mang ka rek va kakro tgoluk, va nong a mhel tang tkais kam pis ka vretik mkor e. Vanang enangthe kaela tang ko yok ko ka serppak ta laut kir kim endo a serpgar nap pis kaussiem, to endo yek, kaela to endo tmi kut kais hak kam veret kakro tgoluk mkor.

³⁰Ii, va yindo im lua mokpom kar dok kmus kar endo a serpgar he kturang dok kam veret o mia mkor, he kaelkim mar kmelriring dok, va ima vle te, im hera kapter dok tok arhe, he im mi kaen sop ngang ngar mang dok tok kat arhe.

³¹He ekam tok, kua havaeng nguk te, E Nut ner mia lol o mia ngaro kerkeknen tgus patgiang ngaiting he kikiangae mang ngar hak. Va si ngaro kerkeknen ruk kam kerrereng E Nut kat va nera lol patgiang ngaiting he kikiangae mang ngar kat. Vanangko a kerkeknen to kam kerrereng E Nunu A Totur, E Nut ner ho lua kol a kerkeknen to endo patgiang ngaiting he lua kikiangae mang hak. ³²Va nera vle tok kat, ngang o mia ruk ngta rere vgum A Mhel To Nkong Man Ma Volkha to dok, ko E Nut tkais kam mia lol ngaro rhek patgiang ngaiting. Vanang ani mhel to ta kerrereng E Nunu A Totur, E Nut nera kpom karo rhek he lua lol patgiang ngaiting. Nera kpom mar tete ko a mmie to enda ta vle vop kam ngae kais ngnik ngnik ko a mmie to a gunngar nak pis.”

A Ngothoi To Mang A Ho Karo Miel

(Lk 6.43-45)

³³“O mia ngma vokom ka mnor mang a ho karo miel he ka mnor mang te, en a ho a yar, i o en a ho nong a yar. Ko a ho to a yar nam kaehi

orom karo miel ruk lyar. Va a ho to nong a yar nam kle kaehi orom ngaro miel ruk nong lyar. He enang tok, muk mguaka vle gi enang tok kat arhe. ³⁴Muk ruk o Parisiau laro inkuol ruk muk, ko mum gia rere lya kngae kiangnes malpgem o kerkeknen ruk ngat kottep kun mnam mularo vurkul ruk ngat kernonho! Vanangko mut ho lo kais hak kam mia rere lya, ekam ko o rhek ruk muma rere ormar ngam kottek kun mnam mularo vurkul ruk ngat kernonho he ka khenam mularo kerkeknen ruk ngat ottep kun mnam muk ko tok. ³⁵Ii, muma vle tok kmikkiem enang a mhel to nong a yar, ko en nam vu kaelpas orom karo vu kerkeknen ruk kun mnam ka vrek he ka khenam mar ma mmok ko nma rere ormar. He nam mrua pat mang karo kerkeknen ruk endruk ko tok te, karo gol nga pun. Vanangko a mhel to a yar nam kle kaelpas orom karo keknen ruk lyar kun mnam ka vrek kat he ka khenam mar ma mmok ko ngma rere ormar tok kat. He nam kle mrua pat mang karo keknen lyar ruk endruk ko tok te, karo gol nga pun tok kat. ³⁶Muma vle tok, vanangko kua havaeng nguk te, mnam a kolkha to o mia ngak sir ko pum E Nut kalo keik, ngar mia sisrim ngaro rhek ngo vgondik ruk ngat gi vrong ngam mar ngang ngarlenar. ³⁷Nera vle tok, ko langto langto mnam muk, karo rhek mruo, endruk tgi vrong ngam mar ngang klenar, ngar mur kaeknik ngang en mruo kmimim kim o rhek mang, i o karo rhek ruk tgi vrong ngam mar ngang klenar ngara kaeknik ngang en kam mrua mon en orom o kerkeknen.”

A Ngaelmir To Orom E Yona

(Mk 8.11-12; Lk 11.29-32)

³⁸To o Parisiau akuruk kar o pattermia kmo pos akuruk ngat pis ko kim e Yesus he kreng te, “Pattermia, ngiak kaeharom a ngaelmir tang ko a serpgar mo kmor kam vokom na!”

³⁹Va e Yesus tkoripang ngar te, “Muk o mia nga main to tete mut ho mi kut kernonho hak. Mut kaenang o mia ruk ngma kpoot mang a lei, ko muma kpoot mang E Nut karo pos he ka ksir petgim En, nang kle sim ktua riring kriring a ngaelmir tang mo krok. Vanangko ngor ho lua khenam tang hak ngang nguk e. Nangko ngor kle va gi kael pat kmuk mang a ngaelmir langto ko tpis lmien orom a propet to e Yona. ⁴⁰Ko kmikkiem gi enang tennik ko e Yona ta vle kun mnam a slang to klalaut ka vrek kais mang o kolkhek va o rsegain ruk korlotge, va A Mhel To Nkong Man Ma Volkha to dok kat ngora vle kun mnam a mmie ka ngaesik kais mang o kolkhek va o rsegain ruk korlotge tok kat.

⁴¹Ii, e Yona tpis ko kim lNiniva he ka tger mar orom karo rhek va mar ngata ngan vgum he itgung ngaro kerkeknen. Vanang mu vokom na, a tomhel langta tpis he, enda mo kmuk he, tngae ho mi kut laut hak mang e Yona, va mut lua svil kam ngan vgum kmitgung mularo kerkeknen

e. He ekam tok, mnam a kolkha to mguak sir ko pum E Nut kalo keik, INiniva ngara sir kar muk ruk mula main to tete, va her mar ruk arhe ngar mia mon muk orom mularo kerkeknen he kael muk kam yor vgum mar ko her mar ruk ngat itgung ngaro kerkeknen arhe, nang muk nove. ⁴²Ii, va a Kheng to nkong mSiba kat, ta parem ka mmie ka pun he klal kngae ngte kam vongnek kim e Solomon karo papat ruk lvu laol. Vanangko, mu vokom na, a tomhel langta tpis he, enda mo kmuk he, tngae ho mi kut laut hak mang e Solomon va mut lua svil kam mmok mang he lua svil kam ngan vgum kat e. He ekam tok, mnam a kolkha to mguak sir ko pum E Nut kalo keik, a Kheng to endo nera sir kat ko kim E Nut kar muk ruk mula main to tete he kmon muk orom mularo kerkeknen he kael muk kam yor vgum mar gi enang tok kat.”

O Kool Nga Keknen To Kam Kat Kaekeknik Kam Kta Viging O Mia
(Lk 11.24-26)

⁴³“Ii, mnam a kolkha to muk o Yuda mguak sir ko pum E Nut kalo keik, mularo kerkeknen ngara kaeknik ngang nguk gi enang a koot to nma kaeknik mnam a mhel to mut mur kerer a koot mnam petgim. Ko a koot ka keknen ta vle te, nam kottek petgim a mhel, to nma ktar kngae ngok po turvek kam riring ngaekmol ko ma mngarmok. To tlo pis mang a mhe tang, ⁴⁴to nam kle kta pat mang ka ngaekam to tesgun kun mnam a mhel to tottek mnam, en kmeknik ngok mnam kat. Nam her kaeknik kpis mang a mhel to endo he kvokong ko a mhel ka vok tkaenang a gunmhel ka rek to ka gi kolhi ko ngat ngamakalam va pasrengem kam paneng a gunmhel tang ko yok vat. ⁴⁵A koot nma pat tok, to le ka nglum klenar akuruk aktiek hori orom alomin kat, endruk ngat ho mi kut kernonho hak mang en, he ngat kaikkiem kmeknik kaol kpis kviging a mhel to endo to kle ho gi kaim kir kim mang tesgun ko en tuk ta ktar im.

Ii, a mhel to endo tkerkol vgum a kapnes tok va muk ruk mula main to tete mut ho mi kut kernonho hak va mguera kerkol vgum a kapnes koknaik gi enang a mhel to endo tok arhe mnam a kolkha to mguak sir ko pum E Nut kalo keik.”

Endruk E Yesus Ta Kvam Mar Te, Ka Valngan Mruo
(Mk 3.31-35; Lk 8.19-21)

⁴⁶E Yesus ta rere ngang a mumu kngae, to knan kar kaornopeik ngat kaol te, kam pis mang. Ngat pis ksir ku mnok he kaen a re mang ko ngata svil kam rere kar. [⁴⁷To a mhel langto thavaeng e Yesus te, “Vae, inan kar ingornopeik ngta sir ku mnok he ka mngan mang yin kam rere kar in.”]

⁴⁸Va e Yesus tkoripang endo thavaeng mang ngar te, “Erie mar ruk koornek va koornopeik ormar e?” ⁴⁹Ta mnganang tok, to kngater kalo ktiek kam khenam kalngunes ma mmok to kle ka kvam mar te, “Mu

vokom endri na, ko her mar ri arhe koornek va koornopeik ha. ⁵⁰Ii, ngta vle tok, ko erieto nam kaikkiem E Titou tkuon ma volkha ka svil her en lsir arhe nguaka kvam te, konopia va koetem va ko nan orom.”

A Koka To Mang A Mhel To Ta Ngamngam A Ho Karo Khek

(Mk 4.1-9; Lk 8.4-8)

13 ¹Gi mnam a kolkha to endo gi, e Yesus tkottek kun mnam a rek langto, he kngae ko vanam a ngaenker to korsang. ²Va a mumu alautar tsovet kam mopet kam gun kairkleim kais ko ta ring ngaekam ekam mnam a langail langto kuo kia ngaenker. Ta kar kun mnam he korsang, nang ka mnang o mia tgus ko ngata sisir ko vanam a ngaenker ogun paat. ³To ta rere mang o tgoluk kavurgem ko tgia koka ngang ngar. Ta koka te, “Mnam a kolkha langto a mhel tkaelha kngamngam a ho karo khek kun mnam ka loot. ⁴Ta ngamngam mar kngae, va akuruk ngta vuvuut ko ekam a ngaelaut. To o iningol ruk kuon mail ngat pis kokorong ngar he krum kim mar hak. ⁵Va akuruk ngta vuvuut kun pgegom o krek ko a vur mmie ge. To ngta mamarer kam pagis ekam ko a mmie ta rara. ⁶Ngata pagis ka vle gi nong ke laut e, ekam ko ngata viging a kolkha ka koppetmok. To a koppetmok to endo tgi ktim mar to ngat her gi vuvui he kmamarer kam vuvuut ekam ko ngaro kmen ngata puung kim o krek. ⁷Va akuruk ngta vuvuut kun pgegom o ngaergot ruk o kosmur. To o kosmur ngta lalaut hop kim mar kvuvuem mar to her gia komor mar. ⁸Vanang akuruk ngta vuvuut ko mnam a mmie to a yar, to kpupus he klalaut to kaehi. Akuruk mnam mar ngakro maineik ruk ngam kaehi ngta ngamngam va ngta ngamngam ge, va akuruk vat mnam mar ngakro maineik ruk ngam kaehi ngam vrua ngamngam kais tok va akuruk vat mnam mar ngakro maineik ruk ngam kaehi ngam vrua ngamngam kat ge.” ⁹E Yesus ta koka tok knop, to kre te, “Muk ruk muta vongnek kim dok, mgua sim kael rela ekam kuaro rhek ri kam sim kut kaikkiem mar.”

O Koka Nga Ngaeha Ka Pun

(Mk 4.10-12; Lk 8.9-10)

¹⁰To e Yesus kalngunes ngata pis ko kim he ka mnganang te, “Ngola, kman ko ima rere ngang a mumu ta orom o koka?”

¹¹Va e Yesus tkoripang ngar te, “Tennik kam ngae kais mang tete E Nut tkuon ma volkha nama tavgom karo papat ruk mang ka tavgo kim o mia. Vanangko tete ta polger o rhek mang ngang nguk kam khenam ka tavgo to endo ma mmok ko kim muk ko ther mi pis ko kim mularo kerok to le komor muk he. Va her muk ruk arhe mut mia vokom kam mnor mang. Vanang a mumu ta, ngat lua svil kam vokom kam mnor mang e. ¹²Ii, E Nut ta polger o rhek mang ka tavgo ngang nguk ekam ko endo ta kpom E Nut karo rhek he ngat kael mit kun mnam, E Nut ner kle ho gia sovet

kam kat kaen karo rhek akuruk mnam kat. To enang tok, a mhel to endo ner gia vle kia vul ormar tok. Vanang endo tlua svil kam smia kpom E Nut ke re ke vur vgon mang ngang ko ke sie, en kmel mit kun mnam, va si ke ni re ke vur vgon to endo ko ta kpom, va E Nut ner kle ho gia vret mkor petgim hak. ¹³Ii, kom gia koka ngang ngar enang tok, kmikkiem gi enang ko a propet to e Aisaia ta ktar kpavap mang ngar te,

‘Ngam gia vokom E Nut ka tavgo orom ngaro gi pkor, he kaennegiang e. Va ngam sia ngnek ka ngnek mang kat, vanang kle gi kael rela petgim ge.’

¹⁴Ii, a propet to e Aisaia ka re tmia pis lmien orom mar ko ta ktar kpavap mang ngar kat te,

‘Her muk ruk arhe mum pua ngnek ka ngnek mang, vanangko mum ngae lua svil kam smia ngangam kim muk kam mmok mang hak. Va mum pua vokom kvokom, vanang mum kaennegiang he lua svil kam vokom kam mnor mang kat e. ¹⁵Ii, o mia ri ngam lua vokom kam mnor mang, ekam ko ngaro vurkul ngam lua khi mang kuario rhek e. Ii, ngma ngnek mang, vanangko ngam kle ktok pelam mar he lua ngangam kim mar mang va ngma vutko kim he kaennegiang. He ekam tok, ngam lua mmok mang e. Enangthe ngap lua tok pelam mar he kvutko kim enang tok, va ngap kle kais kam vokom E Nut ka tavgo kam mnor mang va kle ka ngnek mang ka tavgo he kol a papat mang, va ngat kais kam hortgi ngte kim dok va dok kop kais kam lol ngaro kerkeknen patgiang ngaiting.’

¹⁶Vanangko her muk ruk arhe, muta lgekol ekam ko mum mia vokom E Nut ka tavgo mo kmuk he ka mnor mang va mut mia ngan o rhek mang he smia lol o papat mang kat. ¹⁷Ii, kua havaeng nguk lmien te, si o propet kavurgem va endruk kavurgem ruk ngam sim kut kaikkiem E Nut karo pos kat, va ngat ho mi ktua svil hak kam mia vokom E Nut ka tavgo va kngan o rhek mang kat, enang nguk ko muta vokom va ka ngnek mang tete, vanangko E Nut ka tavgo to enda tlo pis ko kim mar e.”

E Yesus Ta Halger Ka Koka To Mang A Ho Karo Khek

(Mk 4.13-20; Lk 8.11-15)

¹⁸To e Yesus tle kreng kalngunes te, “Mgua smia vongnek kim kuario rhek na, he ngora halger a koka to endo ka pun ngang nguk. ¹⁹Ta vle ti te: O mia ruk ngma ngan o rhek ruk mang E Nut ka tavgo, vanang lua svil kam smia ngangam kmar mang ngar, ngta vle enang a ho karo khek ruk ngta vuut ko ekam a ngaelaut. Ngta vle enang tok, ekam ko ngma ngan o rhek ruk mang E Nut ka tavgo, to e Seten nam her gi kat pis ge, gi veret o rhek ruk endruk E Nut ta ktar kngam mar ngkun mnam ngaro vurkul petgim mar he krum kim mar hak. ²⁰Va o mia ruk ngma ngan E Nut karo

rhek he kmarer kam kpom mar kun mnam ngaro vurkul he ksirei mang ngar va kngatkal mang ngar ngatngae, endri ngta vle enang a ho karo khek ruk ngta vuvuut kun pgegom o gi krek. ²¹Ngta vle tok ekam ko E Nut karo rhek ngat gia puung ngaro vurkul ekam ko ngam gi vur matnge vgum o vnek nong ke laut kmor mnam mar mang E Nut orom ngaro gi pkor. Vanangko mnam o kolkhek ruk o mia ri ngta viging a koppetmok vgum E Nut karo rhek ruk endruk ko ngarlenar ngata kol a regesal mang ngar, a koppetmok to endo nam gi ktim mar he khos kim ngaro papat ruk kmor mnam mar mang E Nut, to E Nut karo rhek ngam her gi kat nop hak kun mnam mar hak. ²²Vanang o mia akuruk yok ngma ngan E Nut karo rhek. Endri ngta vle enang a ho karo khek ruk ngta vuvuut kun pgegom o ngaergot ruk o kosmur vat. Ngta vle tok ekam ko ngma ngan E Nut karo rhek, vanang o papat ruk mang nga ngorsang to mo mmie ngaro vnek va o papat ruk kam lol o vu krek kavurgem ngma vaik kun mnam ngaro vurkul he ka kpom mar. To o papat ri ngma hop kim E Nut karo rhek kun mnam ngaro vurkul he kvuvuem mar, to her gi komor mar. He enang tok, E Nut karo rhek ngam lo kael mit kun mnam mar e. ²³Vanang o mia ruk ngma ngan E Nut karo rhek he smia ngangam kmar he ka kpom mar lserppak kun mnam ngaro vurkul, mar ngta vle enang a ho karo khek ruk ngta vuvuut ko mnam a mmie to a yar. Ngta vle tok, ekam ko E Nut karo rhek tgus ngam mi kut kael mit kun mnam mar. He akuruk mnam mar ngaro maineik ruk ngam kaehi ngta ngamngam va ngta ngamngam ge. Va akuruk vat mnam mar ngakro maineik ruk ngam kaehi ngam vrua ngamngam kais tok. Va akuruk vat mnam mar ngakro maineik ruk ngam kaehi ngam vrua ngamngam kat ge.”

A Koka To Mang Ke Ho To A Vit Va O Gigi

²⁴⁻²⁵E Yesus ta rere knop, to ta kle koka ngang ngar orom a koka langto yok vat te, “E Nut ka tavgo ta vle enang ko a mhel langto ta ngamngam ke ho to a vit ngo kok ruk lyar kun mnam ka loot. To ma segain phevgom o mia ko ngata hivuo kmonit, ka imuo ta kle kaol kpis kngamngam o gigi ngaro kok vat kun mnam ka loot to kat to kngorpok. ²⁶Kam ngae, to o vit ngo kok ngta kohir he kpapagis he gnuu papaam ngaro rehi, va o gigi ngta rar kngae ko vanam mar kat.

²⁷To a mmie kteit kalngunes ngat kaol kpis khavaeng te, ‘Ngola ngolaip, yi lo ngamngam o vit ruk lyar kun mnam ila loot gi? Vanang o gigi ruk ngta rar kun mnam a loot ngta kle kut papagis nngia?’

²⁸Va a mmie kteit tkoripang ngar te, ‘Ai! Nok ka imuo ngaok teharom tok vor!’

To kalngunes ngta mnganang te, ‘Ya svil te, ngor kam ngae khethetik?’

²⁹Va tkat koripang ngar te, ‘O-o, klua svil e! Ko matok mgua kle kaum khethetik kar o sigla. ³⁰Mgua gia mnang min tgus ko na, he ngina gia

kaum ka vle tgus, kam ngae kais mnam a kolkha to kam lluol mnam. To mnam a kolkha to endo ngora havaeng endruk kam lluol mnam a loot kam ktar khethet o gigi he ka lgem o ptiek to ka knim a paei pum mar, to endo yek mgua kle mia kaser o sigla he klol ngte he kngetik kun mnam kua rek. Ii, E Nut ka tavgo ta vle gi enang tok.’ ”

**A Lo Koka Ruk Mang E Nut Ka Tavgo Ko Nma
Vaas Kim O Mia Kam Komor Mar Nngia**

*E Nut Ka Tavgo Ta Vle Enang A Ho To A Mastat Ka Khek To Ke Ho Mi Laut Hak
(Mk 4.30; Lk 13.18-21)*

³¹To e Yesus ta kta koka ngang o mia te, “E Nut ka tavgo ta vle enang ko a mhel tkol a ho to a mastat ka kok he kavang kun mnam ka loot.

³²Ko a ho to a mastat ka kok ke ho mi laut hak mang o tgoluk tgus ngo kok ruk ngma kap kun mnam a loot, vanangko ko pekam ko a mhel nma kap, va a ho ka kok to endo nma pus he klaut kngae kael en a ho he khop kir kim klenar tgus kun mnam a loot kais mang o iningol ruk kuo kia gan kmaol kpis kngam ngainirik ko vgum karo khator.”

*E Nut Ka Tavgo Ta Vle Enang Ke Ngaor To A Yis Ko Ta Himhim Orom A Bret Kam
Ho Khibul Hak
(Mk 4.30; Lk 13.18-21)*

³³To ta kta keknen ngang ngar orom a koka langto vat te, “E Nut to kuon ma volkha ka tavgo ta vle enang ko a vlom langto ta kol a bret ka mit to klalaut he kael ke ngaor to a yis kam movavaik kar. A yis ta movavaik kar he le ho kaeharom a bret ka mit kam himhim orom to a bret ta kle ho gia hibul hak vgum.”

**Kman Ko E Yesus Nma Koka Ngang O Mia
(Mk 4.33-34)**

³⁴E Yesus ta patter a mumu orom karo koka ruk endri tgus. Nang nam lo gia rere lsir kmel karo rhek ngaro pneik ma mmok kam patter mar tok e. Nove, nam kle gia koka ngang ngar enang tok arhe. ³⁵Nama koka ngang ngar tok, ekam ko E Nut ka propet langto ta ktar kpavap mang tok te,

“Ngor gia koka ngang o mia he kpolger a re to ta tvok kim mar tennik ko a mmie to enda tlo pis vop.”

E Yesus Te Smia Halger A Koka To Mang O Sigla Va O Gigi

³⁶To e Yesus ta parem a mumu to endo to kvaik ngogun mnam a rek langto he kalngunes ngat kaol kpis ko kim he kreng te, “Sim halger a koka to mang o gigi ruk kun ma loot ngang ngor.”

³⁷To ther kaelha kam halger te, “Endo ta ngamngam o sigla ruk lyar ngo kok, ta vle enang A Mhel To Nkong Man Ma Volkha to dok. ³⁸A loot ta vle enang a mmie, va o sigla ruk lyar ngo kok, mar ngta vle enang E Nut kles ruk ngma vle ku meorom ka tavgo. Va o gigi ngata vle enang e Seten to tho mi kut kernonho hak kles ruk ngma vle ku meorom kta tavgo. ³⁹Va a mhel to endo ka imuo to ta ngamngam o gigi, en ta vle enang e Seten^h mruo. Va a kolkha to kam lluol mnam a loot, ta vle enang a kolkha to a kser kim va o mia ruk kam lluol mnam a loot, mar ngta vle enang o engyel.

⁴⁰Va kmikkiem enang ko o mia ngta lluol mnam a loot he khethet o gigi he ka lgem o ptiek kam knim a paei pum mar, va nera vle enang tok kat ngang o mia mnam a kolkha to a kser kim. ⁴¹Ko A Mhel To Nkong Man Ma Volkha to dok ngora meng kuario engyel kam heter e Seten kles ruk ngam kaeharom o kerkeknen kar kles ruk ngam koop kim o mia kmeharom o kerkeknen kat petgim E Nut kles ruk ngta vle ku meorom ka tavgo. ⁴²Kuario engyel ngara heter E Seten kles enang tok, to le kngam mar ngok kia paei to a vleir to te sei kmeel. Ko tok ngara sei kmeteti he khem ngaro nngorok mo kmar. ⁴³Nang E Nut kles ruk ngam sim kut kaikkiem karo pos ngar kle kael ngla mmok he kvaller o mia ekam ko ngma vle ku meorom E Nut ka tavgo. ‘Muk ruk muta vongnek kim dok, mgua sim kael rela ekam kuario rhek ri kam sim kut kaikkiem mar.’ ”

O Mia Ngaka Svil Kam Vaik Ku Meorom E Nut Ka Tavgo

A Koka To Mang A Gol Ka Pun To A Mhel Tuvgong

⁴⁴Va e Yesus ta kta koka kat te, “E Nut ka tavgo ta vle gi enang ko a mhel tpis mang a gol ka pun to ta tvok kun mnam a mmie. A mhel ta pis mang, he ho ksirei mang to ta kta tuvong kat kun ma mmie ka mhe to kat ge. To ekam ko ta sirei alaut kam kol, thera ngae kle mur kael karo tgoluk tgus hak, o mia kmenenkim mar mkor, to hera ngae kle kaenkim a mmie ka mhe to endo a gol ka pun ta vle kun mnam.”

A Koka To Mang A Pek

⁴⁵“Gi enang tok kat, E Nut ka tavgo ta vle gi enang ko a mhel to nam kaenkim o kirpik nam smia riring endruk lvu yar hak. ⁴⁶To tpis mang a gol ka pun he, to thera sirei alaut kam kol to hera ngae mur kael karo tgoluk tgus hak, o mia kmenenkim mar mkor, to thera kaeknik he kaenkim a pek to endo.”

A Koka To Mang A Klui

⁴⁷“Gi tok kat ge, E Nut ka tavgo ta vle kat gi enang ko o mia akuruk ngata ngam a klui oguo mou he o singol ngaro mamten ngaro mamten

^h 13.39 A re ke vgon to “e Seten” ka pun ta vle te “Endo nam kael imuo ngang o mia.”

ngat pis kru pum. ⁴⁸O singol ngta ngae ru pum a klui tgus to o mia ngat kait ngogun paat. To ngat korosang kam mommen o singol ruk lyar petgim endruk nong lyar. To ngat hera klang o rat orom endruk lyar, nang endruk nong lyar ngat kle kngam mar. ⁴⁹Va nera vle enang tok kat arhe mnam a kolkha to a kser kim, ko o engyel ngara kaol kpis kmommen o mia ruk ngam sim kut kaikkiem E Nut karo pos petgim endruk ngam lo sim kut kaikkiem mar. ⁵⁰Nang endruk ngam lo sim kut kaikkiem E Nut karo pos o engyel ngar kle kngam mar ngok kia paei to a vleir to te sei kmeel. Va ko tok ngar ngae sei kmeteti va khem ngaro ngnorok mo kmar.”

E Yesus Nma Polger O Papat Ruk Lgunngae Va Endruk Nkong Ngar Tennik

⁵¹E Yesus ta koka tok knop, to le ka mnganang ngar te, “Vae, mut smia mmok mang o papat ri o gunngae mang E Nut ka tavgo he?”

Va ngat koripang te, “Mare!”

⁵²Va e Yesus ta kle kreng ngar te, “Yu! He kmikkiem enang tok, o pattermia kmo pos ruk ngma vle orom ngaro papat ruk nkong ngar tennik, enanghte ngpa lol o papat ruk endri ko mar o gunngae mang E Nut ka tavgo, he kpupam mar kar endruk nkong ngar tennik, va ngar mia vle enang a pnes kteit to tkais yek kam sillom karo kirpik ruk o sangneik va endruk o gunngae kat kun mnam ka ngaelpas to atgiang.”

INasaret Ngat Keyang E Yesus

(Mk 6.1-6; Lk 4.16-30)

⁵³E Yesus ta rum karo koka ruk endruk knop, to hera parem a mhe to endo he kngae ⁵⁴ngok mnam ka rengmat ka pun mruo. Tpis to her kaelha kam patter o mia kun mnam o Yuda ngarta rek to kam rere mnam. Ngta vongnek kim to ngat ngae sei kmit ongtok kim karo rhek he kaelha kam mo mnganang ngar mruo pum te, “Ngola, a mhel to enda tem anito ko karo vu papat laol he nam kaeharom karo reha ri lvu laol ko ngat vua serppak? ⁵⁵Te endo nma ngamrektor khal ta ngola? Va te, knan e Maria va kaornopeik ruk e Yems, e Yosep, e Saimon va e Yudas kat ngola? ⁵⁶Va kaorotmeik gi endri kmor mo kat ngola? Enang tok, to a mhel to enda tlol karo keknen ruk endri mkor erie msim?” ⁵⁷He ekam tok, o mia ngat kaelha kmelat e Yesus ko tok.

Vanang e Yesus tle gia reng ngar te, “O mia ngma totu pum o propet ruk o hirtek, vanang endruk o pgirmia, o mia ngam lua totu pum mar e.”

⁵⁸Va ekam ko ngat lo kor mnam mar mang e Yesus, e Yesus tlo kaeharom o reha kavurgem ruk lserpgue ko mnam a rengmat to endo e.

E Yoanes To Nma Parrum O Mia Ngta Ptum Ka Ngoro

(Mk 6.14-29; Lk 9.7-9)

14 ¹To mnam o kolkhek ruk endruk lRom ngalaip kalkayie to e Herot ta nho mang lGalili va ta ngnek mang a re to mang e Yesus

ka munik. ²Ta ngnék mang tok, to hera reng kalngunes te, “E Yesus, her en e Yoanes to arhe endo nma parrum o mia, he en nam kaeharom o reha ruk endri lserpgue vgum ka serppak to tkol ko thop petgim ka nnak.”

³⁻⁵E Herot ta mrúa pat te, e Yesus, nok en e Yoanes to tkat hop petgim ka nnak tok vor, ekam ko tiok her e Herot mrúo arhe to ta ktar en a volou mang e Yoanes. Ten a voluo mang tok, ko tiok e Yoanes nam sia kser e Herot mang knopia to e Pilip ktavlom, e Herodias ko e Herot ta vret petgim e Pilip he kle klei orom. Va e Yoanes nma palsie kim e Herot mang e Herodias kam havaeng te, “Nguaro pos ngat lua ngatkal mang in kam lei orom inan e Herodias tok e.” He ekam ko e Yoanes nma palsie kim tok, e Herot ten a volou mang tok arhe, o mia kam kpom e Yoanes kaussem he kaenpasiker kun pa hengor. E Herot ka papat ta serppak kmim e Yoanes kngam a yoror, vanangko ta gorang o mia pum, ko o mia tigus ngat el e Yoanes te, en a propet langto.

⁶To mnam a kolkha langto e Herot ta kunnigir kim a kolkha to knan tkol. Va kun mnam a kolkha to endo e Herodias ka kvek tkaerep ko pum o mia ngaro kerok he e Herot tngae sei kam sirei mang hak. ⁷Tngae sei kam sirei mang to kael a tnangal ngang kam re te, ani tomhel tang ko na sia mnganang en mang, va ner gi kaen ngang. ⁸Va knan tkaenenker mnam ka kvek kam mnganang e Herot mang e Yoanes. To a vlom sie to endo thera ngae he kreng e Herot te, “E Yoanes to nma parrum o mia kua svil yin kam ptum ka ngoro gi tete ta he kael ka lpek kun mnam a plo kmen ngang dok.” ⁹La taven to endo ta ngan ka mngan tok, to te sei kam kosnok kun mnam en mrúo. Vanang ekam ko ther el ka tnangal ko pum klenar ngaro kerok, ta kle her gia tting ngang a vlom sie to endo ka mngan. ¹⁰To thera reng o mia kam ptum e Yoanes ka ngoro kun pa hengor. Ngata ptum knop, ¹¹to her kael ka lpek kun mnam a plo to le kaen ngang a vlom sie to endo, to en ther kle klapsam ngang knan. ¹²Nang e Yoanes kalngunes ngat le kpis kol ka mnes to hera ngae ka me kael kun mnam a kre ka nho. Ngat el knop, to le kngae khavaeng e Yesus mang.

E Yesus Ta Klang A Mumu Alautar Hak (5,000) Kmo Oi
(*Mk 6.30-44; Lk 9.10-17; Yn 6.1-14*)

¹³E Yesus mar ngta kol a re mang tok, to ngat le kngae kar mnam a langail he gi vur kaol kparem a mhe to endo. To ngata poe kam ngae ngok ma lootpgeik langto, mar kam vle mar tuk ko tok. Vanangko o mumu ngta ngnék mang e Yesus ko ta ngae ko tok, to ngata veet kparem ngaro rengmat he kaikkiem ko paat. ¹⁴E Yesus mar ngta pis kvaar he kottek paat, va vgum a mumu alautar ko ta vle kpaneng. E Yesus ta vokom mar to ta sei kam mrung ngar hak to her kaelha kmeharom endruk mnam mar orom ngakro yor.

¹⁵Tkaeharom mar tok, to ma segain to endo kalngunes ngat pis ngok kim he kreng te, “A kolkha tvaik he, va mor ri ngot gia vle mo ma lootpgeik kat. He ekam tok, ngiak meng a mumu ta ngak vaik ngok mnam o rengmat ruk kanmok, mar kmenkim o ol ngang ngar.”

¹⁶Ngta re tok, va e Yesus tkoripang ngar te, “Ngat lo kais kam ngae e, ekam ko muk mruo mgua mrua klang ngar mo ol ha, mar kmemik.”

¹⁷Va kalngunes ngta reng te, “Hai-e, ngruaro gi ol ruk alo gi slang alomin va o bret ruk aktiek, endri mo maktiegom mor.”

¹⁸Va e Yesus ta reng ngar te, “Mu lol ngte na.” ¹⁹To e Yesus treng a mumu kmorosang ku ma kle, nang ta lol o bret ruk aktiek va alo slang he ka nho ngpalmai to kanprim E Nut mang ngar, to le kommenik to kaenik ngang kalngunes. To kalngunes ngta kaklang o mia. ²⁰To o mia tgus ngat kaemik kvi tgus, to e Yesus kalngunes ngata kaum o ol ngo mhetor ruk e Yesus tommenik va a mumu ta penkim mar. Ngta kaklang o ngauret ruk loktiek hori orom alomin ormar va ngat ngae ottep.

²¹Vanang kam him gi lurokol ruk mnam endruk tgus ko ngat emik ko tok, mar ngat kais mang te, 5,000, nangko ngat lo him o is va lraip ruk ngat emik kar mar kat e.

E Yesus Ta Ngongae Kuon Kia Ngaenker Ka Las

(Mk 6.45-52; Yn 6.15-21)

²²Ngat gi gun kaemik knop, to e Yesus thera tger kalngunes kam kar mnam a langail kam ktar kam ngae ngogut pa ngaenker ka ngaiting tigut, nang en ta kle ka vle ko tok kmel a mumu ko va ngaelaut. ²³Tkael mar knop, to en tuk ta kle ka grap ngok kia vul langto ka ngaiting kam ngarkie. Ta vle en tuk ko tok kais ko a kolkha ta vaik mang. ²⁴Vanang a langail ther ngae kngae he ka vle malhagenmok mang ogun paat kuon kia vul. Ta vle ko tok, va vgum a ngausgi ku ma ngaenker ko tngorom kmekon kim endruk kun ma langail. Va o vlung ngata klung engnang a langail kat.

²⁵O vlung ngta klung engnang a langail kngorom kngorom kais mo kao, to e Yesus thera ngae kuon kia ngaenker ka las ngok kmar. ²⁶Kalngunes ngta vokom ko ta ngae kuon kia ngaenker ka las enang tok, va ngaro nunu ngat ho mi kut parem mar hak he ngta vuvui kim te, “Yoooi, a ngomiem to ho!” Va ngata vuvui kvuvui kim ko ngat ho mi ktua gor hak!

²⁷A gi hi to ngata vuvui, e Yesus ta hagam mar kam reng ngar te, “Mgua serppak ha, ko dok ta he. Mu or kam kta gor kat e.”

²⁸E Pita ta ngnek tok, to ta re te, “Koldaip, enangthe lmien te, yin msim to, va vaeng dok he ko ngae kuon kia ngaenker ka las kat ngok kmin.”

²⁹Va e Yesus ta reng te, “Yu, yin he, aol.”

To e Pita ther kootpum kun ma langail he kngae kam ngae ngok kim e Yesus kuon kia ngaenker ka las. ³⁰Ta ngae kngae, vanangko ta kle kpat mang a ngausgi ka serppak ko ta spom, to te sei kam gor hak to her kaelha kam vvuo. To ta vui kaurur kim e Yesus te, “Koldaip, mamarer sulgim dok.”

³¹A gi hi to ta kaurur kim e Yesus, e Yesus ta tuom ka ktiek he ka kpom va kreng te, “Ye ho mi ktua kenhor mang dok hak! Kman ko im vua sei kam lopumtang pum dok?”

³²Thavae tok, to nginta grap ngkun ma langail va vgum a ngausgi ko ther gi rurruom. ³³Va mar tgus kun mnam a langail ngata vokom tok, to ktubulkek ku penharom e Yesus he ktotu pum, to le kanprim kam mrua havae mang te, “O lmien hak he, E Nut Khal msim to yin!”

E Yesus Tkaeharom O Mia Ruk Ko mGenesaret
(Mk 6.53-56)

³⁴Kam ngae, to ngta poe kpis he kvaar ogut pa ngaenker ka ngaiting tigtu ko mGenesaret. ³⁵Ngat pis ko tok, to o mia ngata vokom e Yesus ka mnor, to ngat her kaen a re ngang o rengmat ruk kanmok he o mia ngata plalam o mia ruk ngaro yor ngo mamten tgus ngok kim. ³⁶Ngat pis kaurur kim, en kam gia mnang o mia ruk ngaro yor, mar kam gi vur ehang si ka yet ke gi gu mko ge. He enang tok, endruk tgus ruk ngat vur kaehang ka yet, va ngaro yor ngata nanop kuo mang ngar.

E Yesus Ta Rere Pum O Yuda Ngalmialaol Ngaro Kerkeknen
(Mk 7.1-23)

15 ¹To o Parisiau akuruk kar o pattermia kmo pos ngat kootpum mar ko mYerusalem he kngae ngok kim e Yesus he ka mnganang te, ²“Mor ri ngom sim kut kaikkiem ngolmialaol nga keknen to kam smia parrur kmelel singni ktar mang ngor kmemik. Vanang nngia orom itlengunes ko mar ngama kpoot mang ngua keknen to endo he lua parrur ktar mang ngar kmemik e?”

³⁻⁴Va e Yesus tkaekon ngang ngar te, “Vanang muk, kman ko muma kpoot mang E Nut kalo pos ruk alomin? Ko langto thavae te, ‘Mguak totu pum muortek va muornek’ va langto thavae te, ‘Endo nak sisieng tang mnam min, va o mia ngak lalaem kngam a yoror.’ Ii, muma kpoot mang alo pos ruk ennginduk, he nang muk kam kle sim kut kaikkiem muta mur keknen mruo to tkottek mkor mutlmialaol mruo. ⁵Muma kpoot mang alo pos ruk ennginduk ekam ko muma sisieng muortek va muornek ko mum sim kut kaikkiem mutlmialaol ngarta keknen mruo ko ngam kle va kokheng alo pos ruk ennginduk kam havae te, ‘A nngiar to a mhel ta ktar mon E Nut mang, he kre kam nngiar ngang E Nut orom, a mhel to endo tho lo mi kut kais hak kam kle ka vrengem kam totu pum knan i o kteit

orom ko ta svil kam smia tar min orom.’⁶ He ekam ko mum kaikkiem mutlmialaol nga keknen to endo tok, mum mia hos kim E Nut ka pos mruo he kokomor kim orom tok, he nang muk kam kle sim kut kaikkiem muta mur keknen mruo tok.⁷ Mularo naprai alomin hak! A propet to e Aisaia te smia mien mang nguk ko ka re to mang nguk ther mi pis lmiem ormuk ko tennik ta ktar kpavap mang nguk te,

⁸ ‘O mia ruk endri ngam gia gupiris kam gia totu pum dok orom ngaro gi pkor, vanang ngam lua vokom dok orom ngaro keknen e.
⁹ He ekam tok, ngam gi mrua ngampaei pum mar mruo kam totu pum dok tok arhe, ko ngma patter o mia orom ngartaro keknen mruo ruk ngat kottek mkor ngatlmialaol mruo, ko enangthe ngat ottek ekam dok.’ ”

**O Tgoluk Ruk Ngat Kais Kam Kering O Mia, He Mar Kam Lua Vle La
 Mmok Ko Pum E Nut Kalo Keik
 (Mk 7.1-23)**

¹⁰ E Yesus ta reng ngar tok, to kta vaeng a mumu ngok kim kat he kreng ngar te, “Muk mgua smia ngangam kim muk kam mmok mang kuario rhek na,¹¹ ekam ko o mia akuruk, ngma pat te, ngara ru pum o mgun ruk kuo mang o ol, ko ngam kaemik he kaengnam mar ogun mnam mar, he o ol ngara kla orom mar he ngar lua vle la mmok ko pum E Nut kalo keik vgum tok. Vanang nop hak! Ko o tgoluk ruk ngat lua mmok ko pum E Nut kalo keik, her mar ruk ngam kle kottek kun mnam o mia ngaro vurkul ko ngma rere ormar, he o her tgoluk ruk arhe ngama kla orom o mia he ngam lua vle la mmok ko pum E Nut kalo keik vgum mar.”

¹² E Yesus ta keknen tok, to kalngunes ngat kaol kpis ka mnganang te, “Pathe nok yi lua mnor kat te, o Parisiau ngat leep vgum o rhek ruk endruk ko ya ngam mar ngang ngar?”

¹³ Va e Yesus tkoripang ngar te, “Tgia ya kat e, ko o tgoluk ruk E Titou tkuon ma volkha tlo kakap, En nera hethetik.¹⁴ He ekam tok, mgua korim o Parisiau tok, ko mar, ngma vle enang o vivisker ruk ngma ktong o mia. He enangthe endo a vivisker ta kpom kaela to a vivisker kat, he ka ktong kngorom, pathe nok min tgus ngint lo kais kam kaum kaol pa huop gi?”

¹⁵ E Yesus thavaeng ngar tok, to e Pita ta reng te, “Sim halger ila koka to endo mang o ol ngang ngor na.”

¹⁶ Va e Yesus tkoripang e Pita he kreng te, “Puoo, te muk kat, mularo lpetuk ngta tok vop? ¹⁷ Mut lua mmok gi te, o ol ruk a mhel nma ngam mar ogun vgum, ngata vaik ogun mnam ko nam kaemik he ngma kolongret ngogun mnam ka vrek to le gia kottek kat ko a mhel nama ppie ormar.
¹⁸ Vanang o kerkeknen ruk a mhel nam kotoongu ormar ko ngam kottek kun mnam ka vrek msim, her endruk arhe ngma kla orom a mhel to endo

he nam lua vle la mmok ko pum E Nut kalo keik vgum mar, ko o kerkeknen ruk endruk ngam mia kottek her kun mnam ka vrek enang tok arhe. ¹⁹Ii, ta vle tok arhe, ko o kerkeknen ngam kottek kun mnam a mhel ka vrek. Ii, endruk endri te: kmel o papat kmeharom o kerkeknen, kam pormia, kam kpoot mang a lei, kam mo vret mar, kmuruvik, kam vua ppiak kam gi vrong mon o mia orom a kerkeknen, va kam rere pum o mia kam kering ngaro mnok. ²⁰Ii, o kerkeknen ri arhe ko momonik, ngama kla orom a mhel he nam lua vle la mmok ko pum E Nut kalo keik enang tok. Vanang a keknen to kam lo parrur kmelel singni he kaemik, a keknen to endo nam lua kla orom a mhel, he en kam lua vle la mmok ko pum E Nut kalo keik e!”

A Vlom To Nong En A Yuda Tkor Mnam En Mang E Yesus
(Mk 7.24-30)

²¹To e Yesus ther gi vur aol kparem a mhe to endo, nang kle kngae mnam a mhe langto yok ko rkieng alo rengmat ruk e Taira va e Saidon. ²²Ta pis, va vgum a vlom to nkong ko tok ko en a vrong rhek to ko mKenan, nang nong a Yuda msim to en e. Tkaol kpis ko kim e Yesus he kaurur kim te, “Kolaip, yindo E Devit Kaes To Yin, he ngia mrung dok vanie, ko a koot tviging ko kvek he kering kngae panaem hak.”

²³A vlom tkaurur kim, vanangko e Yesus thua kakhi rkieng e. To kalngunes ngat kaol kpis ko kim e Yesus he kle kaurur kim vat te, “A vlom ta tvu kaelkeyang ngor kmikkiem mor. He likim he na ngae he.”

²⁴Va e Yesus ta reng a vlom te, “E Nut tmeng dok ngang gi IIsrael tuk ruk ngta vraik petgim En kam vle malhagenmok mang vgum ngaro kerkeknen he gia vle enang o sipsip ruk ngata sosop, nang thua meng dok ngang o vrong rhek e.”

²⁵Vanang a vlom to endo tgi kaur kat ge, he kpis ktubulkek ku penharom he kat kaurur kim te, “Kolaip, he ngia turang dok vanie.”

²⁶Va e Yesus tkoripang a vlom ta te, “Tlo vua ya dok kam lol o nges ruk IIsrael ngaro orek he kngam mar ogu kam klang o vela ruk o vrong rhek ormar e.”

²⁷Va a vlom tkat kaurur kim gi te, “Kolaip kua mnor, vanangko si o vela kat va ngam kaem o ol ngaro gi ngommes ruk mkor ngaortek ko ngma vuvuut kuo ma psen.”

²⁸A vlom thavae tok, va e Yesus tkoripang te, “Yu, kolkheng, yi sei kmor mnam yin mang dok hak he. He ekam tok, kua ngatkal mang ila mngan ko ya svil mang dok kmeharom tok.” A gi hi to ta re tok, a vlom ka kvek ther gi ya ngatngae.

E Yesus Tkaeharom A Mumu Tgus

²⁹E Yesus teharom tok knop, to le kparem a mhe to e Taira he kngae ko paat ekam a ngaenker lsir. To ta grap ekam a vul langto ka ngaiting he

korsang ko tok. ³⁰Ta vle ko tok, va o mumu vang ruk laol ngat kaol ngok kim orom o mia ngo yor ngo mamten, endruk o nharyor, o kernonhor, o vivisker, o guvat va o vrong yor akuruk kat. Ngata plalam o mia orom ngo yor ngo mamten he kael mar tgus ko pum kalo keik to ther kaeharom mar. ³¹O mia ngta vokom o yor ngo mamten ko ngaro yor ngata nanop kuo mang ngar tgus hak he ngata mrua sor kmar kim e Yesus ko o guvat ngta rere, o nharyor ngta ngongae, endruk o kernonhor ngat sim vle, va o vivisker ngta nho kat. Ii, ngta vokom mar tok, to ngae sei kam sor hak kim tok, to le kanprim E Nut to IIsrael ngma totu pum.

E Yesus Ta Klang A Mumu Alautar Hak (4,000) Kmo Ol
(Mk 8.1-10)

³²Kam ngae, to e Yesus ta vaeng kalngunes ngok kim to khavaeng ngar te, “Ko sei kam mrung a mumu to enda, ko ngata vle mo kmok kais kmo kolkhek korlotge he, he ngat lo vur kaemik e. He klua svil kam gia meng ngar kam gia vang kngae e, matok nga le kyor ka ktal ko ekam a ngaelaut.”

³³To kalngunes ngata mnganang te, “To ngruak ring o bret mriem moti ma gi kalputmok kmis mang la mumu to enda ko tvua laut, mar kmemik?”

³⁴To e Yesus ta kle ka mnganang ngar te, “Nang mularo bret o gutnei aner?”

Va ngat koripang te, “Aktiek hori orom alomin va kero singol lgititge e.”

³⁵Ngat havaeng tok, to e Yesus ta reng a mumu kmorosang ku mmie. ³⁶Ngat korosang knop, to ta lol o bret va o singol to kanprim E Nut mang ngar to tkommenik he kaenik ngang kalngunes, to kalngunes ngat le kaisis kim a mumu ormar. ³⁷To mar tgus ngat kaemik ngae kvi tgus knop, to e Yesus kalngunes ngata kaum o ol ngo mheter ruk e Yesus tommenik va a mumu ta penkim mar, to ngat hera klang o ngauret ruk aktiek hori orom alomin ormar va ngat ngae ottep. ³⁸Vanang kam him gi lurokol ruk mnam endruk tgus ko ngat emik ko tok, mar ngat kais mang te, 4,000, nangko ngat lo him o is va lraip ruk ngat emik kar mar kat e. ³⁹Ngat kaklang o ngauret knop, to e Yesus thera kaekon a mumu ngok mnam ngaro rengmat, nang en ta kle kar mnam a langail kngae mnam a mmie ka mhe to e Magadan.

O Parisiau Ngata Kendom Ngang E Yesus Kam Khenam
Ka Serppak Ma Mmok
(Mk 8.11-13; Lk 12.54-56)

16 ¹Tie ma kolkha langto o Parisiau kar o Sadyusi ngta veet ngok kim e Yesus he kpis kpe kaegom kam kendom ngang te, en kam

khenam a ngaelmir langto ngang ngar ma mmok, mar kam mia mmok mang en te, Imien te, her en arhe Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen.

²Ngat pis, to e Yesus thavaeng ngar te, [“Muk muma mnorvek pum a ngaelmir to nma ktong a kolkha ko mum vokom a volkha ko nma svel mo vlemkor va mum hera havae te, ‘A kolkha nera vle.’ ³Va muma mnorvek pum a ngaelmir to nma ktong a kus kat ko mo ruteik mum kle re vokom a volkha ko o varhek ngma kaum he ngae ka slok va mum her kta havae kat te, ‘A kus ner mi kaerik he.’ Ii, mut sim ktua mnorvek pum o ngaelmir ruk orom a ngausgi man ma volkha tok, vanang kman ko mut lo kais kam mnorvek pum o ngaelmir ruk kun mnam ke venloot ta mang Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen?”] ⁴“Muk o mia nga main to tete mut ho mi kut kernonho hak. Mut kaenang o mia ruk ngma kpoot mang a lei, ko muma kpoot mang E Nut karo pos he ka ksir petgim En, nang kle sim ktua riring kriring ge mang a ngaelmir tang mo krok. Vanangko ngor ho lua khenam tang hak ngang nguk e. Ngor kle va gi kael pat kmuk, mang a ngaelmir langto, endo tpis orom a propet to e Yona.” Ta re tok, to hera ngae kam kar mnam a langail to hera parem mar.

E Yesus Ta Koka Mang O Parisiau Kar O Sadyusi Ngaro Papat

⁵Ngata poe kngae to kvaar ogut pa ngaenker ka ngaiting tigut, vanang kalngunes ngat kikiangae kam lol o ol akor. ⁶Ngat vaar ka vle, to e Yesus thavaeng ngar te, “Mgua sim ktua papat he kngangreal ngang nguk hak mang o Parisiau va o Sadyusi ko ngta vle enang ke ngaor to a yis ko nma himhim orom a bret kam ho gia hibul hak.”

⁷To kalngunes ngat kaelha kam mo mnganang ngar mruo he kre te, “Ngola, nok pathe ta re tok ekam ko ngot kikiangae kam lol o ol akor vor?”

⁸To e Yesus ta tar ko ngta re tok, to ta le ka kner mar te, “Kman ko muta vle krere mang te, nop o ol ngang nguk? Mut ho mi ktua kenhor mang dok her tok arhe! ⁹Mut lo sim kol dok vop, ko mut her kikiangae he mang kero bret ruk aktiek va kelo slang ruk alomin, endruk ko klang lurokol ruk ngat kais te, 5,000 ormar. Ko kopekam ko o mia tgus ngat emik kvi, muta klang o ngauret aner orom o ol ngo mhetor ruk ngat penkim mar? ¹⁰I o o bret ruk aktiek hori orom alomin kat endruk ko klang lurokol ruk ngat kais te, 4,000 ormar kat, nok mut kikiangae mang ngar kat ko kopekam ko o mia tgus ngat emik kvi kat, muta klang o ngauret aner orom o ol ngo mhetor ruk ngat penkim mar? ¹¹To nngia, ko mut lo sim lol kuario rhek ko klo mia rere msim mang o ol e? Nove. Ko kle mia havaeng nguk mang o Parisiau kar o Sadyusi, muk kam smia ngangreal ngang nguk mang ngaro papat ruk ngma ker patter o mia ormar ko ngta vle enang ke ngaor to nma himhim orom a bret kam ho gia hibul hak.”

¹²E Yesus ta re tok, to endo yek kalngunes ngat hera mmok te, tlua havaeng ngar kam ngangreal ngang ngar mang o mi ol e. Nove, ngta mmok yek te, thavaeng ngar kam ngangreal ngang ngar mang o Parisiau kar o Sadyusi ngaro papat ko ngma ker patter o mia ormar.

**E Pita Ta Pakvom Kam Polgom Ka Papat To Mang E Yesus Te, Her En
Arhe Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen**
(Mk 8.27-30; Lk 9.18-21)

¹³Tie ma kolkha to e Yesus tpis mnam a mhe to ko mSisiria Pilipai ther kaelha kam mnganang kalngunes te, “O mia ngma mngan pum A Mhel To Nkong Man Ma Volkha to dok he kmon dok te, dok erieto?”

¹⁴Va ngat koripang te, “Akuruk ngma mon yin te, yin e Yoanes to nma parrum o mia. Akuruk ngam ktua mon yin te, yin e Elaisia, nang akuruk yok ngma mon yin te, yin e Yeremaia, i o tang mnam o propet ruk tennik.”

¹⁵To e Yesus ther kle ka mnganang ngar vat te, “Vanang muk ri, mut ktua pat te, dok erie?”

¹⁶Va e Saimon Pita tkoripang te, “Her E Nut to nma plong vle ngnik ngnik Khal to yin arhe, Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen.”

¹⁷To e Yesus thera reng te, “E Yona khal to yin arhe Saimon, ye lgekol ekam ko nong a gi vrong mhel tang to tpolger a re to endo ngang in e, gi E Titou mruo tkuon ma volkha. ¹⁸He kua kilegem yin te, e Pitaⁱ enang tok ekam ko ye kaenang a kre to kemilaut e, he ngor kle ktavger kua ngaomevek malpgem a kre to alautar to endo, he a rengmat to ngogu mLol ka serppak tlo kais hak kam kir kim kua ngaomevek to endo, mar kam yor ngmeang gi enang endruk ko mLol tok e. ¹⁹Va ngor kaen a serppak to mang E Nut ka tavgo ngang in, yin kam kpom, he anito tkaisis kun mnam in mo mmie, va nera kaisis kun mnam E Nut tkuon ma volkha gi enang tok kat. Va anito ye kaiso kim mang mo mmie, va En ner le kaiso kim kuon ma volkha enang tok kat.” ²⁰E Yesus thavae tok, to hera reng kalngunes lserppak hak, kam hagam mar kam lua polger a re to mang en ngang a mhel tang te, en ta vle te, Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen.

E Yesus Ta Pakvom Kam Ktar Kpavap Mang Ka Yor
(Mk 8.31–9.1; Lk 9.22-27)

²¹To kmelha mnam a venloot to endo msim e Yesus tkaelha kam keknen ngang kalngunes te, nak ngae mYerusalem kam lol o vnek kavurgem ko vgum o pris ruk laol va o pattermia kmo pos va o Yuda ngalmialaol, mar kmim kngam a yoror. Va naka kru kun ma mmie kais mo kolkhek ruk korlotge, yek E Nut nak kle khover petgim ka nnak.

ⁱ 16.18 E Pita ka munik ka pun msim ta vle te “A kre to kemilaut.”

²²E Yesus ta keknen ngang ngar tok, to e Pita ta ker ngangan karo rhek ruk endruk, to te vrua vaeng e Yesus petgim klenar he kaekon kim o rhek ngang kam kner mang ka papat to endo te, “O-o, Koldaip, klua svil hak! Ilaro rhek ruk endruk E Nut nak ngam mar pa kolsei, mar kam lua pis lmien e.”

²³To e Yesus thortgi ngok kim e Pita he kle ka kner kam reng te, “Ehenok ko petgim kualo keik, ekam ko ye ru kim e Seten he kaegom kam hagam dok, ko ilalo keik ngint gia vle mang o tgoluk ruk mo mmie, nang nong mang o tgoluk ruk mkor E Nut e.”

O Mia Ngma Ketoptop Kmikkiem E Yesus

²⁴To ta kle kreng kalngunes te, “Erieto mnam muk nak papat kam vle te, kolkayie to en, en nak kikiangae mang karo svil mruo, nang kle mrua krus orom en mruo kmel en mruo kam yor enang a mhel to ta mrua tolpum kta ho mruo to ngara krong orom o ot kvat ko engnang kngam a yoror. ²⁵Ko endo tvua sovet kmelontok mang ka ngorsang to mo mmie, a mhel to endo ner lua kol a ktalhok to kam plong vle ko kim E Nut ngnik ngnik e. Vanang endo nam mrua slak orom ka ngorsang to mo mmie ekam dok va her en arhe nera kol a ktalhok to kam plong vle ko kim E Nut ngnik ngnik. ²⁶Ii, ko a mhel nera vle nngia koknaik enangthe napa ktar rum karo mur svil mruo tgus hak mang ka ngorsang to mo mmie tete, vanang koknaik gia huo mang kalo ktiek ko tkosnok ko tlua kol a ktalhok to endo? Ko nop ke vur tomhel ngang hak, ko en nak kol mo mmie to tkais kmel ekam en mruo orom kam mopel kar a ktalhok to endo hak, he nang en kam le kol. ²⁷Nop hak, vanangko A Mhel To Nkong Man Ma Volkha to dok ngor kaeknik kar o engyel ruk ngma totu pum dok. Va ngor kaeknik orom E Titou ka mmok, yek endo yek, E Titou ner kaekon a mhel langto langto orom a keik, i o a mgu kmoripang karo reha. ²⁸Ii, kua havaeng nguk lmien te, akuruk mnam muk ri muta vle mo, mguer lua yor vop kais ko mguer mia vokom A Mhel To Nkong Man Ma Volkha to dok ko nguaka ktar hop orom kua tavgo to nak komor o mia tgus.”

E Yesus Ka Vok Ta Horotgi

(Mk 9.2-13; Lk 9.28-36)

17 ¹Kopekam ko o kolkhek ruk aktiek hori orom atgiang ko ngat nop, e Yesus thera nglum e Pita kar lo monopia ruk e Yems kre Yoanes he ka ktong ngar kam grap ngoguon kia vul to a hogor petgim o mia. ²Ngata vle ko tok, to e Yesus ka vok tkaelha kam horotgi ko pum ngaro kerok ko kalo keik ngint ngae gi valler mar enang a kolkha ko nman va karo it ngate ksei kam ho mi les hak he kmamallek. ³E Pita kar e Yoanes va e Yems ngat re ka nho, va vgum e Moses kre Elaisa ko ngint her gi pis ko pum ngaro kerok he krere kar e Yesus.

⁴Ngta vokom mar tok, to e Pita ther gi vrong ngam a re ngang e Yesus kam reng te, “Vae, Koldaip, tho mi kut ya hak ko mor korlotge ngota vle mo he. Ko ngiaka tting he ngruaka ngam o rambel akor ko korlotge ngang nguk, tang ngang in, e Moses kat ngang va tang ngang e Elaia kat!”

⁵E Pita ta rere kngae vop, va te vgum a varhek to la mallegar ko tpis va ka ngoumi ta komor mar. Va ngta ngan a ktui ko tkottek kuon mnam a varhek to endo he kre te, “Ko hal ta arhe, kom vu kaelongtok mang va ko sei kam higiang. He mgua smia ngan vgum!”

⁶E Yesus kalngunes ngta gnek tok, va o rhek ruk endri ngat kaengorang ngar he ngaro nunu ngat ho mi kut parem mar hak to ngta mrua ngam mar ku mmie kvavham. ⁷Vanangko e Yesus tkaol ngok kmar he kaehang ngar va kreng ngar te, “Mu hohop, mu or kam gor.” ⁸To ngata hover ngaro lpetuk he re ka nho va si nhong e Moses kre Elaia, nang kle gia vokom e Yesus tuk ko tgia sir en tuk ko pum ngaro kerok.

⁹Kam ngae, to ngat kaelha kam grung ngpirik he kngae ekam a ngaelaut, to e Yesus thera reng ngar lserppak te, “Mguak or kam polger o rhek ngang a mhel tang hak mang anito muta vokong moti kam ngae kais ko E Nut na hover A Mhel To Nkong Man Ma Volkha to dok petgim kua nnak na.”

¹⁰E Yesus treng ngar tok, to kalngunes ngat kle hera mnganang te, “Yu! Vanang kman ko o pattermia kmo pos ngam kle khavae te, e Elaia naka ktar kpis na, ktar mang Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen?”

¹¹Va e Yesus tkoripang ngar te, “Nop, Imien tok ha. E Elaia na mi kaottam E Nut karo rhek, mar kam pis Imien orom en mruo ko naka ktar kaol kpis tok kmelel o papat mnam o mia, mar kam kat kaeknik ko kim E Nut, he nang mar kam kta mokpom kar En, yek Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen nak pis.” ¹²Vanangko ko smia mien ngang nguk te, e Elaia ther mi pis he, nangko o mia ngat lua vokom kam mnor mang e. Nove! Ngat her kle va ksisieng kmikkiem ngartaro svil mruo. Ii, va gi enang en tok kat ge, A Mhel To Nkong Man Ma Volkha to dok nera lol o vnek her vgum mar tok kat arhe.” ¹³E Yesus ta re tok, to endo yek, kalngunes ngat her smia lol karo rhek mang e Elaia te, ta rere kvat e Elaia ka munik kam rere mang e Yoanes to nma parrum o mia arhe.

E Yesus Tkaeharom A Kalyie To A Koot Tim

(Mk 9.14-29; Lk 9.37-43a)

¹⁴Kam ngae, to e Yesus mar ngta pis ku kim a mumu ku pa vul, to a mhel langto tpis ktubulkek ku penharom e Yesus he kaurur kim te, ¹⁵“Kolaip, ngia mrung ko hal vanie. Ko te sei kam kerkolkol a nganngannes vgum a koot to a ngoulo ko nam kaim he kngam kun mnam a ye va kuo kio paeyol kat. ¹⁶Va ko plalam ngte mo kim ilengunes ri, mar kmeharom, nangko ngat lo is mang a koot to endo kam kerer petgim e.”

¹⁷E Yesus ta ngnek tok, to kle ka kner kalngunes te, “Muk o mia nga main to tete, mum vu kaungtu ekam mularo mur kerpapat mruo, nang vua vrengem E Nut karo papat he kekenhor mang dok hak. Kua kapngan kim muk he, ko kua vle mo kmuk lhok he, vanang mut lo vur kaeha vop orom kua serppak to ko en ngang nguk.” Ta kner mar tok, to le kreng ngar te, “Mu marer plalam a kalyie to endo ngte kim dok na.” ¹⁸A gi hi to e Yesus ta kerer a koot to endo, ta ngorpok petgim a kalyie to, to a kalyie ther gi ya ngatngae.

¹⁹Kam ngae, to e Yesus kalngunes ngat kaol ngok kim ko gi en tuk he ka mnganang te, “Ngola kman ko mor mruo ngot lo is kam kerer a koot to endo petgim?”

²⁰Va tkoripang ngar te, “Ekam ko mum vua kenhor ngaok, mut lo kais mang e. Lmien ko kua havaeng nguk te, enangthe mularo papat ruk mum kor mnam muk mang dok ngap laut kais enang a ho to a mastat ke kok to kemilaut hak va mguer kais kam reng a vul ta te, ‘Ehenok ogut,’ va a vul to endo ner mia ngan vgum muk. Ii, enangthe mularo papat ruk endruk ngpa vle tok, va mguer kais kmeharom o vrong tgoluk tgus.” [²¹“Vanangko kam pet a koot ka mten to enda ko tvua serppak, mguak ngarkie va kpaal kmo ol ko pum E Nut kalo keik kam kol a serppak vgum gi En tuk, nang nong vgum a tomhel tang kat e.”]

E Yesus Ta Re Kngam Nglomin Mang Ka Yor (*Mk 9.30-32; Lk 9.43b-45*)

²²E Yesus kalngunes ngat kaum ko mGalili knop, to e Yesus thavaeng ngar te, “A mhel langto nera hortgi mang A Mhel To Nkong Man Ma Volkha, he kael ko maktiegom kakro imuo, ²³mar kmim kngam a yoror. Va naka kru kun mnam a kre ka nho kais mo kolkhek ruk korlotge to E Nut nak kle kta hover petgim ka nnak en kam kta hop kat.” E Yesus tre tok, va karo rhek ruk endruk ngat ho mi kut kerngorom kalngunes hak.

E Nut Nma Poom Kles Msim Ko Ta Nho Mang Ngar

²⁴Mnam a kolkha to e Yesus kar kalngunes ngat pis ko mKaparnam o Yuda ruk ngama kol a kre to alomin mnam mang a takis to mang E Nut ka maksien ko mkor o mia ngta pis ko kim e Pita he ka mnganang te, “Ngola, mula pattermia nma ngam kta kre to alomin mnam mang E Nut ka maksien kat?”

²⁵To e Pita ther koripang ngar te, “Mare, en nma ngam ktalo kat.”

To e Pita thera ngae ngok mreka. Tvaik kun mnam a rek he lo kaelha kam rere vop, vanang e Yesus ta ktar gi mnganang ge te, “Vae Saimon, ya pat nngia mang a taven to mnam a mmie to enda, ko nma lol o takis mkor erie mar, mkor kles mruo i o, mkor o gi vrong mia?”

²⁶To e Pita tkoripang te, “He, o gi vrong mia.”

To e Yesus tkoripang te, “Yu! Te enang tok, a taven nma poom kles msim, ngola? Ii, he gi enang tok kat, mor ruk E Nut kles msim, E Nut ta poom mor kat kam lua ngam a takis mang ka maksien kat e. ²⁷Vanangko si enang tok, kam gi kael longaik ngang endruk laol ngakro vurkul ngiak mamarer kngae ngogu ma ngaenker he ngam ila ngausie. To a slang to naka ktar kaelatik ngiak kait he pgangam ka gu va ngira pis mang a kre to korlolo mnam ko vgum. Ngia kol a kre to endo he kngam ngang ngar mang nguo tgus mang a takis to mang E Nut ka maksien.”

Endruk Ngaro Mnok Ngata Laut Kun Mnam Endruk E Nut Ka Tavgo Ta Komor Mar

(Mk 9.33-37; Lk 9.46-48)

18 ¹To kun mnam ke vgon to endo, e Yesus kalngunes ngat kat kaol ngok kim he ka mnganang te, “Ngola, edim mnam mor ka munik ta laut kun mnam mor tgus ruk E Nut tkuon ma volkha ka tavgo tkomor mor?”

²To e Yesus ta vaeng ke kalyie langto he ka srim kun pgegom mar ko pum ngaro kerok tgus, ³to khavaeng ngar te, “Kua havaeng nguk Imien te, enangthe mgua lo ktar khortgem mularo keknen, he nang kam vle enang ke kalyie ta, va mguer lo kais hak kam vaik kun meorom E Nut ka tavgo e. ⁴Ii, he ekam tok, endruk ngam mrua krus orom mar mruo he kol ke kalyie ta kakro keknen, her mar ruk arhe ngata laut kun mnam endruk tgus ruk E Nut ka tavgo ta komor mar.

⁵Va ani mhel to na mrua krus orom en mrua ko pum o mia ruk ngaro mnok ngat lo vua laut enang ke kalyie ta, he kngatkal mang ngar ko ngat kor mnam mar mang dok, va a mhel to endo ther mia ngatkal mang her dok kat arhe.”

Mguak Ngangreal Ngang Nguk Mang Kam Lo Kaop Kim O Mia Kmeharom O Kerkeknen

(Mk 9.42-48; Lk 17.1-2)

⁶“Vanangko, kolngunes ruk endri orom ngaro papat ruk kmor mnam mar mang dok ko ngat lo vua serppak mang dok vop, enangthe a mhel nap kaop kim kolkayie tang mnam mar kam mrua ksir petgim dok, va te sei kam ya hak ngang a mhel to enda kam vle vgum a kapnes to kam kleng a kre to klalaut ko porom ka ngoro he kngam ngogu ma ho mlin, en kam yor. Vanang ner kle ho mi ktua kernonho hak ngang a mhel to endo, en kam vle vgum a kapnes to E Nut ner kaen ngang enangthe nap kait tang kun mnam mar, he na harpeet enang tok.”

⁷To e Yesus ther kle kre te, “Suvrum mu kelenar he, muk ruk muma kaop kim mulenar he ngata harpeet ekam mularo kerkeknen. Ii, o mia ruk ngma kaop kim nglenar kmeharom o kerkeknen ngar mia pagis,

vanangko suvrum endo msim tmi kaop kim mar kmeharom mar tok. ⁸He ekam tok, enangthe ip kaeharom a kerkeknen tang orom ila ktiek i o ila nhar mruo, ko na re kaop kim kolkayie tang kmeharom a kerkeknen tok kat, va ngiaka ksir pum a kerkeknen to endo, he ka vle gi enang a mhel to napa kser ka ktiek i o ka nhar mruo ko tkaeharom a kerkeknen tang orom he kpet kngam. Ngiak kaeharom tok, ekam ko te sei kam ya hak ngang in, yin kam mrua ngam ke mhe tang ngang yin mruo, he nang yin kam kol a ktalhok to kam plong vle ko kim E Nut ngnik ngnik tok, vanang ner ho mi ktua kernonho hak ngang in kam vle vgum a kapnes to E Nut kam ngam ila vok tgus kun mnam a paei to a vleir. ⁹Va enangthe ip kaeharom a kerkeknen tang orom ila keik kat ko na re kaop kim kolkayie tang kmeharom tok kat, va ngiaka ksir pum a kerkeknen to endo kat, he ka vle gi enang a mhel to nap kalagam ka keik mruo he kpet kngam kat ko tkaeharom a kerkeknen orom. Ngiak kaeharom tok, ko te sei kam ya hak ngang in, yin kam mrua kalagam ila keik mruo he kpet kngam, he nang yin kam kol a ktalhok to kam plong vle ko kim E Nut ngnik ngnik tok. Vanang ner mi ktua kernonho hak ngang in kam vle vgum a kapnes to E Nut kam ngam ila vok tgus kun mnam a paei to a vleir to ko mGehina.”

**E Nut Ta Svil O Mia Tgus Kam Kat Kaeknik Ko Kim
En He Kmokpom Kar En
(Lk 15.3-7)**

¹⁰To e Yesus ta rere kngae vop te, “He ekam tok, mguak ngangreal ngang nguk kam lua karkar mang tang mnam kolngunes ruk endruk ngat vur kor mnam mar mang dok orom ngaro papat ruk ngat lo vua serppak mang dok vop. Ko si ngaro engyel ruk kuon ma volkha va ngma toot mang ngar ko kim E Titou tkuon ma volkha kalo keik kat. [¹¹Naka vle tok, ekam ko A Mhel To Nkong Man Ma Volkha to dok ther kaol nge mang her endruk ngata vle malhagenmok mang ngar Teit to E Nut vgum ngakro kerkeknen tok arhe, he en kam lol ngakro kerkeknen patgiang ngaiting kam sulgim mar enang tok.]

¹²To muta pat nngia mang a mhel to karo sipsip ngang ko ngat kais te, o mhelom aktiek, to tang mnam mar nap sosop ogun poturvek malhagenmok mang kteit, va kteit nap kan? Tlo kais kmorim karo sipsip ruk o mhelom korlolo he loktiek hori orom aktiek hori orom korlolo ko tok ma hogun, nang kle kngae na, he kriring endo tsosop gi? ¹³Mare, va kua havaeng nguk lmien te, enangthe na ngae pis mang va ner mi ktua sirei alaut hak mang kir kim endruk torim mar ko ma hugun ko ngat lua sosop. ¹⁴Va gi enang a sipsip to endo tok kat, E Titou tkuon ma volkha nam ho lua svil hak mang tang mnam endruk endri orom ngaro papat ruk ngat lo vua serppak mang dok vop kam yor kat he lua kol a ktalhok to kam plong vle ko kim En ngnik ngnik e.”

O Keknen Ruk Kam Sisrim O Rhek

(Lk 17.3)

¹⁵E Yesus ta keknen kngae vop te, “Enangthe knopia ngang in na kaeaharom a kerkeknen tang ngang in va ngia ngae ngok kim he kpalsie kim kam srim a vnek to endo, ko gi mae tuk na. He enangthe nap ngan vgum in va ye her it inopia vanam yin kat he. ¹⁶Vanang enangthe na luangan vgum in, va ngiak vaeng kaela ngang in, i o alo ko yok kmikkiem yin kmenserpgam o rhek kmikkiem enang ko mor o Yuda ngua pos thavae tok. Ko a pos to endo thavae te, ‘O mia ruk ngak kais te, alomin i o korlotge ngak sir pekam ngaela kmenserpagam karo rhek.’

¹⁷Vanang enangthe na ngae ho kaengnam muk korlotge mularo rhek kat va mguak kael a vnek to endo ko maktiegom kua ngaomevek to ormu. Va enangthe na kaengnam si kua ngaomevek to ormu mularo rhek kat va mguak kle her gia likim a mhel to endo petgim kua ngaomevek to ormu he gia pat mang en te, en tkaenang o tamatan ruk ngat lo mokpom kar E Nut, i o enang a kermhel langto nam kaelha klol o takis kat.

¹⁸Ii, kua havaeng nguk lmien te, naka vle tok, ekam ko ani papat to muta lgem he tkaisis kun mnam muk mo mmie, va E Nut tkuon ma volkha nera lgem a papat to endo kmisis kun mnam En enang tok kat. Va anito mut kaiso kim mo mmie kat, va En ner le kaiso kim kuon ma volkha enang tok kat.

¹⁹Gi tok kat ge, ko kua havaeng nguk te, enangthe gi si alo nginp kaisis kun mnam min tgus mang a gi vrong papat tang ko ngint kaurur kim E Nut mang, va E Titou tkuon ma volkha ner mi kaisis kun mnam en mang a papat to endo tok kat. ²⁰Ii, nera vle tok arhe ko, si alomin i o gi korlotge ruk ngat kor mnam dok, enangthe ngapa kaum mang a papat tang orom kua munik va her dok to arhe ormar.”

A Koka To Mang A Mhel To Nam Lua Mrung Klenar

²¹To e Pita tkaol ngok kim e Yesus he ka mnganang te, “Ngola Koldaip, kola napa venu kam kering dok, va nguak lol karo kerkeknen patgiang ngaiting kais mang aner? Nok kam ngam aktiek hori orom alomin^j ngola?”

²²E Pita ta mngan tok, to e Yesus tkoripang te, “Nop hak, nong gi aktiek hori orom alomin e. Ko a keknen to kam lol o mia ngaro kerkeknen patgiang ngaiting kam ngam kais mang aner, ta vle enang ti te, ho mi kut nop ka tu ngang hak.^k”

^j 18.21 O Yuda ngma mon a namba to aktiek hori orom alomin kam khenam te, ngarlavurgem hak. ^k 18.22 E Yesus ta mon a namba langto lsir te, “490.” Va a namba to endo ka pun ta vle te, “Ho mi kut nop ka tu ngang hak.”

²³Ii, va E Nut ka tavgo ta vle gi enang tok kat arhe. Ko E Nut ka tavgo ta vle enang ko a taven langto ta sirsrim kalngunes ruk ngam kaeha ngang ko ngat el o tol ko kim. ²⁴Tkaelha kam sirsrim mar, ko ta ktar kvaeng kalkayie to tel a tol ko kim orom o vu krek ruk ka ho vurgem hak. ²⁵To a taven ta tar ko kalkayie to endo tlo vu kais hak kam srim ka tol ko kim, to treng kalngunes akuruk kmen a mhel to ngang o mia, mar kmenkim en kar ktavlom, kles va karo tgoluk tgus hak ko mkor, he nang kalkayie kam kol a kre kam ru vgum ka tol to ko kim.

²⁶A re to endo ta kerngorom a taven kalkayie to endo, to ta tubulkek ku penharom ka taven kmurur kim te, 'O kolaip, ngia mrung dok vanie, he orim dok na, nang ngora srim kua tol ko kim yin tgus.' ²⁷Va ekam ko tkaurur kim ka taven tok, a taven to endo te sei kam mrung he ta kle khagam mang ka tol tgus hak kam kol patgiang ngaiting he korim en kam ngae.

²⁸Kam ngae, to a taven kalkayie to endo gi ta ngae ekam a ngaelaut va ting kim kaela langto nama kaum kaeha kar ngang ngina taven to endo kat. Kaela to enda tesgun tel a tol gi nong ke laut ko kim vat. Tpis mang kaela tok, to kpat mang kaela ka tol to ko kim to le ta vottegem ka ngoro he kregng lserppak te, 'Ke srim ila tol to yel ko kim dok na.'

²⁹Karo rhek ngata kerngorom kaela to endo, to ta tubulkek ku penharom kmurur kim te, 'O ngia mrung dok vanie, he orim dok na, nang ngora srim kua tol ko kim yin tgus.'

³⁰Vanang tlua tting e. Ta kle her gia kol a hacie mang gi kam reng o mia kmenpasiker kun pa hengor kam vle kais ko nak rum ka tol to ko kim na. ³¹Nginlenar ngata ketar pum ko teharom tok ngang ngaela tok, to ngaro vurkul ngate ksei kam kiin mang to kle kngae ngok kim nga taven to endo to le khavaeng mang ka keknen to endo tok.

³²Ngta havaeng nga taven tok, to thera kaen a re mang kalkayie to endo. Tpis ko kim to ka taven treng te, 'Kolkayie to yinda, ye ho mi kut kernonho hak! Ko her hak mang ila tol tgus to ko kim dok he kol patgiang ngaiting ekam ko ye urur kim dok. ³³Va yin ip kol ekmok he ka mrung ila enang dok orom in ko ko mrung yin tok kat!' ³⁴To ka taven ta sei kam vrek kiin ngang to tle kael ko maktiegom o mia kam kol a hacie mang kmenpasiker kun pa hengor, en kam kerkol vgum o nganngannes ruk laol hak he ka vle ko tok kais ko en nak rum ka tol to ko kim tgus na.

³⁵Va gi enang a taven kalkayie to endo, muk tgus ruk mum lua lol mulenar ngaro kerkeknen patgiang ngaiting, va E Titou tkuon ma volkha ner mi kaeharom ngang nguk gi enang tok he lua lol mularo kerkeknen patgiang ngaiting tok kat."

E Nut Tkueng Lurokol Va Lraip Mar Kam Lua Kser A Lei
(Mk 10.1-12)

19 ¹To e Yesus trum karo rhek ruk endruk, to kle kparem a mhe to e Galili he kngae mnam a mmie ka mhe to mYudea ngkun

kut pekam a ye to e Yodan ka ngaiting tigut. ²Va o mumu laol ngta veet ekam, he nam kaeharom mar ko tok pum ngakro yor, mar kam ya.

³To o Parisiau akuruk ngat pis ko kim e Yesus kam pe gia kaegom, en kam mrua ru pum karo mur rhek mruo. Ngat pis to pe gia mnganang te, “Ngola, tgia sir kmikkiem E Nut karo pos gi ngang a ngokol kam gia kser en kar ktavlom ngina lei vgum o gi vrong papat akor?”

⁴Va e Yesus tkoripang ngar te, “Puoo, mum lua mmok mang E Nut karo pos gi? Ko tennik ngat ittiegom karo rhek ri ti te, ‘Ta kueng o mia he kmommen mar kam vle te, lurokol va Iraip.’ Ta kueng ngar kmommen mar tok to le ⁵kael ka re langto vat ko ngat ittiegom kat te, ‘Ekam ko ko kueng o mia he kmommen mar tok, a ngokol nak parem kteit va knan he mrua pet kmikkiem ktavlom, min kam kaum ka vle te, min atgiang.’ ⁶Gi enang tok, ngina lo kta vle te, langto ge langto ge e. Ko her min atgiang he, min kam vle atgiang. He enang tok, ekam ko E Nut tngam min mo kmin enang tok, va muk ruk o gi mia, mguak or kam ngatkal mang a mhel tang kam kser min mo kmin e.”

⁷Va ngat koripang te, “Yu! Vanang e Moses ka pos to tgi pis pgeik orom? Kman ko ta ngatkal mang a ngokol te, en ‘kmittiegom a gi hor ngang ktavlom kam kser ngina lei orom tok?’ ”

⁸Va e Yesus ta kle koripang ngar te, “Lmien ko tete e Moses ta ngatkal mang a mhel kam kser a lei ekam ko mum gi kaengnam E Nut karo rhek. Vanangko tennik ko E Nut tkueng lurokol va Iraip, tlua kueng ngar kam kser ngina lei tok e. ⁹Vanangko dok, kua kle ktua havaeng nguk te, enangthe a ngokol tang napa kser ka lei he kle klei orom a vlom tang ko yok, yek endo yek, a mhel to endo ta kpoot mang ngina lei tok arhe. Vanangko a mhel tkais kam kser a lei kmikkiem ke gi mhe ta tuk, endo te, enangthe tang nap kaol mang kaela ktavlom i o katngokol va kaela tkais kam kser ngina lei.”

¹⁰E Yesus ta re tok, to kalngunes ngat hera reng te, “Te ma te, enangthe ngot lo is kam kser a lei enang tok, va ther gia ya te, kam ho lo kta lei kat he.”

¹¹Va e Yesus tkoripang te, “Nop muta mien tok, vanangko o mia tgus ngat lo kais kam kol mula papat to endo e, gi endruk E Nut te ktuel mar tuk kam ktua vle enang tok. ¹²Ii, kua rere mang endruk ngaornek ngat kut llues orom mar kam gia vavle tok he lua lei. Va endruk kat nglengar ngata mon mar o yunek ko ngat mia ngnit mar he lua lei, va si endruk ngam mrua tokim a papat kun mnam mar mruo kam lua lei kat ko ngama kor mnam mar mang E Nut to tkuon ma volkha, he nang mar kam seneker ka tavgo kam vaas kim o mia tgus. Gi endruk arhe E Nut te ktuel mar kam ktua vle enang tok.

Muk ruk mut kais kam kol a papat to enda, yu, muk he!”

Endruk E Nut Ka Tavgo Ta Komor Mar
(Mk 10.13-16; Lk 18.15-17)

¹³To ko tok, o mia ngata kurkeik kim e Yesus kmel o ngnes ngok kim, en kmel kalo ktiek kuo mang ngar kam ngamyammok mang ngar va

kngarkie mang ngar. Ngata kurkeik kim tok, to kalngunes ngata kner mar.

¹⁴ Vanangko e Yesus ta kle kreng kalngunes te, “Mguak orim mar he ngak kaol ngte kim dok na. Mguak or kam tokim mar e, ko o mia ruk ngat kaenang o ngnes ruk enang endri, her mar ruk arhe E Nut to tkuon ma volkha ka tavgo ta komor mar.” ¹⁵ E Yesus thavae tok, to le kael kalo ktiek kuo mang ngar va kngarkie mang ngar. Tngarkie knop, to hera parem a mhe to endo he kngae.

**Ta Kellet Ngang A Mhel Kam Kaum Kael Ka Gol Ka Pun Ktar Ko Pum
Kalo Keik Va Kvaik Ku Meorom E Nut Ka Tavgo Kat
(Mk 10.17-31; Lk 18.18-30)**

¹⁶ To mnam a kolkha langto a ngokol langto tpis ko kim e Yesus he ka mnganang te, “Pattermia, havaeng dok na te, nguak kaeharom anito ko a yar, he nang dok kmis mang E Nut kmen a ktalhok to kam plong vle ko kim En ngnik ngnik ngang dok?”

¹⁷ Va e Yesus tkoripang te, “Kman ko ya mnganang dok mang a tomhel ko en a yar, ko gi E Nut tuk to atgiang ko En a yar. He ekam tok, enangthe ipa svil kam kol a ktalhok to kam plong vle ko kim En ngnik ngnik va ngia sim kut kaikkiem karo pos.”

¹⁸ Va a ngokol to endo tkoripang te, “Endrim mnam mar msim ngua sim kut kaikkiem mar?”

Va e Yesus tkoripang te, “Endruk endri te:

‘Or kam por mia, or kam kpoot mang a lei, or kmuruvik, or kam ppiak kam mon ilenar orom o kerkeknen ko kim endruk ngma vongnek kim o rhek, ¹⁹ngiak totu pum iteit va inan va ngiak kaelongtok mang ilenar enang ko im mur kaelongtok mang yin mruo.’”

²⁰ E Yesus ta re tok, to a ngokol to endo tkat koripang te, “Te o pos ruk endri kom sim kut kaikkiem mar ha, vanang anito ngnok vop endo kua kpoot mang?”

²¹ Va e Yesus vat tkat koripang te, “Enangthe ipa svil kam sarim o pos tgus va ngiak lol ilaro tgoluk tgus he kaenik ngang o mia, mar kmenkim mar mkor in. To ngiak lol o krek to le kaenik ngang endruk ngma tu kmo tgoluk. Ngiak kaeharom tok, yin kam kol a ktalhok to kam plong vle ngnik ngnik ko a ktalhok to endo ta vle enang ila gol ka pun to kmelpas orom kuon ma volkha. Ii, ngiak kaeharom tok knop, to her kaol ikkiem dok.”

²² E Yesus ta re tok, to karo rhek ruk endruk ngat ho mi kut kosogi pum a ngokol to endo hak, to ther gi him kalo ktiek he ksei kam mrua mrung en mruo ko karo vu tgoluk ka ho vurgem hak. Thim kalo ktiek tok, to hera ngae parem e Yesus mar.

²³E Yesus tvokom tok, to kle khortgi ngok kim kalngunes he kreng ngar te, “Lmien, ko kua havaeng nguk te, ner vua kellet ngang o mia ruk ngaro vu tgoluk kam vaik ku meorom E Nut tkuon ma volkha ka tavgo.

²⁴Ii, kua havaeng nguk te, tlo vua kellet tok ngang a ngaemslang to alautar hak to a kamel kam khanang kam vaik ku meorom ke gudor tang ko ke mi laut. Vanang a mhel to karo vu tgoluk, ta kle ho mi ktua kellet hak ngang en kam vaik ku meorom E Nut ka tavgo.”

²⁵E Yesus ta re tok, to kalngunes ngat ho mi kut it ngaro ngaongtok kim karo rhek to kle kmamngan te, “Enangthe ilaro rhek ngata mien, va nop a mhel tang hak tkais kam mrua sulгим en mruo he kvaik ku meorom E Nut ka tavgo hak kat e.”

²⁶To e Yesus kalo keik ngint kaem mar to thera reng ngar te, “Ii, o mia kam mrua sulгим mar mruo kam vaik ku meorom E Nut ka tavgo, ngat ho lo mi ktuis hak kmeharom tok e. Vanangko E Nut tmi ktuis kmeharom o vrong mia tgus, mar kam vle te, ngat kais kam vaik ku meorom.”

²⁷To e Pita vat ta le kreng e Yesus te, “Vokom na, endruk ya rere mang ngar ko ngat paparem ngakro vu tgoluk tgus, nang kle mokpom kar in kmikkiem yin, her mor ri arhe. He ekam tok, ngurera kol ani keik ekam tok?”

²⁸Va e Yesus vat ta kle koripang te, “Ko smia mien ngang nguk te, mnam a kolkha to E Nut ner kta kueng a mmie to a gunngar, A Mhel To Nkong Man Ma Volkha to dok nera kol ka ngaekam orom kla mmok, endo kmorsang mnam kam vongnek kim o rhek ruk mkor o mia. Va kun mnam a kolkha to endo, muk ruk muta mokpom kar dok he kaikkiem dok mguera tuur mnam kua tavgo kat he klol o ngaekmol ruk loktiiek hori orom alomin kmorsang mnam mar kam turang dok kam vongnek kim o rhek ruk mkor Iisrael ngaro usiel ngo pneik ruk loktiiek hori orom alomin kat. ²⁹Ii, va ani mhel to ta parem ka rengmat, kaornopeik, kaorotmeik, kaornek, kaortek, kles, i o karo luteik kam mokpom kar dok kmikkiem dok kam hover kua munik, va a mhel to endo E Nut ner ho mia klang mo tgoluk he nera vle kia vul ormar. Va koknaik kat E Nut ner kle kaen a ktalhok to kam plong vle ko kim En mruo ngnik ngnik ngang kat.

³⁰Vanang o mia ruk ngaro mnok ngta laut tete, kavurgem mnam mar E Nut ner kle ka krus ormar koknaik. Va tok kat ngang endruk ngaro mnok ngta grung tete, ko her kavurgem mnam mar tok kat arhe E Nut ner kle khover mar koknaik.”

E Nut Nma Nho Orom O Mia Ruk Ngam Mrua Grung Orom Mar Mruo

A Koka To Mang A Loot Kteit Ko Ta Ngamhu Mang O Mia

20 ¹E Yesus ta kta koka ngang ngar te, “Ii, E Nut ka tavgo ta vle tok kat arhe. Ko ta vle enang ko a mmie kteit langto ta hop khalki

marot msim he kngae kam ngamhu mang o mia kam lluol kun mnam ka loot. ²Ta ktar ka lgem o rhek kar mar kmenkim mar orom a keik to kmis mang a kolkha to atgiang tgus, to le kmeng ngar kam hera lluol kun mnam ka loot.

³A kolkha tirie ktal he knan, to a mmie kteit to ther kta ngae kat he kpis mang o mia akuruk yok vat ko ngat gia sisir ngpang ngar ko ma gi vle. To ta kta ngamhung ngar tok kat kam ngae ka lluol kun mnam ka loot. ⁴Thavaeng ngar te, 'Muk ri mguak ngae ka lluol ngang dok kat kun mnam kua loot, he ngora srim muk kmikkiem ko mut kut kaeha kais tok.' Thavaeng ngar tok, ⁵to ngat hera ngae.

Teharom tok kat ko a kolkha tho sir he. Kvavle kat to tkaeharom enang tok kat ko a kolkha ta vraik. ⁶Ka vle to a kolkha tre kam ho kvaik he, to ta kta ngae kat gi. To ta pis mang o mia akuruk yok vat ko ngate gia sisir ngpang ngar. To ta mnganang ngar te, 'Kman ko mute gi mrua vavle orom muk mruo he koham a kolkha ta tgus?'

⁷Va ngat koripang te, 'Ko tang tlo ngamhung ngor e.'

To a mmie kteit thera ngamhung ngar knaek mang endruk tgus kam reng ngar te, 'Yu! Muk kat mguak ngae he ka lluol kun mnam kua loot kat.'

⁸To a kolkha ta vaik he, to a mmie kteit to enda ta vaeng kalkayie to ta nho mang endruk tngamhung ngar to kreng te, 'Ngiak vovaeng endruk tgus ko ngamhung ngar kam lluol, he ngiak kaenenkim mar. Ngiak kaelha orom endruk ko ngamhung ngar knaek kam ngae kmis mang endruk ngat mi elha marot msim.'

⁹Thavaeng tok, to endruk a mmie kteit ta ngamhung ngar knaek ko a kolkha tre kam vaik ngat kaol to a mmie kteit kalkayie to endo tkaenkim mar orom a keik to a dinaris to atgiang ko tkaiser a kolkha to atgiang tgus. ¹⁰Kam ngae, to endruk a mmie kteit ta ktar kngamhung ngar te, marot msim ngat kaol kle kpis vat. Ngta vokom ko a mmie kteit kalkayie ta srim endruk nanga tok to ngat mrua kansgum mar he ka nho mkor kmenkim mar kir kim endruk nanga, vanangko mar tgus ngat gi kle kol a keik to a dinaris atgiang mang a kolkha to tgus enang tok ge. ¹¹Ngta kpom ngaro krek he, to kaelha kam rere porom mar mang a mmie kteit. ¹²Ngta havae te, 'O mia ruk endri ya ngamhung ngar ho gi tete vlemas he ngat gi kopom ka nan mang ngor e, vanang ya kle enkim mar orom a keik tkaiser mor ri kat ko mor ngot vaik mnam a ngaeha ka mit msim hak kam vle kim a kolkha to enda tgus ka manakain he kaeha.'

¹³Vanangko a mmie kteit tkoripang langto mnam mar te, 'Kambis, klua mas orom in he kvethas ngang in tok e. Ko mota ktar kaum lgem o rhek mang a pat to mang a keik to yin kam kol he! ¹⁴Te, yin he, kol ila keik to endo he kngae he, ko dok mruo ko her mur ktua svil tok ge kmenkim endruk ngat kaol knaek hak kmiser mula keik enang tok ge. ¹⁵Kua

ngaeha to orom kuario tgoluk mruo ngola? Nang tang tlo is kam kpoot mang dok e. Pathe nok ye kaesik ngang o mia he gia vokom mar orom ila keik ka ngaiting ekam ko dok ko sim vokom mar he lua kulpang kim mar vor?’

¹⁶Ii, he kmikkiem gi enang tok nera vle tok, ngang endruk ngam mrua kansgum mar kmel mar kuo ktar tete, ko koknaik E Nut ner kle kael mar knaek. Va endruk ngam mur kael mar knaek tete, koknaik E Nut ner kle kael mar kuo ktar kat.”

E Yesus Ta Re Kngam Ngkorlotge Mang Ka Yor
(Mk 10.32-34; Lk 18.31-34)

¹⁷To mnam a kolkha langto e Yesus tkaikkiem a ngaelaut kngae kam ngaie ngoguoan mYerusalem to ta nglum karo aposel ruk loktiek hori orom alomin petgim kalngunes akuruk to khavaeng ngar ko ekam a ngaelaut te, ¹⁸“Vae, mu vokom na, ko ngruaka grap ngoguoan mYerusalem he A Mhel To Nkong Man Ma Volkha to dok o mia ngar kael ko maktiegom o pris ruk laol va o pattermia kmo pos, mar kam monik kim a yor ngang. ¹⁹To ngar kle kael ko maktiegom o vrong rhek, mar kam klel orom, va kam kirmekon a khap mnam, to le ka krong orom o ot kvat engnang a ho kmim kngam a yoror. Ngar kaeharom tok ngang, vanangko ko pekam o kolkhek ruk korlotge kat E Nut ner kta hover petgim ka nnak.”

A Keknen Msim To Kam Kol A Munik To A Laut
(Mk 10.35-45)

²⁰To e Sebedi klo hal ngin nan ta kaol ngorom min ngok kim e Yesus. Tpis ktbulkek ku penharom to ka mnganang, en kmeharom a ngaeha langto ngang.

²¹Va e Yesus thera mnganang te, “Ya svil mang anito?”

Va ngin nan tkoripang te, “Ngiaka tting orom klo yie ri, he kun mnam a kolkha to ila tavgo nak vaas kim o mia tgus he komor mar, min nginak kol alo ngaekam ruk E Nut nma nho orom min, tang ko vanam ila miktiek va langto ko vanam ila ksienga, min kam kaum kar yin kam nho mang o mia kar yin orom ila tavgo.”

²²Va e Yesus tkoripang ngin te, “O-o, met ho mi ktua ketoptop hak mang dok tok arhe, ko meta pat re te, met kais kat kam lol o nganngannes ruk dok mruo ngora lol gi?”

Va ngint koripang te, “Ii, mot kais!”

²³Va e Yesus tkat koripang ngin te, “Nop, mer mia lol o nganngannes ruk endruk ge! Vanangko kam mon te, erie minduk nginera korsang ko vanam kua miktiek va langto ko vanam kua ksienga, kam kaum kar dok kam nho mang o mia, a papat to endo nong kua ngaeha to dok kmeharom e. Gi E Titou mruo to ner mur kaen alo ngaekam ruk

ennginduk ngang alo ni mhel ruk En mruo ta ktar el ka papat tennik mang ngin kmen alo ngaekam ruk ennginduk ngang ngin he.”

²⁴To nginlenar ruk loktiek ngat re ngnnek mang a rere to endo va ngaro vurkul ngate ksei kam kiin hak ngang ngin. ²⁵To e Yesus ta vaeng ngar tgus ngok kim to kreng ngar te, “Muk muta mnor he mang o vrong rhek ngakro taven kar ngalmialaol ngakro keknen ko ngma karkar mang ngakro mia mruo he o mia ngma kerkolkol vgum ngaro serppak ngola? ²⁶⁻²⁷Vanang kun pgegom muk na lua vle enang tok ngang nguk e. Ko endo mnam muk naka svil ka munik kam laut mang klenar, mar kam nho orom, va her endo arhe na kle mrua krus orom en mruo, nang kle gi kaeha ngang nguk ha! Mare, na kle ho mi ktua krus orom en mruo, nang kle gi kaeha ngang nguk tok arhe! ²⁸Ii, en naka vle tok kmikkiem enang ko A Mhel To Nkong Man Ma Volkha to dok ko si en mruo tpis nong mang o mia kmeha ngang e. Nove, ta kle kpis kam mrua slak orom ka vok mruo kmel ekmar orom ka vok to endo, he nang kam kta lol mar tgus kam kta vle ngang E Nut kat.”

E Yesus Tkaeharom Alo Vivisker

(Mk 10.46-52; Lk 18.35-43)

²⁹E Yesus kar kalngunes ngata ngae ekam a ngaelaut vop he kparem a rengmat to e Yeriko va a mumu to alautar ngta veet kaikkiem. ³⁰Ngta ngae va vgum alo mhel ruk alo vivisker ko ngint korsang ko vanam a ngaelaut. Alo vivisker ri nginta ngnnek te, E Yesus mar ngta ngae rkieng ngin he re kam lapsam min to ngint le kvui orom te, “O-e Devit kaes to yin Yesus-o, ngia mrung nguo vanie!”

³¹To a mumu tkaekon kim min kam hagam min kam lua rere. Vanangko ngat le ho gi kaoppom min klik, min kam ho gia vui klik kat ge te, “O-e Devit kaes to yin Yesus-o, ngia mrung nguo vanie!”

³²To e Yesus ther gia sir ko va ngaelaut to kvaeng ngin ngok kim he ka mnganang ngin te, “Me havaeng dok na, meta svil mang dok kmanker mae?”

³³To ngint hera re te, “Mo laip, mota svil yin kmeharom moalo keik he muo kam nho!”

³⁴To e Yesus ta mrung ngin. To a gi hi to tkaehang nginalo keik, mint her gi nho ngatngae to her gi kaikkiem.

O Mia Ngat Kael Kavres Orom E Yesus Kmit Ngogun mYerusalem

(Mk 11.1-11; Lk 19.28-38; Yn 12.12-19)

21 ¹E Yesus mar ngta ngae he konner a rengmat to e Yerusalem. Ngta vle ko va ngaelaut ka gu to mang a rengmat to e Betpagi kuon kim ke vul to e Olip. To e Yesus thera meng klo kaloyie aloruk kam ktar mang ngar ²ko thavaeng ngin te, “Meaka ktar kngae ngok ma

rengmat tma kuon he mera pis mang a dongki kar ka sie ko ngta kleng ngin he ngint gia sir. Meak halger nginalo ngausie he kait min ngte kim dok. ³Nang enangthe tang nak re kam hagam mae mang ngin, va meak koripang te, ‘Ngoldaip ta re mang ngin, he ner lo hus kam gi kat kaekon min kat e.’”

⁴E Yesus tmeng ngin tok, ekam ko tennik E Nut ka propet langto ta ktar kpavap mang gi enang tok te:

⁵“Havaeng lSaion, endruk lYerusalem te, ‘Vae! Mu vokom na, ko mula Taven tkaol kam pis ko kmuk orom ka keknen to kam lua guragura orom mang o mia, ko tkorsang kuo mang a dongki orom ka sie ko vanam kat.’”

⁶Ta reng ngin tok, to ngint hera ngae kaeharom enang ko e Yesus tsim papsim min tok. ⁷Ngint kait a dongki orom ka sie he kaeknik kngorom min kpis ngok kim e Yesus to le kpasrengem min orom ngaro it. To e Yesus ta grap he korsang kuo mang endo ke sie,¹ to le ksap orom kmikkiem a ngaelaut. ⁸Ta ngae va o mia kavurgem kun mnam a mumu to ngta veet ekam ngat kaelha kam pasrengem a ngaelaut kam vevher ngakro it ekam a ngaelaut. Va akuruk ngta kuung o kneng ngo hor he kaenerik ekam a ngaelaut kat. ⁹Va endruk ngta ktong e Yesus kar endruk ngata knaek mang ngat kaelha kam mariu orom va kael kavres kam kni pum te, “Ngota kanprim yin E Devit Kaes To Yin, ko her yin arhe yindo kam sulgim mor. Lmien te, E Nut ta ngamyammok mang ka taven to yin ko ya pis orom ka munik. He ekam tok, ngruera kanprim E Nut to man ma volkha ko her En arhe Endo kam sulgim mor.”

¹⁰Ngata hivuo kam kni kngorom tok, to e Yesus thera vaik ngogun mYerusalem he. To lYerusalem tgus ngaro pkor ngta hop kim to ngta momnganang ngar mruo te, “Ngola ani mhel langta ti e?”

¹¹To a mumu to ngta veet ekam ngta havae te, “He en e Yesus to nkong mNasaret kun mGalili, her en arhe a propet to e Moses ta ktar kpavap mang.”

E Yesus Ta Kerer O Mia Kun Mnam E Nut Ka Maksien
(Mk 11.15-19; Lk 19.45-48; Yn 2.13-22)

¹²To e Yesus thera ngae kvaik ogun mnam E Nut ka maksien. Tvaik, to her kaelha kam kekerer endruk tgus ngam kanko kmelel o tgoluk, o mia kmenenkim mar mkor mar, kam le ka nngiar ngang E Nut ormar. To thera kootmerom o psen ruk mkor endruk ngma mopatap orom o krek. To tle kootmerom o ngorsang ruk mkor endruk ngam kael o giu, he nang o mia kmenkim mar mkor mar kam le ka nngiar ormar kat. ¹³Tkaeharom tok, he keknen ngang ngar te, “Ngat ittiegom E Nut karo rhek te, ‘Kua

¹ 21.7 A re lsira ta vle te, “tkorsang kuo mang ngin.”

maksien ka ngaeha ka pun na gia vle tuk her gi mang a ngaeha to kam ngarkie mnam.'

Vanangko muk ri, mut her hortgem ka ngaeha ka pun msim ko mut kle kael enangthe a mhe to kam vaik kun mnam kmurur o mia ngaro krek. Ii, mut hortgem he en ta kle kpis enangthe a kre ka nho to o ngauruvik ngma tvok mnam kam totokim mar he koon mang ngar."

¹⁴Teharom tok knop, to kam ngae, to endruk o vivisker kar endruk o kernonhor ngat kaol ngok kim ko tok mnam E Nut ka maksien he tkaeharom mar ko tok. ¹⁵To o ngnes ngat kaelha kmel kavres orom ko tok kat kam kni pum te, "Ngota kanprim yindo E Devit Kaes To Yin ko her yin arhe yindo kam sulgim mor." Nang o pris ruk laol va o pattermia kmo pos ngta vokong e Yesus karo reha ruk lvu yar ko tkaeharom mar tok va kngan o ngnes kat ko ngat kael kavres orom tok, to ngaro vurkul ngate ksei kam kinkiin ngang he.

¹⁶To ngat pis ko kim he ka mnganang te, "Ngola, yi lua ngan endri ko ngta kni pum in tok gi?"

Va e Yesus tkoripang ngar te, "Mare! Mut lo him a propet karo rhek gi, endruk E Nut ta ktar khavaeng dok mang o ngnes ri orom mar te, 'Yin mruo yi mur kaoppom o ngnes kar o gunsvel mar kam sim ktua kanprim yin hak.'"

¹⁷Ta re tok, to thera parem mar, nang kngae ngoguo mnam a rengmat to e Betani kam kol a ngonit ko tok.

E Yesus Ten O Rhek Mnam A Ho To A Pik Kam Vui

(Mk 11.12-14, 20-24)

¹⁸To hop enang ngmo tie marot msim, e Yesus tkottek kuo mBetani he ka grung kmikkiem a ngaelaut kam kta grap ngoguo kmeknik ngok mYerusalem to ta vang. ¹⁹Ta ngae va kvokom a ho to a pik ko ta sir ko vanam a ngaelaut, to hera ngae kam nho ko vgum va karo gi im ruk o gunsur, nang nop karo miel ngang e. To tkaen o rhek mnam te, "Yin ke pik to enda ngia lo kat kaehi kmelha tete kam ngae kais ngnik ngnik kat e." A gi hi to tgia re tok, a ho to endo ther gi vui ngatngae.

²⁰Kalngunes ngta vokom tok, to ngat ngae gia sor kmar he, to le kmo mnganang ngar te, "He, ngola, a ho to enda tgi marer her gi vui vgum anito e?"

²¹Va e Yesus ther koripang ngar te, "Kua mien ngang nguk te, enangthe mguak kor mnam muk mang E Nut te, En tkais mang o tgoluk tgus, nang lua lopumtang pum En, va mut kais kmeharom a ho enang tok kat, gi enang ko dok ko eharom tok. Va si a vul to enda va mguer kais kmen o rhek mnam kam reng kat te, 'Hop ko tok he kle kngae ksir ogu mou,' va en ner mia ngan vgum muk. ²²He ekam tok, o gi vrong tgoluk ruk mum kaurur kim E Nut mang ngar, E Nut ner mi kaenik ngang nguk enangthe mup kor mnam muk mang En kmenik ngang nguk enang tok."

Ngata Mngan Pum E Yesus Ka Serppak
(Mk 11.27-33; Lk 20.1-8)

²³To e Yesus ta ngae kpis kvaik kun mnam E Nut ka maksien kat he kaelha kam patter o mia. Ta patter mar kngae, va o pris ruk laol kar o Yuda ngalmialaol ngat kaol kpis ko kim he ka mngan pum te, “Erieto tmeng yin kam kerer mor mo mnam E Nut ka maksien ta tok?”

²⁴Va e Yesus tkoripang ngar te, “Vanang dok kat, ngor kle ka ktar ka mnganang nguk kat na. He enangthe mgua re koripang dok, to dok kat, ngor le koripang nguk kam havaeng nguk mang erieto tmeng dok kmeharom tok.” ²⁵Thavaeng ngar tok, to le ka mnganang ngar te, “Erieto tmeng e Yoanes, en kam parrum o mia, E Nut tkuon ma volkha, i o a gi vrong mhel tang?”

To ngata mo hem mar mang a papat to endo, to kmo reng ngar mruo te, “Ngola, enangthe ngrua koripang he kre khavaeng te, ‘E Nut to tmeng,’ va en ner kle kaekon ngang ngor te, ‘Va kman ko mut lo kor mnam muk mang?’” ²⁶Vanang enangthe ngrua kle re khavaeng te, ‘A gi vrong mhel tang to tmeng,’ va ngruak kle kgorang a mumu ta kat, ko mar tgus ngtel ngaro papat lserppak mang e Yoanes he, te en a mi propet langto.”

²⁷He ekam tok, ngat her gi koripang e Yesus he te, “Ngot lua mnor mang e.”

Va e Yesus tkat koripang ngar tok kat te, “Te dok kat, klo kais kam havaeng nguk mang Endo tmeng dok kmeharom a ngaeha to endo kat e.”

Endruk Ngat Kaitgung Ngaro Kerkeknen, Her Mar Ruk
Arhe Ngara Vaik Ku Meorom E Nut Ka Tavgo

A Koka To Mang A Mhel Klo Hal

²⁸E Yesus tre tok, to kle koka ngang ngar te, “Yu! To muk ruk o Yuda ngalmialaol va muk ruk o pris ruk laol mute ktua pat nngia mang a mhel langto ko klo hal alomin ko ta ktar kngae ngok kim a molpou he kreng te, ‘Vae, tete ma kolkha ta ngiak ngae he kaeha ko ma loot.’”

²⁹Va khal to enda ta ktar khavaeng kteit te, ‘O-o, kua kees.’ To vrua vle, to kta hortgem ka papat to endo to le kngae kaeha kun mnam kteit ka loot.

³⁰To a mhel ta, ta ngae ngok kim khal langto vat he kta reng tok kat gi. Va khal to endo ta ktar kauyang te, ‘Yu! Titou ngora ngae,’ nang kle va gi vle. Tlo kat ngae e.

³¹To mnam lomonopia ri, edim mnam min tkaikkiem kteit ka svil e?”

Va ngat koripang te, “Endo a molpou.”

To e Yesus thera re kvat ka koka to endo mang o Yuda ngalmialaol va o pris ruk laol te, “Yu! Kua havaeng nguk lmien te, kmikkiem enang tok

kat, o kermia ruk ngam kaelha klol o takis kar lraip ruk ngam mur kaen mar mruo ngang lurokol ngta ktar kam kir kmuk he kvavaik ku meorom E Nut ka tavgo. ³²Ngta ktar tok, ekam ko e Yoanes tpis mo kmuk ruk o Yuda kam khenam muk mang a ngaelaut to E Nut kam susulгим muk tgus, vanang muk, mut lo kor mnam muk mang en he lo kaitgung mularo kerkeknen e. Vanangko o kermia ruk ngam kaelha klol o takis va lraip ruk ngam mur kaen mar mruo ngang lurokol, mar ngat kor mnam mar mang he kle kaitgung ngaro kerkeknen. Ii, mut sia vokom mar ko ngat kor mnam mar mang e Yoanes he kaitgung ngaro kerkeknen tok, vanang mut ngae ho lua svil ge, kmor mnam muk mang en kat he kaitgung mutakor e.”

E Yesus Ta Koka Mang O Yuda Ngalmialaol Ko Ngat Keyang
(*Mk 12.1-12; Lk 20.9-19*)

³³E Yesus ta rum ka koka to endo, to kle kta koka kat te, “Yu! nguak vongnek kim a koka langta kat na. A mmie kteit langto ta kavang ka loot. Ta kurhennek krum to kngam a pal kam paneng a loot kam ttek, va kngam a rambel langto kam toot mang a loot kat. To tkael sarek mnam ngang o mia kam kavang ngaro usiel ruk o grep, nang en thera ngae mnam a mhe langto ko yok. ³⁴Kam ngae, to ka loot ta ttek he, to a mmie kteit thera meng kalngunes ngok kim endruk ngata tutuur mnam ka loot, mar kam lluol ngang he ktatar mang a mmie.

³⁵Kalngunes ngat pis ko kmar, vanangko endruk ngata tutuur mnam ka loot ngta vle im langto ekon, va por langto kat kngam a yoror, va lalaem langto kat orom o krek. ³⁶To a mmie kteit ta kta meng kalngunes akuruk kat ge ngok kmar. Endruk endri ngata khor mang endruk tesgun. Va endruk ngta tuur kun mnam ka loot ngta vle gi kteharom tok kat ge ngang kalngunes ruk endri, enang endruk tesgun tok kat. ³⁷Kam ngae, to a mmie kteit ta trong orom khal msim kam meng ngok kmar vat ko ta pat re te, ‘Nok pathe ngara totu pum ko hal msim vor.’

³⁸Vanangko endruk ngata tutuur mnam ka loot ngta vle vokom khal to kmo havaeng ngar te, ‘O, her khal msim to kam kol kteit ka mmie ta arhe. Ngor tarkanang kmim, nang mor kam le kol a mmie ta.’ ³⁹Ngat mo havaeng ngar tok, to ngta kleng singni mnam to kait ngku mnok he kngam petgim a loot to endo, to her kaim kngam a yoror.”

⁴⁰E Yesus ta rum ka koka to endo, to kle ka mnganang endruk laol te, “To ekam tok, a mmie kteit nak kaol to kanker endruk ngata tutuur kun mnam ka loot?”

⁴¹Va endruk laol ngat koripang e Yesus te, “O ker mia ruk endruk, a mmie kteit nera pet mar petgim ka loot he ho mi kut kaim mar lhomye tgus hak, nang kle kael sarek mnam ngang o mia akor ko yok vat, mar kam lluol ngang kun mnam ka loot ko nak ngae ktettek.”

⁴²Ngat koripang tok, to e Yesus tle kreng ngar te, “Te nok pathe mut lo him E Nut karo rhek ruk endri gi? Ko ngat ittiegom mar mang her muk ri arhe ko ngat havae te,

‘Endruk ngma ngamrektor ngat keyang a ho langto he kait petgim a rek he ka vlengam. Vanangko a her gi ho to endo arhe ther kle ka vle te, a ho to mang a hokidek to arhe, endo kam sir orom a rek. Va a ho to endo, ta vle ngang ngar tok, ekam ko Ngoldaip mruo ta mrua svil en kam mi ktua vle enang tok arhe. Va ngota vokom tok kat, he kngae kpat mang te, a papat to endo tngae gia ya pum nguaro kerok he!’

⁴³He ekam tok, kua havaeng nguk ruk IIsrael te, E Nut nera pet ka tavgo petgim muk gi enang tok kat, to le kael o mia akor ko yok vat, mar kam liepum muk kam vaik ku meorom. Ii, ner kael o mia akor ko yok vat enang tok ekam ko mar ngma khenam ngaro singni orom ngaro keknen ruk vgum E Nut ka tavgo.” [⁴⁴“Ii, va ani mhel to na tunvie pum a hokidek to endo he kvuut malpgem, a hokidek nera krong kpaam kngam a yoror. Vanang ani mhel to a hokidek ta na le ktua vuut kuo malpgem, a hokidek ner mi ktua memelesem hak.”]

⁴⁵To o pris ruk laol va o Parisiau ngata ngan e Yesus ka koka to tok to le kael te, tmia koka mang ngar lsir. ⁴⁶He ekam tok, ngat sia khanang ngar kam kapom kmenpasiker kun ma hengor. Vanangko ngat lo is e, ekam ko ngta gorang a mumu pum, ko mar ngta pat mang e Yesus kat te, en a propet langto kat.

**O Mia Nga Sim Kut Mur Kaelel Kuo Mang Ngar
Kam Vaik Ku Meorom E Nut Ka Tavgo**

*A Koka To Mang Ko Ngat Kaem Pnes Kmenkim Lraip
(Lk 14.15-24)*

22 ¹To e Yesus ta le kta koka kat ge ngang ngar te, ²“E Nut ka tavgo ta vle enang ko a taven langto ta kunngir kim khal ko ta re kam lei. ³Ko tmeng kalngunes kam ngae kvaeng klenar ruk tme mang ngar kam pis ko kim, vanangko klenar ruk endruk ngata kapngan he lo kaelel kuo mang ngar kam ngae e.

⁴To a taven to enda ta kta meng kalngunes akuruk yok he smia papsim mar te, ‘Mguak kaen a re ngang endruk ko her me mang ngar te: Kua rum kim kua ngaeha he, he a bulmakau to ko el mang a ngaeha, ngat im, va klenar ruk o sital kat. Va lraip ngat kikhi tgus, he ekam tok mguak kaol he kunngir kim a kolkha ta.’

⁵Ngta havae tok, vanangko klenar ruk endruk ngata kle kat kael rela to parahi ngok yok. Langto tngae ngok mnam ka loot va langto tkut ngae kmeharom karo reha mruo. ⁶Vanang akuruk ngta vle ka kleng singni

mnam a taven ta kalngunes to ksisieng ngar to kaim mar kngam mar o yoror. ⁷Ngat kaeharom tok, to a taven to enda te sei kam vrek kinkiin hak, to ta meng ka ngaomevek he ngta ngae kngam a ktung kim o erep ruk endruk he krum kim mar tgus va kngampaei pum nga rengmat kat.

⁸To a taven to enda thera reng kalngunes akuruk te, 'Kua re kam tarkanang ko hal kam palengem he, vanangko endruk ko mia me mang ngar ngat lo kteveep is kam pis kunngir kim e. ⁹He ekam tok, mgua le kngae vat ngok mo gi vle he gi vrong kvovaeng o vrong mia tgus ruk mguak pis mang ngar ko tok. Mguak vaeng ngar ngte kim dok na, mar kam kunngir kim ko hal kun mnam kua pnes vat.' ¹⁰To kalngunes ngat hera ngae to kaelha kvovaeng o gi vrong mia tgus ruk ngata pis mang ngar he, endruk o yar va si endruk nong lyar kat. To o mia ri ngat hera ngae ka krong a taven ka rek tngae ho mi kut ottep hak.

¹¹To endo, a taven vat ther kaol kpis kvuvokom o guliel, va ta nho kvokom a mhel to tlo sim kut kaelel kuo mang kam sreng kam vaik mnam ka pnes e. ¹²To thera mnganang te, 'Ai, kambis ye ktaol ngte nngia kam pis kvaik mo, ko ye lo sim sreng?' Va en ther gi mtum ka gu kim.

¹³To a taven ta thera reng kalngunes ruk ngta toot mang ka pnes te, 'Muk he, mu ussiem a mhel ta kalo ktiek va kalo nhar he kngam ngku mnok ma slommok, ko tok ko mnam a mhe to o mia ngma vle he vu kaeteti he khem ngaro ngnorok mo kmar.'

¹⁴Ii, va gi enang tok, E Nut nma me mang o mia kavurgem kam vaik ku meorom ka tavgo gi enang a taven to tok, vanangko gi mar ruk lgititge ngam sim kut kaelel kuo mang ngar kam vaik ku meorom."

O Mia Nga Mur Kaen Mar Mruo Ngang E Nut

(Mk 12.13-17; Lk 20.20-26)

¹⁵Kam ngae, to o Parisiau akuruk ngta ngae parem e Yesus ko tok kun mnam E Nut ka maksien he kngae kmo hem mar mang o papat te, mar kam pe gia mnganang e Yesus mang a papat tang, en kam mrua ru pum karo mur rhek mruo. ¹⁶To ngat hera meng ngatlngunes mruo kar ke valngan to mkor e Herot kam ngae kpis ko kim ko tok. Ngat pis ko kim e Yesus he pe gia kanprim te, "O, pattermia ngot sim ktua mnor miik ko im vua mien orom ilaro rhek va ima patter o mia lsir mang E Nut karo pos. Va im lua ruokar kim o gi vrong mia kat e, ko ima rere he lo gia tar yin pum o mia akor kam pat mang ngar, nang ka mnang akuruk e. ¹⁷He ekam tok, ngiak havaeng ngor orom ilaro papat na te, ta sir ngang ngor ruk o Yuda kam ngam o takis ngang lRom ngalaip to tkol a ngaekam to ngma mon te, e Sisa, i o nop?"

¹⁸Ngat pe gia mnganang tok, vanangko e Yesus ta tar ko ngta svil kam kering to kle ka mnganang ngar te, "Muk ruk mularo naprai alomin, kman ko muta kendom ngang dok? ¹⁹Ma te, mu khenam a kre

to kmenkim a takis orom ngang dok, he ko vokom na.” To ngat her kait a kre langto he kaen mkor. ²⁰To e Yesus thera mnganang ngar te, “Erieto ka nunu va ka munik ta vle kuo mang a kre to enda?”

²¹Va ngat koripang te, “He e Sisa.”

Va e Yesus tkat koripang ngar kat te, “He ekam tok, mguak kaekon o tgoluk ruk ngta khenam e Sisa ka nunu ngang kaeknik ngang kat, vanang kle kaekon muk mruo ngang E Nut ko muta khenam E Nut ka nunu ormuq mruo enang tok kat.”

²²Ngta ngan ko ta re tok, to ngata senkrip kim tok to ngat her gia parem kngae.

**Endruk Ngma Mokpom Kar E Nut Her Endruk Ngar Mia Hop Petgim
Ngakro Nnak Kam Kol A Ktalhok
(Mk 12.18-27; Lk 20.27-40)**

²³To mnam a kolkha to endo gi, o Sadyusi akuruk ngat kle kaol ngok kim e Yesus vat. Her o Sadyusi ruk ngam ktua pat te, o mia ngma yor va ngar lua hop petgim ngaro nnak e. Endri ngat kaol kpis ko kim to pe gia mnganang vat te, ²⁴“Pattermia, tennik e Moses tittiegom a pos langto te, ‘Enangthe a mhel tang nak yor, nang nong kles ngang, va knopia nak kle kliepak ekam, nang ktavlom kam llues, en kam hover knopia ka ngausie enang tok.’

²⁵Yu! A pos to endo ta vle tok arhe, vanang ma te, enangthe napa vle tok ko o moornopeik aktiek hori orom alomin ngata vle tete mo kmor, to endo a molpou tlei to yor parem ktavlom, nang tlo llues e. To knopia tle klei orom. ²⁶To gi enang tok kat mang endo ko pekam min ko ta liepak ekam knopia tok kat to her yor kat. To ta vle enang tok kat mang ngar tgus kam grung kam kol mar tgus ruk aktiek hori orom alomin. ²⁷To ko pekam ko mar tgus ngat lei orom a vlom to endo he yor, a vlom kat ta le ktua yor vat. ²⁸To kmikkiem ke ngothoi to endo tok, koknaik mnam a kolkha to E Nut nak kta hover o yoror petgim ngaro nnak, a vlom to enda naka vle te, edim mnam moornopeik ruk aktiek hori orom alomin ktavlom msim, ko mar tgus ngat lei orom?”

²⁹E Yesus ta ngnek tok, to kle koripang ngar te, “Mularo papat ruk mang o yoror ngat lo vua sir e, ekam ko mut ho lo mi ktua mmok hak mang E Nut karo rhek ruk ngat ittiegom mar kun mnam ka meer va mut lua mmok mang E Nut ka serppak kat. ³⁰Ko E Nut ka papat to a minar mang o yoror ta vle ti te, mnam a kolkha to E Nut nak hover o yoror kam kol a ktalhok to kam plong vle ko kim En ngnik ngnik, mar ngar lo kat kael lraip he lurokol kam kta lei ormar kat e. Ko o mia ngar kle va kaenang o engyel kuon ma volkha ruk ngama vle orom a ktalhok to kam vle ngnik ngnik he lua lei kat e. ³¹Vanang kun mnam E Nut karo rhek ruk mang o yoror, e Ebrehem va e Isak va e Yakop ngata khenam a papat

to mang o yoror ma mmok te, ngar mi ktua hop petgim ngaro nnak. Vanangko nok pathe, mut lo him E Moses ka hor to endo vop? Ko E Nut thavae te, ³²‘Her dok arhe dok to e Ebrehem va e Isak va e Yakop ngma vle ko kim dok he ktotu pum dok tennik kngae kais mang tete.’ Ii, thavae tok, he ka khenam a papat to mang o yoror ma mmok te, endruk ngat kol a ktalhok to kam plong vle ko kim E Nut ngnik ngnik kam totu pum, her mar ruk ngata kta hop petgim ngaro nnak, nang nong endruk ngat yor he lo kta hop kat e.”

³³E Yesus ta re tok, to a mumu to ta veet ekam ngta ngan ko ta patter o Sadyusi tok, to a mumu tho mi ktua senkrip kim karo papat ruk tpatter mar ormar.

O Pos Tgus Ngata Ngarngar Mang Ennginduk Alo Ngaenpaeir
(*Mk 12.28-34; Lk 10.25-28*)

³⁴To o Parisiau ngta ngnek ko e Yesus ther tver kim o Sadyusi tok, to mar vat ngat kle kaum kpis ko kim e Yesus. ³⁵To o Parisiau ngaela langto a pattermia kmo pos ther kle kendom ngang e Yesus te, en kam mrua ru pum karo rhek mruo. Tpe gia mnganang te, ³⁶“Ngola pattermia, kun mnam o pos tgus, edim mnam mar msim ta vle te, a pos to a ngaenpaeir he kir kim klenar tgus?”

³⁷Va e Yesus tkoripang te, a pos to a ngaenpaeir ta vle ti te, “‘Ngiak sovet kmelongtok mang E Nut orom ila ngaung tgus, ila svil tgus va ilaro papat tgus.’ ³⁸A pos to a ngaenpaeir her endo arhe ta laut kir kim klenar tgus. ³⁹Va a pos to ta knaek mang endo thavae ti te, ‘Ngiak kaelongtok mang ilenar kmikkiem enang ko im mur kaelongtok mang yin mruo enang tok kat.’ ⁴⁰Ii, o pos tgus ruk mkor e Moses kar o propet ngartakor ngam her ngae kngarngar mang her alo pos alo ngaenpaeir ri arhe.”

A Hipun To E Devit Kalaip, Her Kaes To E Nut Thim Orom Ka Msasaen
(*Mk 12.35-37; Lk 20.41-44*)

⁴¹O Parisiau ngata kaum ka vle ko tok vop, to e Yesus ta kle ka mnganang ngar te, ⁴²“To mum ktua pat nngia mang Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen te, kaes erieto?”

Va ngat koripang te, “En kaes a hipun to e Devit!”

⁴³Va e Yesus ther le koripang ngar te, “Enangthe npa mien te, a hipun to e Devit ka munik ta laut mang Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen ka munik, va kman ko e Devit mruo ta kvam Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen te, Kaldaip to en? Ko E Nunu A Totur ten o rhek mnam e Devit he e Devit ta rere vgum E Nunu A Totur kam havae mang Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen orom karo mur rhek mruo ruk endri te,

⁴⁴‘E Nut thavaeng Koldaip te, ngiak tuur mnam kua tavgo he korsang kuo mang a ngorsang to a miktiek, endo koma nho orom kam

ngae kais ko nguak kir kim ilaro imuo, yin kam karkar mang ngar hak.'

⁴⁵Vanang mu vokom na. Ma te enangthe tennik, a hipun to e Devit mruo ta mrua hover kaes to E Nut Thim Orom Ka Msasaen kam mrua mon te, 'Kaldaip to en,' va nngia ko o mia ngam kaekon kim a hipun to e Devit karo rhek mruo he ka grung orom Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen ka munik kam gia mon te, en kaes a hipun to e Devit, vanang en ta ktar vle tennik ktar mang e Devit?" ⁴⁶E Yesus tre tok, to nong tang hak mnam o Parisiau to tkais mang kmoripang e, ko tho tver kmar hak. To kmelha ko tok kngae nong a mhel tang hak ta re kam kat kaegom kta serppak mruo kam mnganang e Yesus mang a papat tang kat e.

**E Yesus Ta Keknen Mang O Parisiau Kar O Pattermia Kmo Pos Ngaro
Keknen**

(Mk 12.38-40; Lk 11.37-52; 20.45-47)

23 ¹To e Yesus ta havaeng kalngunes kar o mumu te, ²"O pattermia kmo pos kar o Parisiau ngta kol e Moses ka ngaekam to kam halger karo pos, ³he ekam tok, mguak lol ngakro rhek tgus ruk ngma pos ngang nguk ormar he kaikkiem mar. Vanang mguak or kam tarhigiang ngar he kolkol ekam mar orom ngaro keknen ruk ngam kaeharom mar, ekam ko ngam lo sim kut kaikkiem ngaro mur rhek mruo e. ⁴Nove, ngam vu kaen o pos ruk lvankue mnam o mia, mar kam sei vgum mar, he ngma kapnes vgum mar kmegom kam sim kut kaikkiem mar. Vanang mar mruo ngam ngae her gi mrua sisrim singni, nang lo vrua turang o mia kmikkiem mar e.

⁵Va ngam mrua het mar mruo ma mmok te, o mia kam vokom mar he kalpak kim ngaro vu prongran kavurgem va ngaro kangal ko ngarla vha orom E Nut karo rhek ruk ngat ittiegom mar kuo mang ngar kam mrua khenam mar mruo te, ngam vua ngarkie ngang E Nut. Ii, va ngma hover mar mruo kam sreng orom ngaro katam ruk ngat ngae gia rarip ku, kam mrua khenam mar mruo ma mmok kat te, ngat vua sovet kmel ngaro papat mang E Nut kat. ⁶Va mar ngma sovet kam mrua kakansgum mar mruo kam lol o ngorsang ruk o mia ngma nho orom mar ko po pnes. Va ngma sovet kam mrua kakansgum mar mruo kat kmorsang mnam o ngorsang ruk o mia ngma nho orom mar kun mnam o Yuda ngartaro rektor ruk kam rere mnam mar kat. ⁷Va ngma sovet kam mrua khenam mar mruo ma mmok ngang o mia ko mo vlemkor kat, o mia kam hover singni ngang ngar ko pum nglenar ngo kerok he kmon mar te, 'Pattermia.'

⁸Ii, ngma vle tok, vanang muk mguak kle kor kam tting ngang o mia kam mon 'a pattermia' ormuk enang tok e. Ekam ko muk tgus muk o gi moornopeik, nang gi mula pattermia atgiang. ⁹Vanang muk mguak

or kam mon mu teit orom a gi vrong mhel tang mo mmie kat e, ko her mu Teit to atgiang En tkuon ma volkha. ¹⁰Va gi tok kat ge, mguak or kam tting ngang o mia, mar kam mon ngaldaip ormuk ko muk Muldaip atgiang, Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen. ¹¹Ii, ko endo ka munik ta laut kir kim klenar tgus, her endo arhe nak kle kaeha ngang ngar ha. ¹²Ko endo nam mrua hover en mruo E Nut ner kle ka krus orom. Vanang endo nam mrua krus orom en mruo E Nut ner kle khover.”

E Yesus Ta Kotter Orom O Parisiau Kar O Pattermia Kmo Pos
(*Mk 12.38-40; Lk 11.37-52; 20.45-47*)

¹³“Vanangko suvrum muk ruk o pattermia kmo pos va muk ruk o Parisiau orom mularo naprai alomin. Mguera kol a kapnes ko vgum E Nut, ko muma hos kim o papat ruk mang E Nut ka tavgo he kavettom o mia ko ngma re kam vaik ku meorom kat. He ekam tok, muk mut mur kavettom muk mruo enang tok kat, he lo vaik ku meorom E Nut ka tavgo kat e. [¹⁴Va suvrum muk gi tok kat ge, muk ruk o pattermia kmo pos va muk ruk o Parisiau orom mularo naprai alomin. Ko muk muma kauyang o tahek he klikim mar kun mnam ngartaro rektor mruo, nang kle klol o rektor ruk endruk ngang nguk mruo vat. Va mum ngorom a hoger mularo ngarkie khogerik ko pum o mia ngaro kerok, mar kam vokom muk tok to le kanprim muk. Ii, E Nut ner mi kut kaen a ho kapnes to lho vanker hak ngang nguk kir kim o kapnes tgus hak.]

¹⁵Va suvrum muk gi tok kat ge, muk ruk o pattermia kmo pos va muk ruk o Parisiau orom mularo naprai alomin. Ko mum ngae sei mang a ruongae kuo ma mou va ko paat kmit si a gi vrong mhel tang ko atgiang kmikkiem mutaro mur keknen mruo. Nang mut her tarkanang kmit ngok kmuk he, va ta vle te, mut her op kim he, en kmis E Nut kam ngam oگوo kia paei to a vleir kam ho kir kim muk mruo tok arhe ko muk kat mut kais E Nut kam le kngam muk oگوo kia paei to a vleir kat.

¹⁶Va suvrum muk gi tok kat ge! Ko muma vle enang o vivisker ruk ngma ker ktong ngarlenar. Ko muk mruo muma havae te, ‘Eangthe a mhel nap kael ka tnangal he kre kvat E Nut ka maksien kmenserpgam ka tnangal tok, va ka tnangal nop ka serppak ngang ekam tok e.’ Ii, vanang mum kle ktua havae te, ‘Eangthe a mhel nap kael ka tnangal he kre kvat E Nut ka maksien ka gol kmenserpgam ka tnangal tok, va ka tnangal ta serppak he a mhel to endo nak kaikkiem ka tnangal enang tok.’ ¹⁷Hai-e! Mularo lpetuk ngat ho mi ktua tok hak he mularo kerok ngat mi kut psik hak! Ko mut lua mmok te, E Nut ka maksien ka gol tlo laut kir kim E Nut ka maksien msim e, ko her E Nut ka maksien to arhe nam koop kim ka gol, yek ta vle a gol to a totur! ¹⁸Va enang tok kat ko mum gi kta havae kat te, ‘Eangthe a mhel nap kael ka tnangal he kre kvat E Nut ka psen to a totur kmenserpgam ka tnangal tok, va ka tnangal nop ka serppak

ngang ekam tok e.' Ii, vanang mum kle ktua havae te, 'Enangthe a mhel nap kael ka tnangal he kre kvat a gi nngiar to kuo malpgem E Nut ka psen to a totur to endo kmenserpgam ka tnangal tok, va ka tnangal ta serppk he a mhel to endo nak kaikkciem ka tnangal ekam tok arhe.' ¹⁹He ekam tok, mum ho mia vle enang o vivisker ekam ko mut lua mmok te, a gi nngiar to kuo malpgem E Nut ka psen to a totur to endo tlo laut kir kim E Nut ka psen to a totur msim e, ko her E Nut ka psen to a totur arhe nam koop kim a nngiar to kuo mang, yek ta vle a nngiar to a totur kat! ²⁰He ekam tok, ani mhel to tkael ka tnangal he kre kvat E Nut ka psen to a totur kmenserpgam ka tnangal enang tok, va karo rhek ngat her mia komor E Nut to nma sirei mang o nngiar tgus ruk kuo malpgem ka psen to kat he. ²¹Gi enang tok kat ko endo tkael ka tnangal he kre kvat E Nut ka maksien kmenserpgam ka tnangal enang tok kat, va karo rhek ngat her mia komor E Nut to nma vle ko tok mnam ka maksien to endo kat. ²²Gi tok kat ge mang endo tkael ka tnangal he kre kvat a volkha kmenserpgam ka tnangal enang tok, ko karo rhek ngat her mia komor E Nut to nam korsang ko mnam ka ngaekam ko tok he ka nho mang o mia kat.

²³Va suvrum muk ruk o pattermia kmo pos va muk ruk o Parisiau gi enang tok kat ge. Ko mularo naprai alomin he. Ko muma tagur pum mut ket keknen mruo to ta mrer, endo kam koprang orom o kummin ruk o pnul, o tiptip va o lkiet he kmommen ngaro mhetor te, loktiek he vua nngiar ngang E Nut orom nga mhe to atgiang, nang kle gia kaennegiang E Nut karo keknen ruk lvankue kun mnam karo pos: Endruk kam ring ya mang mulenar, va kam mrung mulenar, va kmor mnam muk mang E Nut kat. Mup kle kpupam o keknen ruk endruk tgus ha, he lua tagur pum mut ket kor tuk e. ²⁴Ii, muma vle enang o vivisker ruk ngma ker ktong ngarlenar tok arhe ekam ko muma kolhor mang mut ket keknen to kemilaut hak to endo, nang kle khos kim he kaengnam E Nut karo rhek ruk laol. Gi enang tok, mut kaenang a vivisker to ta glot ka ye orom ke malmget to kemilaut kun kam pet, nang kle kaivie orom a ngaemslang to alautar to a kamel kmengnam.

²⁵Va suvrum muk gi tok kat ge, muk ruk o pattermia kmo pos va muk ruk o Parisiau orom mularo naprai alomin he. Ko muma vle enang o kolhi va o tonggai ruk muma momgol mar ko muma momgol ngakro gi pkor ku mnok, nang kam mnang kun mnam mar. Muta vle tok, ko mum gi mrua momgol mularo gi pkor tuk tok kat, he nang mularo gi pkor kam mmok ko pum E Nut kalo keik, vanang kun mnam muk, muma sovet kam kol a regesal mang o mia kmurur ngaro krek mkor mar ekam mularo vurkul ruk o ho mi kut kaumluo orom o tgo luk. ²⁶Muk o Parisiau mularo kerok ngat ho mi kut vipsik hak ko mut kaenang o kolhi va o tonggai ruk endruk enang tok. He ekam tok, mguaka ktar ka momgol mularo vurkul

kun mnam muk na, gi enang ko muma momgol o kolhi va o tonggai kun mnam mar tok kat, yek mularo pkor ngara vle la mmok ko pum E Nut kalo keik tok kat.

²⁷Va suvrum muk gi tok kat ge, muk ruk o pattermia kmo pos va muk ruk o Parisiau orom mularo naprai alomin he. Ko muma vle enang o nnak ruk ngma kavang o nhek va o porkhe kuo kim mar kam pasrengem mar gi kuon mail, vanang kun mnam mar ngat ottep orom a voon to orom o mia ngaro sogi va o tgoluk akuruk ngma kering nguk ko pum E Nut kalo keik. ²⁸Ii, muta vle gi enang tok arhe ekam ko kuo mang mularo gi pkor muma khenam ngang o mia te, mut sim kut kaikkiem E Nut karo pos, vanang kun mnam mularo vurkul mum vua kerruru hak kam vua kpoot mang ngar orom mularo kerkeknen ruk ngat ho mi kut kernonho hak.

²⁹Va suvrum muk gi tok kat ge, muk ruk o pattermia kmo pos va muk ruk o Parisiau. Ko tete muma ring ngaekmol ekam o propet ruk tennik ngakro sogi kmelik, va kpasrengem o nnak ruk mkor endruk ngat sim kut kaikkiem E Nut karo pos kat. ³⁰Mum kaeharom tok, to kaegom kmimim kim o rhek mang nguk mruo kam re te, 'Hai-e, enangthe mor ri tete, ngopa vle kar ngorores ruk tennik va ngop lo kais kmenang ngar hak he kturang ngar kmim nguaro propet kngam mar o yoror e.' ³¹He ekam tok, mu vokom na, mularo rhek mruo ruk endruk ngat her mia ngae rkieng nguk tok arhe ko muta vle te, endruk ngtim o propet ngarores ruk muk msim arhe. ³²Muk ge muk ge! Mguak tarkanang dok tok kat, gi enang mulmialaol nga kerkeknen to endo ko a val to kmim o propet ta vle kuo mang nguk vop!

³³Muk laro inkuol ruk mut ho mi kut kernonho hak! Muta pat re te, mguer kais kmehenam a kapnes to E Nut ta mon muk mang, endo kam ngam muk oguo kia paei to a vleir to ko mGehina? ³⁴He ekam tok, ngor kaen kuaro propet kar endruk ngaro papat ruk vu laol va o pattermia ngang nguk. Vanang akuruk mnam mar mguer kaim mar he ka krong ngar orom o ot kvat mar engnang o hi kngam mar o yoror, va akuruk mguera kirmekon o khap mnam mar kun mnam o Yuda ngataro rektor mruo kam rere mnam mar ko mguer kaelha kvaik kottek kun mnam a rengmat langto langto kam kol a regesal mang ngar kngae. ³⁵Ii, endruk endri ngam sim kut kaikkiem E Nut karo pos ngora meng ngar ngang nguk he mguera kaeharom tok ngang ngar tgus mo mmie. He ekam tok, ngaro gidiel tgus ngara vle kuo mang nguk, he nang E Nut kam mon muk orom ngaro gidiel tgus tok. Ko kmelha orom e Abel ka gidiel ko tennik en tsim kut kaikkiem E Nut karo pos, kngae kais orom a gidiel to mkor e Barakia khal to E Sekaraia, endo mungores ngat im kun mnam E Nut ka maksien ko ppegom E Nut ka psen to a totur va ka maksien ke rek to a totur. ³⁶Ii, ko mi ktua havaeng nguk lmien te, muk o mia nga main to

tete her muk ruk arhe E Nut ner kael a kapnes ngang nguk vgum ngaro gidiel ekam ko ngaro gidiel ngta vle kuo mang nguk.”

E Yesus Ta Mrung IYerusalem

(Lk 13.34-35)

³⁷“O-kelenar-Yerusalem-o, a rengmat to e Yerusalem he, mum ngorom a im o propet ruk E Nut tmeng ngar ngok kmuk ko muma lalaem mar kngam mar o yoror. He kom si kaelha tiok he kngorom a svil kam koon mang nguk enang a ngaining ko nma koon mang kles ku meorom kalo ngaeho, vanangko muma kees ge. ³⁸Ekam tok, mu vokom na, E Nut nera parem muk petgim mula rengmat hak. ³⁹Va kua havaeng nguk te, mguer lo kta vokom dok, kam ngae kais mnam a kolkha to mguer kael kavres orom dok he ka kni pum dok te, ‘E Nut ta ngamyammok mang ka taven to yin ko ya pis orom ka munik.’ ”

E Yesus Ta Ktar Kpavap Mang E Nut Ka Maksien Te,

IRom Ngara Memget

(Mk 13.1-2; Lk 21.5-6)

24 ¹E Yesus ta rum karo rhek ko tok, to her kottek kun mnam E Nut ka maksien he kngae petgim to le kaikkiem a ngaelaut, to kalngunes ngta pis ksir ko kim he kalpak kim o rektor ruk mkor a maksien to endo. ²Ngta kalpak kim mar tok, vanang e Yesus tkoripang ngar te, “Kua mien ngang nguk te, o rektor ruk endri ko muta vokom mar tete, koknaik nong ke vur kre tang hak mnam mar ner kais kam kta kru kuo mang kaela ngang kat e, ko o mia ngara pis kmemget tgus krum kim mar hak.”

A Kolkha To A Kser Kim Karo Ngaelmir

(Mk 13.3-13; Lk 12.7-19)

³Kam ngae, to e Yesus tkorsang kuo kim ke vul to e Olip to kalngunes ngat pis ngok kim ko gi mar tuk va ngta mnganang te, “Ngola, havaeng ngor te, mnam ani kolkha to msim ilaro rhek ngar kael mit? Va a kolkha to ngir kaeknik mnam karo ni ngaelmir ruk ngaka ktar kpis? Va a kolkha to a mmie nak nop mnam karo ni ngaelmir ruk ngaka ktar kpis kat?”

⁴Va e Yesus ta kle koripang ngar te, “Mguak ngangreal ngang nguk tete, matok o mia ngara vraik ormuk petgim dok. ⁵Ko, ktar mang a kolkha to a kser kim kam pis, o mia kavurgem ngara pis he mur kaelel mar mruo orom kua munik. Ngara pis tok, he langto langto ner mrua havae mang en te, her en mruo arhe Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen. He enang tok, o vu ppiagar ri ngara vraik orom o mia kavurgem. ⁶Ii, va ktar mang a kolkha to a kser kim kam pis kat, mguera ngan o ngaus ngaro muktim va mguera lol o rhek pa nghek mang o ngaus kat. Pu tok,

vanangko mguak ngangreal ngang nguk kam lua gor, ko o tgoluk ruk endruk ngaka ktar kpapagis mang a kolkha to a kser kim. Vanangko a mi kolkha to endo ngnok vop. ⁷Ko a mmie karo mheter kavurgem va o serppak kavurgem ngaka ktar khop na, he kmo sir malngaeng ngar mruo na, he kmo kir mo kmar. Va a vang nera vle kun mnam a mmie karo mheter kavurgem va a koot naka khiker o marhok kavurgem klik kat. ⁸Ii, o ngaelmir ruk endri ngta vle te, a kolkha to a kser kim karo gi ngaelmir, gi enang ko a vlom kalyie nam kaimim kmel a ngaelmir ngang te, ka kolkha to kam llues ta pis he.

⁹To o mia ngar kael muk ko maktiegom o mia ruk ngma vongnek kim o rhek, mar kam kol a regesal mang nguk he kael muk kam yor. Va o vrong rhek tgus kat ngar kaelat muk vgum dok. ¹⁰To endo yek, kolngunes kavurgem ngara ksir petgim dok va ngar le kmo hortgi mo kmar mruo he kmo elat mar kat. ¹¹Va o propet la ppiagar kavurgem ngara pis he ka vraik orom o mia kavurgem petgim dok kat. ¹²Va ekam ko o mia ngara sovet kam kpoot mang E Nut karo rhek kmeharom o kerkeknen, kolngunes kavurgem ngaro papat ruk kmelongtok mang E Nut ngara ngae kmenglol. ¹³Vanang endruk ngat kle kmatnge vgum o vnek ruk endruk kam kle kor mnam mar mang dok ge kngae kais mnam a kolkha to a kser kim msim, va E Nut nera sulgim mar he kaen a ktalhok to kam plong vle ko kim En ngnik ngnik ngang ngar. ¹⁴Va a knovvur to enda orom e Seten ko E Nut ka serppak tkir kim, o mia ngaka ktar khavae orom kngae mnam o mheter tgus, nang o mia tgus kam ngnek mang na, to endo yek, a kolkha to a kser kim nera pis.”

A Kolkha To O Mia Ngara Rum Kim A Rengmat To E Yerusalem
(*Mk 13.14-23; Lk 21.20-24*)

¹⁵“To mguera vokom E Nut ka imuo to a propet to e Daniel ta ktar kpavap mang ko nak pis ksir kun mnam E Nut ka maksien kam likim o mia kam lo kta vaik kun mnam kat. (Vanang muk ruk muta him a hor ta, mgua sim ktua ngangam kmuk ekam o rhek ri na!)

¹⁶Ii, ko mnam a kolkha to muk ruk ko mYudea mgua re kvokom endo ko nak sir ko tok, va mguak ngoropok kgegerap ngoguon kio vlik. ¹⁷Va endruk ngta vle ku mnok ko ma ngoumi, ngak or hak kam kta vaik ngogun ma rek kam kta momlom kat. ¹⁸Ta vle enang tok kat ngang endruk ngta vle ko gunkas ko ngak or kam kat kaeknik ngok mreka kam lol ngaro it kat. ¹⁹Ii, va suvrum kekhengol ruk ngakro namtor va endruk ngat gia mmeng ngles vop mnam a kolkha to enda kat. ²⁰He ekam tok, mguak kaurur kim E Nut te, muk kam lua kar va ngaelaut ka gu mnam a ven va mnam a Sabat kat ko mguak ngoropok mnam a kolkha to endo. ²¹Mguak kaurur kim E Nut tok, ekam ko mnam a kolkha to E Nut ka imuo nak sir, a kernonhommok alaut hak nera vle kat. Va nong

a kernonhommok tang, kmelha tennik ko E Nut ta kueng mmie kngae kais tete to tkaiser endo enda hak. Va si tang koknaik kat va ner ho lo mi kaiser endo enda kat e. ²²Vanangko E Nut ner kait kokonor o kolkhek ruk endruk. Ko enangthe nap lua kait kokonor mang ngar, va a mhel tang ner ho lo is kam vle hak. Vanangko E Nut ner kait kokonor mang ngar, ekam ko ta pat mang kalngunes ruk tmur re pum mar kam vle ngang En mruo, kam hong ngar pum a kernonhommok to endo. ²³To enang tok, enangthe tang nak pis mnam o kolkhek ruk endruk he khavaeng nguk te, ‘Mu nho na, Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen enda he, i o en tko gut ho,’ va mguak or kmor mnam muk mang karo rhek ruk endruk. ²⁴Ko o propet ruk la ppiagar ngara pagis kar endruk ngara ppiak kmel mar mruo te, E Nut tenuram mar, he ngta vle te, Endo Thim Orom Ka Msasaen. Ii, ngar mia pagis orom o ngaelmir ruk ngara reim sor mnam o mia kam mi ktua krong ngaro vrongtok he ka vraik orom kavurgem mnam mar. Va si endruk E Nut tmur re pum mar kam vle ngang En mruo kat, va o kermia ri ngara kaegom kam krong ngaro vrongtok he ka vraik orom mar kat, gi enangthe nga mi kais. ²⁵Yu! Ko her havaeng nguk he, mang a kolkha to endo karo ngaelmir ktar mang ngar kam pagis.

²⁶He ekam tok, enangthe ani mhel tang na re kpis ko kmuk he kreng nguk te, ‘Vokom na, Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen edi gut ko ma kalputmok,’ va mguak or kam ngae ngok kim e. I o enangthe na havaeng nguk te, ‘Edim mkon ta tvok mkon ma rek,’ va mguak or kmor mnam muk mang karo rhek kat. ²⁷Mguak or kmor mnam muk mang karo rhek ekam ko mnam a kolkha to A Mhel To Nkong Man Ma Volkha to dok ner kaol kpis mnam, o mia ngar mia vokom ko ma mmok, gi enang ko o mia ngma vokom a koot ma mmok ko nma gurmik klik he kses ngpirik kam valler a volkha karo ngaitngol tgus. ²⁸Ii, muk mruo mguer mrua vokom a kolkha to endo he ka mnor mang, gi enang ko a talkou nma vokom a slang ko tkaemik he kam mnor mang he ka kviet kngae mang.”

A Kolkha To Msim A Mhel To Nkong Man Ma Volkha Nera

Kser Kim Kpis Mnam

(Mk 13.24-27; Lk 21.25-28)

²⁹“Vanangko gi ko pekam a kernonhommok ko nera vle enang tok, E Nut nera rpem a volkha kakro serppak orom o ketor he ngara harapeet kun kuon kia gan va a kolkha nera tep. Va a kenho ner lo kta mmok kat e.

³⁰To endo yek, A Mhel To Nkong Man Ma Volkha kta ngaelmir vat ner le ktua pis kun kuon kia gan. Ko o mia ngara vokom A Mhel To Nkong Man Ma Volkha ko nera pis orom o varhek kuon ma volkha, va ngara vokom kla serppak va kla mmok. O mia ngara vokom tok, to o vrong rhek tgus ruk mnam o marhok ruk mo mmie ngar kosnok to le kvor pa ngaor

he ktolpum o ngoven he kae kvulhi ku mmie mang ngar mruo. ³¹Ii, A Mhel To Nkong Man Ma Volkha nera pis tok, ko a nglung nak kaeti, to na hera meng kakro engyel kam ngae mnam a mmie karo ngaitngol tgus kam kaum endruk E Nut tmur re pum mar kam vle ngang En mruo ngok matgiang, kam ngae krurum a mmie karo ngaitngol tgus hak.”

*A Koka To Mang A Ho To A Pik
(Mk 13.28-31; Lk 21.29-33)*

³²“Mu vokom a ho to a pik he kol a papat to mang a kolkha to kser kim na. Ekam ko nam re kuur va mum hera mnor te, o-ketasuo he ka venloot to kmel rehi mnam kam pis he. ³³Mare! Her gi enang tok kat arhe, ko mgua re kvokom a kolkha to a kser kim karo ngaelmir ruk enang tok ko ngaka ktar kpagis kat, va mgua hera mnor kat te, o ketasuo he A Mhel To Nkong Man Ma Volkha en kam pis kat ko ngnok va ngaelaut ka gu he. ³⁴Ii, kua mien ngang nguk te, o mia nga main to enda tete, ngat lo kais kam yor vop kais ko E Nut naka ktar kaottam o ngaelmir ruk endri, mar kam pis lmien na.^m ³⁵Ii, a volkha kar a mmie ngingera loloong, vanang kuaro rhek ngat lo kais kam loloong hak.”

A Mhel Tang Tlua Mnor Mang A Kolkha To Msim A Mhel To Nkong Man Ma Volkha Nera Kser Kim Kpis Mnam
(Mk 13.32-37; Lk 17.26-30, 34-36)

³⁶“Vanangko a kolkha to a kser kim msim, nong a mhel tang hak ta mnor mang te, ani marot to, i o ani vlemas to, i o ani pkolkha to lsir A Mhel To Nkong Man Ma Volkha to dok nera kser kim kpis mnam. Ii, o engyel ruk man ma volkha va ngat lua mnor mang ani kolkha to lsir kat e. Va si E Nut Khal mruo kat, va tlua mnor mang ani kolkha to lsir kat e. Gi E Nut tuk to ta mnor. ³⁷⁻³⁸O kolkhek ruk ktar mang a kolkha to A Mhel To Nkong Man Ma Volkha kam kser kim ngar sim kut kaenang endruk ktarang mang e Noa, ktar mang ko tlo kar mnam ka langail vop. Ngar sim kut kaenang ngar tok, ekam ko kun mnam o kolkhek ruk endruk tennik ktar mang ko a kus tlo vuvvuom a mmie tgus vop, o mia ngma hivuo pum a ngaempnes, a ngaenkim lraip, a ngaivie, va a ngaeha to kam palengem ngles kngae kais mnam a kolkha to e Noa mar ngta kar mnam ka langail. Ngta hivuo tok kam ngae kais ko o itok ngat kottek. ³⁹O itok ngat kottek, nang o mia ngat ngae lo kta paptang anito nera pis kmar e. To ngata senkrip kim o itok ko ngat kottek he kvuvvuom mar tgus. Ii, va a kolkha to A Mhel To Nkong Man Ma Volkha nera kser kim ner mi kael senkrip kim o mia gi enang tok kat. ⁴⁰Nera vle enang tok

^m 24.34 Mnam a pnes to e 70 AD, E Nut ther kaottam e Yesus karo rhek ri, mar kam pis lmien ko lRom ngat memget a rengmat to e Yerusalem he krum kim hak.

arhe ko alo ngokol nginera kaum kaeha ko ma loot, he E Nut nera vaeng tang, nang ka mnang langto. ⁴¹Ii, va alo vlom nginera kaum knonhop, va E Nut nera vaeng tang, nang ka mnang langto.

⁴²He ekam tok, mgua sim kut kael el kuo mang nguk he ktoot, ko mut lua mnor mang ani kolkha to lsir endo Muldaip nera kser kim kmeknik mnam.

⁴³Vanango mguak kol a papat to enda na, ko enangthe a rek kteit npa ktar ka mnor mang a segain ka ni mhe to lsir a ngauruvik ner kaol mnam, va na sim kut kaennei he ktoot mang ka rek mnam ke vgon to endo gi kam lo kaennegiang a ngauruvik kam kher e. ⁴⁴Ii, he enang tok, muk kat mgua sim kut kael el kuo mang muk mruo tok kat arhe he kpaneng A Mhel To Nkong Man Ma Volkha to dok ko en kat nera pis pangnaom muk gi enang tok kat arhe.”

**E Yesus Ta Smia Papsim Kalngunes Kam Sim Kut Kaeha Va Ktoot Mang
Ngar Mruo Kpaneng En Kmeknik
(Lk 12.41-48)**

⁴⁵“Ngora havaeng nguk mang a taven kalkayie to karo papat ruk vu laol ko tvu sim kut kael kalaip to endo kmeharom karo reha ruk nam kaelik maktiegom. Va her kalyie to arhe kalaip tel kam nho mang kalngunes tgus ruk ngam kaeharom karo reha tgus va kam klang ngar mlol mnam ngaro kolkhek ruk kam lol mnam mar ko kalaip ta ngae ngok mnam a mhe langto ko yok. ⁴⁶⁻⁴⁷Kua havaeng nguk Imien te, enangthe kalaip nap kaeknik kpis pangnaom ko nma hivuo kam sim kaeharom karo reha ruk telik maktiegom, va kalyie to endo ta lgekol hak. Ta lgekol ekam ko kalaip ner le ho gi kael kam nho mang karo reha tgus hak.

⁴⁸Vanang enangthe kalkayie to endo, en a ker mhel he napa vle ktar lhus kim ko ta pat te, ‘O-kolaip te ho khus hak kmeknik he,’ ⁴⁹to kle kaelha kmim klenar tgus he gia vle pum a ngaemik va a ngaivie kngae kveve kar klenar ruk ngam kaivie kveve, va ner ho mi ktua senkrip kim ⁵⁰kalaip ko kalaip ner kaeknik kpis pangnaom. ⁵¹To kalaip ner kaim lhomye kmen o kapnes ruk lvankue hak ngang to le kael en kam kol a kapnes to endruk ngma kerruru ngara kol, ko ngar kaeteti he khem ngaro ngnorok mo kmar.”

A Koka To Mang Lraivles Ruk Ngat Sim Kut Kael el Kuo Mang Ngar

25 ¹To e Yesus ta kta koka kat te, “Mnam a kolkha to A Mhel To Nkong Man Ma Volkha to dok nera pis mnam E Nut ka tavgo to nera vle kuo mang o mia nera vle enang ko a vlom langto te gnua lei orom katngokol. Ko a vlom to endo klenar ruk lraivles ruk loktiek ngta sgam ngakro mmok he kngae kam toot kam paneng katngokol to endo, mar kam puknim ekam a ngaelaut to en kam her kaeknik ekam ngok

mrek orom ktavlom, he nang mar tgus kam kaum ko tok ko mrek kam kunngir kim. ²Vanang ktar mang a ngokol ko tlo pis vop, a ktiek mnam laivles ruk endruk ngat sim kut kaelel kuo mang ngar, vanang nglenar ruk aktiek ngaro papat ngta tu. ³⁻⁴Endruk ngat sim kut kaelel kuo mang ngar, ngat lol ngaro mmok kar ngaro kolhi ruk orom a ye to kam klang ngaro mmok orom. Vanang endruk ngaro papat ngta tu ngat her gi kpom ngaro mmok tuk, nang lo pat mang a ye to kam kta klang ngaro mmok orom kat e. ⁵To mar tgus ngta vle to ktar lhus kim a ngokol to endo, ko te ho khus he, to a kenap te ho kvurvrurum mar tgus to ngat her ngae onit.

⁶Vanang tie ma segain ka ho ngaenvurgem hak a movae ta pis te, ‘Vae, mu hohop he, a ngokol to te gnuai lei, enda he, mo va ngaelaut ka gu he, he nguak kaol he, mor kam puknim.’

⁷To laivles ruk tgus ngta hohop to kpat kam klang ngaro mmok orom a ye. ⁸To endruk ngaro papat ngata tu ngat hera kongrang nglenar ruk ngat sim kut kaelel kuo mang ngar te, ‘Mu klang ngor mo itok mang nguaro mmok na, ko ngta re kam tep he.’

⁹Vanang endruk ngat sim kut kaelel kuo mang ngar, ngat koripang ngar te, ‘Nove, muta pat te, a ye tis mang ngor tgus? Vanang muk kam ngae ngok kim endruk ngam kael o itok ngang o mia he le kaenkim mutakor ngang nguk mruo.’

¹⁰Phevgom endri ko ngta vle ekam a ngaelaut ko ngta ngae kmenkim a ye, a ngokol to te gnuai lei thera pis kvaik kun mnam ka rek. To endruk ngat sim kut kaelel kuo mang ngar he ktoot ka nho ngat hera vavaik kun mnam ka rek ekam kat. To a ngokol to endo thera vat a ngaegot, he mar ngta tuur mnam ka ngaemik.

¹¹Vanang nglenar ngat kaolol knaek kpis to kaurur kim te, ‘O, ngolaip pet a ngaegot kim mor vanie.’

¹²Va tkoripang ngar te, ‘Ko smia mien ngang nguk te, ko ngae ho lo ktua mnor mang nguk hak.’ ”

¹³E Yesus ta koka tok ngang o mia knop, to le kreng ngar te, “He ekam ko a kolkha to A Mhel To Nkong Man Ma Volkha na pis mnam nera pis pangnaom muk enang tok kat, va mgua sim kut kaelel kuo mang nguk, ekam ko muk kat mut lua mnor mang ani kolkha to, i o a kolkha ka ni mhe to lsir A Mhel To Nkong Man Ma Volkha to dok nera kser kim kpis mnam.”

A Koka To Mang A Gol Ka Pun

(Lk 19.11-27)

¹⁴“Ii, a kolkha to A Mhel To Nkong Man Ma Volkha nera kser kim kpis mnam nera vle enang ko, a mhel langto ta re kam ngae kpunpa ko ma mhe langto ko yok. Ta re kam ngae vanang ta ktar en ka re ngang kalngunes ruk korlotge, mar kmeha malpgem ka gol ka pun. Ten a re,

to her kaisis kim mar orom karo kirpik. ¹⁵Tel karo kirpik ruk aktiek ko maktiegom langto. Va langto yok tel alomin ko maktiegom. Va langto tel agitgiang ko maktiegom. Telik ko maktiegom langto langto tok, kmikkiem langto langto ka serppak tok ge. Telik ko maktiegom mar knop, to hera ngae ngok mnam a mhe langto ko yok. ¹⁶To endo tlol o kirpik ruk aktiek thera ngae ngatngae to kpis kaeha malpgem ngar to hera kla orom o kirpik ruk aktiek kat malpgem aktiek ruk tesgun. ¹⁷Gi enang tok kat, mang kaela to tkol alo pek ruk alomin ko ther ngae he kut kaeha malpgem min, to hera kla orom alo pek alomin malpgem ennginduk tesgun kat. ¹⁸Vanang nginla to tkol a pek to agitgiang ta kle kut ngae kpis her gi eguyang ku ma mmie kam sim kut tuvgom a pek to mkor kalaip hak.

¹⁹Kam ngae, to endruk endri ngalaip ther kaeknik kpis ko kim langto langto mnam mar he smia kol a re mang ka gol ka pun. ²⁰To endo ta kpom o kirpik ruk aktiek ther kaol kpis ko kim kalaip orom endruk aktiek ruk kuo malpgem endruk aktiek tesgun to khavaeng te, 'Vae, kolaip yel o kirpik ruk aktiek ko maktiegom dok, va ko ngae eha malpgem mar he kat kla orom akuruk aktiek malpgem mar.'

²¹To kalaip tkanprim te, 'O, kolkayie a yar hak to yin, ekam ko yi ngae sim kut tar kuario kirpik he sim kut papuntom ike ngaeha atgiang to enda, va tete ngor le kael yin kam ho gia nho mang o reha ruk ngarlavurgem vat. Yu! He vaik ngte kim dok kam kaum ksirei kar dok mnam kua pnes.'

²²Va kalkayie to ta kpom alo pek alomin tkaol kpis ko kim kalaip kat, to khavaeng vat te, 'Kolaip ye el alo pek alomin ko maktiegom dok va ko eha malpgem min he kat kla orom aloruk malpgem min kat.'

²³To kalaip tkoripang te, 'O, kolkayie a yar hak to yin, yi her sim kut papuntom ike ngaeha to kat he, he tete ngor le kael yin kam nho mang o reha ruk ngarlavurgem vat. Yu! Va yin kat ngiak vaik ngte kim dok kam kaum ksirei kar dok mnam kua pnes kat!'

²⁴Vanang endo ta kpom a pek to agitgiang ta kle kaol kpis vat, to kreg kalaip te, 'O, kolaip yin a mhel to enda, ko sim kut mnor mang ilaro keknen hak ko im lua non mang o mia e. Im gia vle kam gluegengnam o mia akuruk ngaro tgoluk. Ii, ima vle enang a mhel to nam gi vrong kolaspa kam lluol mnam akuruk yok ngakro luteik, nang en mruo nam lo mrua pet kmeha kam kavang o tgoluk ngang en mruo e. ²⁵Kua mnor mang ilaro keknen ruk tok, he kua gor pum ila pek to her gi kut ngae her eguyang hak. He vokom na, ila pek ta he.'

²⁶Ta re tok, vanangko kalaip tkoripang te, 'Kolkayie to ye ho mi kut kernonho hak to yin, va la lo ehaneng hak to yin. Yu! Ye her mnor mang dok tok te, kom gia vle kam gluegengnam o mia akuruk ngaro tgoluk he ka lluol mnam akuruk yok ngakro luteik, nang lo mur kaeha ngang

dok mruo ngola? ²⁷To yin he, kman ko ye lo en kua pek to ko el ko maktiegom yin ngang a mhel tang to ta re kmel ka kvek, en kmel a tol ko kim yin orom, he nang en kam le kaeha orom kua pek to endo, nang yin kam kol ka ngu va langto malpgem kat?’

²⁸To kalaip thera reng kalngunes akuruk yok vat te, ‘Mu marer vret a pek to endo ko maktiegom, nang kle kaen ngang endo teha malpgem endruk aktiek he kat kla orom endruk aktiek kuo malpgem mar kat.’” ²⁹E Yesus tkoka tok, to le kre te, “A kolkha to A Mhel To Nkong Man Ma Volkha nera kser kim kpis mnam nera vle tok arhe ko endruk ngat sim kut papuntom ngaro reha ruk E Nut telik ko maktiegom mar, va E Nut ner le ho gia sovet kmel o reha akuruk vat ko maktiegom mar, mar kam sim kaeha orom mar kam sim papuntom mar kat. Vanang endruk ngat lo sim kut papuntom ngartaro reha, va si ke ngaeha to kemilaut to E Nut tel ko maktiegom mar, va ke ngaeha to endo E Nut ner kle ho gia vret petgim mar hak. ³⁰Vanang kolkayie to karo reha ngat kle lo vur kael mit, nguak le klikim he kngam ngku mnok petgim kua tavgo ko ma slommok, ko ko tok o mia ngam kaeteti he khem ngaro ngnorok mo kmar.”

**E Yesus Nera Vongnek Kim O Mia He Kmommen Mar
Kmikkiem Ngaro Reha Ruk Telik Ko Maktiegom Mar**

³¹To e Yesus ta rere kngae vop kam re te, “Mnam a kolkha to A Mhel To Nkong Man Ma Volkha to dok nak pis mnam, nera pis enang a Taven kar karo engyel. Va ner korsang ko mnam ka ngaekam to orom kla mmok to E Nut ten ngang kam nho mang o mia. ³²⁻³³He mnam a kolkha to endo nera kaum o vrong rhek tgus he ngara sir ko pum kalo keik. To nera mommen mar tgus enang a mhel to nma nho mang o sipsip ko nma mommen mar tok kat he knantom o ngaemslang ruk yok, endruk o got he kaelik ko vanam ka ksienga petgim o sipsip ruk nam kaelik ko vanam ka miktiek.

³⁴To a Taven to endo nera reng endruk ko vanam ka miktiek te, ‘E Titou ta ngamyammok mang nguk. Mguak kaol he kvaik ku meorom E Nut ka tavgo kam kol a ktalhok to kam plong vle ko kim En ngnik ngnik, endo te mur el kmen ngang nguk tiok he, ko tlo kuenga a mmie to enda vop. (Ii, E Nut ka tavgo ta vle te, ka nngiar ngang nguk ruk kles ormuk.)

³⁵Kua vaeng nguk kam vaik ku meorom E Nut ka tavgo enang tok, ekam ko kue kvang va mut her klang dok mo ol he. Va kue kat ngaivie va mut her kainir ngang dok kat. Va kue kpis ko kim muk enang a gunmhel va mut hera vaeng dok ngok kmuk kat. ³⁶Va nop o it ngang dok va mut her klang dok kmegen kat. Va kue kyayor va mut smia tar dok va kue ka vle kun pa hengor va mut her kaol kam ptang dok kat.’

³⁷To endruk ngat sim kut kaikkiem E Nut karo pos he ka vle ko vanam ka miktiek ngar le ka mnganang te, ‘Ai, Ngoldaip, ngot vokom

yin tenngor ko ye kvang va kat kngaivie he ngot her klang yin mo ol va kainir ngang yin e? ³⁸I o ye kpis mo kmor enang a gunmhel tenngor he ngot her vaeng yin ngok kim mor? Va ngot vokom yin tenngor ko nop o it ngang yin va ngot hera klang yin kmegen kat e? ³⁹Va ye kyayor va ka vle kun pa hengor tenngor he ngot her kaol kam ptang yin?”

⁴⁰Va a Taven to endo ner koripang endruk ko vanam ka miktiiek te, ‘Kua havaeng nguk lmien te, ekam ko mum kaeharom tok ngang kuario mia ruk endri, ko ngaro mnok ngat lo vua laut hak va ta khenam te, mut her mi eharom ngang dok tok kat arhe.’

⁴¹Na havaeng endruk ko vanam ka miktiiek tok, to ner kle khortgi mang endruk ko vanam ka ksienga to kreng ngar vat te, ‘Mu ehenok ko pum kualo keik ko E Nut tkaengring nguk kam ngae ngok kia paei to a vleir, endo E Nut tmur el kmen ngang e Seten kar karo ker engyel ruk o kool. ⁴²Ii, E Nut tkaengring nguk kam vle tok, ekam ko kue kvang va mut lo klang dok mlol e. Va kue kat kngaivie va mut lo kainir ngang dok kat e. ⁴³Va kue kpis ko kim muk enang a gunmhel va mut lo vaeng dok ngok kmuk e. Va nop o it ngang dok kat va mut lo klang dok kmegen kat e. Va kue kyayor va kue ka vle kun pa hengor va mut lo smia tar va ka ptang dok kat e.’

⁴⁴Va mar ruk ko vanam ka ksienga ngara koripang te, ‘Ai, Ngoldaip, ngot vokom yin tenngor ko ye kvang va kat ngaivie va ye kpis ko kmor enang a gunmhel va yin nop o it ngang ngin, i o ye kyayor va ka vle kun pa hengor va ngot lo turang yin?”

⁴⁵To a Taven to endo ner koripang ngar ko tok te, ‘Kua havaeng nguk lmien te, mgua lo eharom ngang ikela tang to ka munik tlo vua laut kun mnam endri va mut lo her mi eharom ngang dok kat tok arhe.’

⁴⁶Ii, o mia ruk ko mnam ka ksienga, E Nut nera likim mar petgim mar kam vle ngok mnam a mhe to ngar kerkol vgum o kapnes ruk lvankue hak, mar kam vle kuo mang ngar ngnik ngnik. Vanang endruk ngat sim kut kaikkiem E Nut karo pos he ka vle ko vanam ka miktiiek, E Nut ner kle kaen a ktalhok to kam plong vle ko kim En ngnik ngnik ngang ngar.”

O Yuda Ngalmialaol Ngata Lgem O Rhek Kmim E Yesus Kngam A Yoror

(Mk 14.1-2; Lk 22.1-2; Yn 11.45-53)

26 ¹E Yesus trum karo rhek tgus ruk endruk to hera reng kalngunes te, ²“Mut mur mnor he te, a ngaelatong tete, he o Yuda ngara kunngir kim A Pnes To A Engyel Tvarpaam O Yuda Ngaro Molpou. He ngatku ngpalngaim ngar kael A Mhel To Nkong Man Ma Volkha to dok ko maktiegom karo imuo, ngar kam krong orom o ot kvat engnang a ho kngam a yoror kat.”

³Ta re tok, to o pris ruk laol va o Yuda ngalmialaol ngat hera kaum kun mnam ngoulu to klalaut to mkor o pris ruk laol ngalaip to e

Kaiapas ⁴he ngta vle he mo ngam o rhek mo kmar te, nngia he o mia ngar kais kam vur kaol ma mmek he kol a hacie mang e Yesus kmim kngam a yoror. ⁵Vanangko ngta mo havaeng ngar te, “O-o, ngruak or kmeharom pa pnes ta e, matok o mia ngar kaum to le kaen ekmor mang.”

A Vlom Langto Ta Glot A Ku Kuon Malpgem E Yesus

(Mk 14.3-9; Yn 12.1-8)

⁶Kam ngae, to e Yesus te ka vle mBetani kun mnam a rek to mkor a mhel to tkol a yor to a lepra tesgun. A mhel to enda ka munik e Saimon. ⁷E Yesus tkorsang ku mmie he khivuo kmemik, to a vlom langto tpis orom a ku to tenkim orom ka keik to te sei kam grap hak. A ku ta, ta vle kun mnam ka kre to ngma mon te, a alabasta ko o mia ngat hong mnam. A vlom to endo tpis ko kim e Yesus orom a ku to endo he ka glot kuon malpgem.

⁸Va e Yesus kalngunes ngat her vokom a vlom to endo he, to ngaro vurkul ngat ngae sei kam kiin hak to ngta mo reng ngar te, “Kman ko a vlom ta tgia koham a ku ta ti e? ⁹Ko tis en kmel ngang o mia, mar kmenkim mkor ko ka keik te sei kam grap hak he npa lol o krek ruk kavurgem to le kaenik ngang endruk ngta tu kmo tgluk.”

¹⁰Vanangko e Yesus ta tar ko ngta mo reng ngar tok, to thera reng ngar te, “Mut lo kais kam rere pum a vlom to endo tok e! Ko en teharom a keknen to tho mi kut ya hak ngang dok. ¹¹Mguak orim tok, ko endruk ngma tu kmo tgluk ngara vle mo kmuk lhok ge, muk kam turang ngar. Vanang dok ngor lo kta vle mo kmuk lhok kat e. ¹²Ii, ta glot a ku to endo kuon malpgem dok tok, he ther kael a lte ormok enang tok arhe, ngar kmeguyang dok he. ¹³Kua havaeng nguk lmien te, mnam oni mheter tgus ruk mo mmie ko o mia ngak polger o rhek mang a knovvur va o mia ngar kta havae mang a keknen to a vlom ta teharom ngang dok tete, o mia kam kuvi mang kat kam vokong en orom.”

E Yudas Ta Tting Mang O Krek Kam Hortgi Mang E Yesus

(Mk 14.10-11; Lk 22.3-6)

¹⁴To gi mnam a kolkha to endo gi ngaela langto mnam a aposel ruk loktiek hori orom alomin ka munik e Yudas to nkong mIskariot thera ngae ngok kim o pris ruk laol ¹⁵he ka mnganang ngar te, “Vae, mut kais kmen anito ngaok ko nguak mas orom e Yesus he kael maktiegom muk e?” To ngat le khim o krek kmis te, a mhelom he hori orom loktiek to her kaenkim en orom mar. ¹⁶To e Yudas ther kaelha kam vur kael onit ngang e Yesus en kam mas orom he kael ko maktiegom mar.

**E Yesus Kar Kalngunes Ngta Kunngir Kim A Kolkha To Ngma Mon Te, A
Engyel Tvarpaam O Yuda Ngaro Molpou**
(Mk 14.12-21; Lk 22.7-14, 21-23; Yn 13.21-30)

¹⁷Kam ngae, to tie palngaem ko o Yuda ngat kaem a pnes to ngma mon kat te, A Gi Bret, e Yesus kalngunes ngat kaol ngok kim to ka mnganang te, “Ngola, ya svil mang ngor kmelel mo kim o olngaemik mnam ani mhe to, yin kam kunngir kim a kolkha to A Engyel Tvarpaam O Yuda Nguaro Molpou?”

¹⁸To e Yesus thera havaeng klo kaloyie aloruk te, “Meak ngae mYerusalem ngok kim kua mhel langto he kaen a re ngang kam havaeng te, ‘E Pattermia tkaen a re ta ngang yin te: Ta koner tang mang kua kolkha he, he dok kar kolngunes ngruera pis kam kunngir kim a kolkha to A Engyel Tvarpaam O Yuda Nguaro Molpou.’ ” ¹⁹To ngint hera ngae to kaelel mo kim o ol mar tgus kam kaum kunngir kim a kolkha to endo kmikkiem gi enang ko e Yesus tmur havaeng ngin tok.

²⁰Tie ko a kolkha ta vaik e Yesus kar kalngunes ruk loktiek hori orom alomin ngat her korosang ku mmie kam her kaemik he.

E Yesus Ta Ktar Kpavap Mang E Yudas Ko Nak Hortgi Mang

²¹Ngta hivuo kmemik, to e Yesus thera havaeng ngar te, “Kua mien ngang nguk te, langto mnam muk nera hortgi mang dok he kael dok ko maktiegom kuario imuo.”

²²Tre tok, to kalngunes ngate sei kam mrua mrung ngar hak to langto langto mnam mar ta mamnganang e Yesus te, “Ngoldaip, nok ya re mang dok vor?”

²³Va e Yesus tkoripang ngar te, “Endo ta vasgem ka bret ka mhe kun ma plo kar dok her en to arhe nera hortgi mang dok.

²⁴Ii, kua havaeng nguk te, A Mhel To Nkong Man Ma Volkha to dok nak yor kmikkiem gi enang ko E Nut karo propet ngat ittiiek mang ko ngata ktar kpavap mang enang tok arhe. Va si enang tok, suvrum kela to nera hortgi mang dok, ko tmi ya hak enangthe knan nap lo kol. Vanangko tho mi kut kernonho hak ko knan tkol he, ko nera kol a kapnes vgum E Nut pum ka kerkeknen to endo.”

²⁵To e Yudas ther kle ka mnganang vat te, “Pattermia, nok ye lua re mang dok ge?”

To e Yesus ther le koripang kam re te, “Mare, her yin arhe gi enang ko yin mruo ye mrua havae.”

**E Yesus Ta Pakvom A Ngaemik To Kam Mur Kael Pat Kim Mor Mang Ka
Yor Ko Ta Tootkinre Mang Ka Yor Orom**
(Mk 14.22-26; Lk 22.15-20; 1Kor 11.23-25)

²⁶Phevgom e Yesus kar kalngunes ko ngata hivuo kmemik, e Yesus thera kol a bret langto to kanprim E Nut mang to kommen he kaisis kim

kalngunes to kreng ngar te, “Mgua kol a bret ta he kaem. Kua vok ta arhe.”

²⁷To ther kle kol a kolhi orom a ye to a vaen vat he kanprim E Nut mang kat to kaen ngang kalngunes to kreng ngar te, “Muk tgus mguak kol he kmaen kmivie mnam. ²⁸Ko kua her gidiel ta arhe to E Nut ta sir malpgem kam mokpom kar o mia orom, ko nera ksuk mang o mia tgus, nang E Nut kam lol o mia ngaro kerkeknen patgiang ngaiting he kikiangae mang ngar vgum arhe. ²⁹Ii, kua havaeng nguk kat gi te, kmelha tete ngor lo kat kaiviem a ye to a vaen ta kar muk kat e, kam ngae kais ko ngurer kta kaum kat kmiviem endo a gunngar vat kam tuur mnam E Titou ka pnes to nera kpom mnam a kolkha to ka tavgo nak komor o mia tgus.”

³⁰Ngat kaemik knop, to kael a kni to her kottek to ka grap ngogun kim ke vul to e Olip.

E Yesus Ta Ktar Kpavap Mang E Pita Te, Nera Klai Mang
(*Mk 14.27-31; Lk 22.31-34; Yn 13.36-38*)

³¹To ko tok ma vul to e Olip, e Yesus thera reng kalngunes te, “Muk tgus mguera kpom klaem petgim dok ekam o vnek ruk ngara pis kim dok. Ii, mguera ksir petgim dok tok, kmikkiem gi enang ko E Nut karo propet ngata ktar kpavap mang nguk tok gi ko ngat ittiek te,

‘E Nut nera tgem o sipsip ngar teit he ka valngan to orom o sipsip ngara ngorpok petgim.’

³²Vanang ko pekam ko E Nut nak hover dok petgim kua nnak, ngora ktar mang nguk kam ngae ngok mGalili.”

³³To e Pita thera hop ku to kaekon ngang te, “Dok, ko ngae ho lo kais hak kam ngorpok parem yin e. Si enangthe kolenar tgus ngak ngorpok parem yin ekam o vnek ruk ngara pis kim yin vanie, vanang dok nove!”

³⁴Va e Yesus ta kokheng e Pita kam reng te, “O-o, Pita kua mien ngang in te, gi ngka ma segain ta, ktar mang a ngaining kmeti ngira klai mang dok kngam ngkorlotge te, yi lua mnor mang dok e.”

³⁵Va e Pita tkut kaur gi kmoripang te, “Si enangthe ngua ngae sia yor kar yin va kho lo is hak kam klai mang in e.” To e Yesus kalngunes tgus ngata kol vgum e Pita kam reng en tok kat.

E Yesus Ta Ngarkie Mnam A Loot To Ngma Mon Te, E Getsemeni
(*Mk 14.32-42; Lk 22.39-46*)

³⁶To e Yesus kar kalngunes ngata ngae kvaik kun mnam a loot to ngma mon te, e Getsemeni. To e Yesus thera reng ngar te, “Mguak korsang mo na, nang dok ngora ngae vur ngko gut ho he kngarkie.” ³⁷To ther gia nglum e Pita va e Sebedi klo hal, to endo he, a mamrung alautar hak tkaelha kam kolkol he kerngorom he, ko karo papat ngat ho mi ktua

kervavle hak. ³⁸To thera reng ngar te, “O, a mamrung a ho lautar hak tho mi ktua kolkol dok he. He tre kmim dok, kngam dok hak. He ekam tok, mgua gia vle mo he kaennei he ktot kar dok.”

³⁹Tre tok, to her vur kael a long mang ngar to hera kru ka vham uguon mmie to kngarkie te, “Yoko dok gi Titou-o, enangthe ka papat ngang in ngnok vop va ngia pet la vut to enda orom kua yor ko tre kam kol dok vanie. Vanangko ngior kam kolkol ekmok e, ngiak kle va kaikkiem ila svil mruo ge.”

⁴⁰Tngarkie tok knop, to her kaeknik ngok kim kalngunes ruk korlotge he kvotgem mar ko ngat her onnit he, to kreng e Pita te, “Ngola, nngia orom muk korlotge? Mgua lo vur kais gi kam vur kaennei he ktot kar dok? ⁴¹Vanang mguak mrua toot mang nguk mruo he kngarkie, muk kam lo mrua ngam muk ekam o kerkeknen ruk ngam kaegom muk. Ko muma serppak mang kmikkiem mularo svil ruk kmeharom o keknen ruk lyar, vanangko mularo pkor ngaro svil ruk ngam kaenen muk kmeharom o kerkeknen ngam kle khos kim mularo svil ruk kmeharom o keknen ruk lyar.”

⁴²E Yesus treng ngar tok, to ther kta parem mar kat kngam nglomin kam kta votam karo ngarkie ruk kat ge te, “Titou, enangthe nop a papat tang ngnok vop, va yin he, ngia her gi kael a vnek to endo kuo mang dok he kaikkiem ila svil mruo.”

⁴³Ta kta ngarkie tok knop, to her kat kaeknik ngok kim kalngunes va kpis gi kta votgem mar ko a kenap alautar tho kvurvrur mar he ngat ho onnit ngae hak. ⁴⁴To ther kta parem mar kat gi, he kta ngam ngkorlotge he kta votam karo ngarkie ruk kat ge.

⁴⁵To ther kaeknik kpis mang kalngunes to her kta votgem mar kat he kreng ngar te, “Ngola, mut le kaol kam pis sim konit vat? Mu nho na, ko her ke longmok to a mhel kam hortgi mang A Mhel To Nkong Man Ma Volkha ta arhe, he nang en kmel ko maktiegom o mia ruk ngam kaeharom o kerkeknen. ⁴⁶Mu hohop he, he mu sor kim a mhel to kam hortgi mang dok na, enda he. So mor he ngor khorong.”

O Yuda Ngalmialaol Ngta Kapom E Yesus
(*Mk 14.43-50; Lk 22.47-53; Yn 18.3-12*)

⁴⁷E Yesus ta rere vop, nang endruk loktiek hori orom alomin ngaela langto mruo to e Yudas, tkaol orom a rkan to alautar he kpis ko kim e Yesus mar. Ngta pis orom ngakro komtok va ngakro kier ko o pris ruk laol va o Yuda ngalmialaol ngat her meng ngar enang tok arhe.

⁴⁸Vanangko endo ta hortgi mang e Yesus thera ktar keknen ngang ngar mang a ngaemir to mar kam mnor mang ko nak pis kaeharom ngang ko thavaeng ngar te, “Mguak vokom dok ko endo nguak pis ko kim he vrua pum ka volha kam mrung tok va her endo arhe. Mguak vokom tok, to

le kmarer kpis hera kapom he.”⁴⁹ To endo he, e Yudas ther gia ngae lsir rkieng e Yesus to hera kvam te, “O, Kolaip, her yinda arhe” va ta vrua pum ka volha he.

⁵⁰ Ta kvam tok, va e Yesus tkoripang te, “Kambis, ya kta hus kman? Ngiak kaeharom a ngaeha to yi kaol ngte mang he.”ⁿ

To a rkan to endo ta murmur mang e Yesus koleng singni mnam he kapom. ⁵¹ Ngta kapom, va vgum e Yesus kalkayie langto ko ther gi kait ka kom ku her gia ngam mang o pris ruk laol ngalaip kalkayie langto va her gi kser ka ngaela ka pun kpet hak.

⁵² To e Yesus thera tagrie ngang kalkayie te, “Ktel ila kom ko ekam na, ko endruk ngma sovet kmus orom o komtok, her mar ruk arhe ngma yor her vgum a ngaus her tok arhe. ⁵³ He ye lua ngam kim yin ge? Ko her gi tete ta enangthe kop kaen a re ngang E Titou, va en tis kmeng o engyel ngaro ngaomevek akor ko loktiek hori orom alomin ko nak grap, mar kam turang dok. ⁵⁴ Vanangko kop kaen a re ngang tok, mar kam pis krum kim o mia ri va E Nut nak kaottam karo rhek ruk o propet ngat ittiegom mar, mar kam pis lmien nngia, ko karo rhek ngat mur havae ge te, ngak kael mit her gi enang ti arhe.”

⁵⁵ To e Yesus ta kle kreng a rkan to endo te, “Ngola, nok pathe mut vua kokho orom o komtok va o kier kmurmur mang dok kam kapom dok ko enangthe dok a mhel to koma kaenpgam o mia kam kaum kaen ekam lRom he kaus kar mar vor? Vanang mo kolkhek tgus kom her gi korsang ko kim muk he kpatter o mia ma mmok ko mnam E Nut ka maksien, va mum lua re kam hera kapom dok ko tok? ⁵⁶ Vanangko mguaka kapom dok vanie, ko o tgoluk ruk endri ngak papagis lsir gi enang ti arhe kmaottam o propet ngaro rhek ruk ngat ittiegom mar tok.” E Yesus ta re tok knop, to kalngunes tgus ngat hera ngorpok kparem.

E Yesus Ta Sir Ko Kim O Yuda Ngar Ke Murgun To Nma

Vongnek Kim O Rhek

(Mk 14.53-65; Lk 22.54-55, 63-71; Yn 18.13-14, 19-24)

⁵⁷ To a rkan to ta kapom e Yesus ngta ktong kngorom ngok mnam o pris ruk laol ngalaip to e Kaiapas ka ngoulu to klalaut ko tok mnam E Nut ka maksien. Ngat pis ko mnam a taban to o pattermia kmo pos va o Yuda ngalmialaol ngama kaum mnam kam ngan o rhek mang. ⁵⁸ Vanang e Pita tgi vrua pepem mar kngae orom e Yesus, gi kam ngae kais ko ngata vaik kun mnam o pris ruk laol ngalaip ka ngoulu to klalaut ka taban to ko mnok ko ma gi vle. Ther pis kvaik ko tok korsang kar endruk ngma toot mang a rek he ktoot kam vokom mar pum e Yesus ko ngak ngae ktu orom nngia.

ⁿ 26.50 O hor akuruk ngat el o rhek akuruk yok vat te, “Kambis, ya pis moti kman gi?”

⁵⁹To o pris ruk laol va si o Yuda Ngar Ke Murgun tgus, endo nma vongnek kim o rhek ngat kaim o papat he, kam pis mang o mia akor kam ngam o rhek akor ko lserpgue kam ppiak mang e Yesus ormar, nang mar kmim kngam a yoror. ⁶⁰Vanangko ngat lo vur pis mang a mhel tang ko karo rhek ngata serppak is e, ko o mia kavurgem ngat sia ngam o rhek kam ppiak mang va ngat lo is mang o mia kmim kngam a yoror e.

Kam ngae, to endo he, alo mhel aloruk nginta hop ⁶¹he kngam o rhek kam havae te, “A mhel to enda thavae te, ‘Ngora lget E Nut ka maksien ta, he lo hus kam kta hover kun mnam o kolkhek ruk korlotge.’”

⁶²To o pris ruk laol ngalaip thop ku sir ko kim o mia to ka mnganang e Yesus te, “Ngola, ya ngan o rhek ruk ngat kaelik kuo mang yin, va nop o rhek ngang in gi kmoripang ngar?” ⁶³Vanangko e Yesus tua svil kmoripang e, ther gia sir lvongnek.

To o pris ruk laol ngalaip ta tger e Yesus kam kta mnganang te, “Kua havaeng in orom E Nut to nma plong vle ngnik ngnik ka munik te, yin kam re lmien kam havaeng ngor te, lmien mang in te, E Nut Khal, Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen her yindo arhe i nop gi?”

⁶⁴Va e Yesus tkoripang te, “Yin mruo ye her ngae rkieng dok he orom a re to endo. Va kua havaeng nguk tgus te, kmelha tete kngae ngnik ngnik, mguera vokom

A Mhel To Nkong Man Ma Volkha ko ner korsang ko mnam E Nut To La Vu Ngaurar Hak ka miktiek. Va mguera vokom kat ko ner kaol kpis kun kuon ma volkha orom o varhek.”

⁶⁵O pris ruk laol ngalaip ta ngan ko e Yesus ta re tok, to ther hop ekam karo it to her kommenik kam polger ka ngaesik, to kre te, “Ngrua lo kat kais kam kta vae mang o mia akor kam pis kam ngam o rhek mang kat e, ko muk mruo mut her mur ngan ko ther mur kerrereng E Nut orom karo mur rhek mruo enang tok arhe. ⁶⁶Va muta pat nngia? Mguer kael ani vnek to kuo mang e?”

Va ngat koripang te, “Tho mi kut is mang en, mar kmim kngam a yoror hak.”

⁶⁷To akuruk mnam mar ngat kaelha kam guguspa mang kalo keik to khim singni malpgem va kpokpelam. ⁶⁸Va ngta reng te, “Yindo E Nut Thim Yin Orom Ka Msasaen va yindo a propet, va yin he, ngiak mon edim mnam mor tim yin.”

E Pita Ta Klai Mang E Yesus

(Mk 14.66-72; Lk 22.56-62; Yn 18.15-18, 25-27)

⁶⁹Vanangko e Pita tkorsang ha ku mnok vop kun mnam o pris ruk laol ngalaip ka ngoulu to klalaut ka taban to ko ma gi vle. To a vlom to nam kaeha ko tok tkaol ngok kim to kreng te, “Yinda kat arhe im kaikkiem e Yesus to nkong mGalili.”

⁷⁰Vanangko e Pita ta klai ko kim mar tgus te, “O-o, klua mnor mang o rhok ruk ya rere orom mar e.”

⁷¹To e Pita ther kottek kam vrua kle ngogu va gudor ngku mnok va a vlom langto kat tgi kta vokom to khavaeng o mia ruk ko tok mang kat te, “A mhel ta, nam kaikkiem e Yesus to nkong mNasaret kat.”

⁷²Va e Pita tho gi kaur ge kam re kvat E Nut ka munik kam klai kat te, “Ko ngae ho lua mnor mang a mhel to enda hak.”

⁷³Ngata vrua vle, to o mia akuruk ngta sisir ko rkieng ngata kta reng e Pita kat gi te, “O Imien hak he, kalkayie langto yin arhe ko im kollom ktui enang ngar tok arhe.”

⁷⁴Va e Pita thera koripang ngar he mur kaengring mruo te, “Yu! Enangthe nguaka ppiak va E Nut nak kaim dok kngam dok a yoror. Kua havaeng nguk te, klua mnor mang a mhel to endo hak.”

A gi hi to ta re tok, va vgum a ngaining ko ther kaeti. ⁷⁵Tkaeti, yek e Pita ther gia pat mang e Yesus karo rhok ruk ta ktar kpavap mang en ormar te, “Ktar mang a ngaining kmeti, ngira klai mang dok kngam ngkorlotge te, yi lua mnor mang dok.” E Pita ta pat mang o rhok ruk endruk to her kottek kun mnam a maksien to endo he kngae kpolger karo reti laut.

Ngta Kaum Lgem A Re Kmim E Yesus Kngam A Yoror
(*Mk 15.1; Lk 23.1-2; Yn 18.28-32*)

27 ¹Kam ngae, to tie marot msim, o pris ruk laol kar o Yuda ngalmialaol tgus ngat kaum lgem a re, mar kmim e Yesus kngam a yoror. ²To ngat le kaussiem e Yesus kalo ktiek to hera kottek orom kun mnam E Nut ka maksien he ka ktong kngorom to kael ko maktiegom e Paillet, endo lRom ngtel kam nho mang lYudea.

E Yudas Ta Mrua Rgom
(*O Reha 1.18-19*)

³To e Yudas, endo thortgi mang e Yesus, ta tar ko ngat kaum lgem a re kmel e Yesus kam yor, to ta mrua koon pum, to klol o krek ruk a mhelom hori orom loktiek to her ngae kmekonik ngang o pris ruk laol va o Yuda ngalmialaol. ⁴Tkaekonik he khavaeng ngar te, “O, ko eharom a kerkeknen to kam hortgi mang a mhel ta tlo eharom a kerkeknen tang e, he ngara kaim kngam a yoror he.”

Va ngat koripang te, “He kmanker yin? Ita ngaeha mruo ko he!”

⁵To e Yudas thera ngam o krek ku mmie ko tok kun mnam E Nut ka maksien, nang her kottek kparem mar kngae, to her ngae mrua rgom.

⁶To o pris ruk laol ngat her le klol o krek ruk endruk to kre te, “O krek ruk endri ngat her vle mang a mhel ka gidiel he, he ekam tok, tlo vua sir kmikkiem e Moses karo pos ngor kmelik kun mnam E Nut ka maksien

ka ngaelpas e.”⁷To ngat hera lgem rhek mang a kre to endo kmenkim a mmie ka mhe to kmeguyang o wrong rhek ruk o hirtek mnam. A mmie ka mhe to endo ka munik msim ta vle te, “e Potter.”⁸To tar ko ngma mon a mmie ka mhe to endo te, “A Mhe To A Gidiel” kngae kais tete tok ge.⁹He kmikkiem enang tok, o Yuda ngalmialaol ngat enkim a mmie ka mhe to endo he kaottam E Nut ka propet to e Yeremaia karo mur rhek mruo ko tennik ta ktar kpavap mang o Yuda ngalmialaol ri orom mar te,

“Ngat lol o krek ruk a mhelom hori orom loktiek, a her keik to arhe lIsrael akuruk ngat mur monik kim en mang,¹⁰he kle enkim a mmie ka mhe to ngma mon te, “e Potter” ormar kmikkiem enang ko Ngoldaip tmur keknen ngang dok tok ge.”

Ngta Srim E Yesus Ko Pum E Paillet Kalo Keik

(Mk 15.2-5; Lk 23.3-5; Yn 18.33-38)

¹¹Ngata lgem o rhek kmenkim a mmie ka mhe to endo, nang o mia ngat hera srim e Yesus ko kim e Paillet kalo keik. To e Paillet thera mnganang te, “Ngola, O Yuda Nga Taven msim to yin arhe?”

Va e Yesus tkoripang te, “Yin mruo yi her ngae rkieng dok he, orom a re to endo!”

¹²Va o pris ruk laol va o Yuda ngalmialaol ngat kael o rhek kuo mang, vanang en tlo ktua re kmoripang ngar e.¹³To e Paillet ta kle ka mnganang te, “Ngola, yi lua ngan o rhek kavurgem ri gi, o mia ngata mon yin ormar?”¹⁴Va e Yesus tlo kta svil kmoripang a re tang hak. He ekam tok, e Paillet te sei kam mrua sor mang.

Ngta Monik Kim A Yor Ngang E Yesus

(Mk 15.6-15; Lk 23.13-25; Yn 18.39–19.16)

¹⁵Vanang mnam a pnes to endo ko Yuda ngma kunngr kim, lYuda ngalmialaol ruk lRom ngam kaikkiem a keknen to kam hong a mhel tang kun mnam a hengor, en kmeknik ngok kim o Yuda. A mhel to, o Yuda mruo ngama svil mang lRom kam hong en kmeknik ngok kmar.¹⁶Va mnam o kolkhek ruk endruk lRom ngat el a mhel langto kun mnam a hengor, ka munik e Barabas.^oO mia tgus ngta mnor mang ko nam vua kerngnek.¹⁷To a mumu tpis kaum ko kim e Paillet to e Paillet thera mnganang ngar te, “Yu! Muta svil mang edim mnam min, dok kam hong ngok kmuk, e Barabas i o e Yesus, endo o mia ngma mon kat te, Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen?”¹⁸E Paillet tpe gia mnganang ngar tok ekam ko ta mnor mang lYuda ngalmialaol ko ngam kaesik kim e Yesus, he ekam tok ngat her gi kael ko maktiegom mruo.

¹⁹Vanang phevgom e Paillet ko tkorsang he kvongnek kim e Yesus, e Paillet ktavlom ten a re to mang e Yesus ngang kam hagam ko thavaeng

^o 27.16 E Barabas ka munik langto kat ta vle te, “e Yesus.”

te, “A mhel to endo, en a mhel to nam sim kut kaikkiem E Nut karo pos he ngiak or hak kmel ila gu kuon mang e, ko tenkier ko engogo orom, he tete kua sei kam gor vgum her en arhe.”

²⁰Vanangko o pris ruk laol va o Yuda ngalmialaol ngata rere mnam a mumu ge, mar kam reng e Paillet, en kam hong e Barabas, nang kle kaen e Yesus ngang o mia, mar kmim kngam a yoror.

²¹To e Paillet ta kta mnganang ngar kat ge te, “Yu! Muta svil dok kam hong edim mnam min ngok kmuk.”

Va ngat koripang he kre te, “E Barabas!”

²²To e Paillet ta kta mnganang ngar te, “Vanang nguak kanker e Yesus, endo o mia ngma mon te, Endo E Nut Thim Orom Ka Msasaen?”

Va mar tgus ngat kaum koripang te, “Krong orom o ot kvat engnang a ho!”

²³Va e Paillet tkoripang ngar te, “Kman? Muk mruo mguak havae mang ani kerkeknen to msim teharom.”

Vanangko a mumu ta kle va ho gia vui klik hak te, “Krong orom o ot kvat engnang a ho!”

²⁴To e Paillet ta vokom ko tsi mur kaenang pmar, va ta vokom ko o mia ngat re kaum kmen ekam en, to ta kol a plo orom a ye to her reng ngar te, “Ko kaelelsingni kam khenam ngang nguk te, a mhel to enda ka gidiel mut lo is kmel kuo mang dok e. He muk, mula ngaeha orom ko he.” Tre tok, to her kaelelsingni ko pum a mumu ngaro kerok.

²⁵To a mumu to endo ngat kaum koripang kam vui te, “Yu! He te vanie! E Nut nak mon mor kar ngorores ruk koknaik orom a mhel to endo ka gidiel.”

²⁶Ngat re tok, to e Paillet thera hong e Barabas ngok kmar, nang kreng a rkan kam kirmekon a khap mnam e Yesus. Ngata kirmekon a khap mnam knop, to e Paillet ther kle kael ko maktiegom endruk ngma kar va tomten, mar kam le ka krong orom o ot kvat engnang a ho.

Ngta Klel Orom E Yesus (*Mk 15.16-20; Yn 19.2-3*)

²⁷To e Paillet kalngunes ruk ngma kar va tomten ngta kpom e Yesus kngae kvaik orom kun mnam a ngoulu to klalaut to mkor lRom nga ngaomevek ngalaip. To ngata vaeng nglenar tgus ruk kun mnam nga rkan to endo kam kaum ko kim kat. ²⁸To ngata kuit pum, nang kle kaegenkar vat orom a yet to a svel, enang endo o taven ngam kaegenkar. ²⁹To ngat hera lllum a vlak he ka llim kuon malpgem to le kael a kop ko maktiegom ka miktiek kam sreng enang a mi taven. To langto langto mnam mar ta tubulkek ku penharom kam klel orom kam reng te, “Yu! O Yuda Nga Taven to yin arhe!” ³⁰To ngta guguspa mang to ka vret a kop to endo ko maktiegom he khim palpgem. ³¹Ngat hera klel orom tok knop, to ngat le

khong a yet to endo, nang kle kat kaegenkar orom kta yet mruo. To ngat hera ktong kngorom kngae ka me ka krong orom o ot kvat engnang a ho.

IRom Ke Rkan Ngta Krong E Yesus Orom O Ot Kvat Engnang A Ho
(Mk 15.21-32; Lk 23.26-43; Yn 19.17-27)

³²Ngat kottek kun mnam a rengmat to endo he ka ktong kngorom e Yesus ekam a ngaelaut. To ngta ting kim a mhel langto ka munik e Saimon to nkong mSairini. To endruk ngma kar va tomten ngata kol a hagio mang kam spong en kam tolpum e Yesus ka ho to kmoreker kuon. ³³Ngta ngae kngorom to kpis ko mnam a mhe to ngma mon te, e Golgota. (Vanang a munik to e Golgota ka pun ta vle te, “A mhe to ta nho enang a mhel ka lpek ka kolhi.”) ³⁴To ko tok ngat hera kol a ye to a vaen ka mten to ngat mo vavaikar orom a lkiet ka ye to ngat kaegom kmen ngang. Tre egom va mnor mang, to kees kmiviem. ³⁵Kam ngae, to ngat le ka krong orom o ot kvat engnang a ho. To endruk ngma kar va tomten ngat kaelha kam khanier kam kir mo kmar kmisis kim karo it. [He enang tok, ngat kaottam a propet ka re langto kat ko tennik ta ktar kpavap mang ngar gi enang tok te, “Ngata khanier kam kir mo kmar kmisis kim kuario it.”] ³⁶Ngata khanier tok knop, to her gi korsang ko tok kam gia toot mang. ³⁷Va kuo malp gem ko engnang a ho ngat el o rhek ruk ngta mon en ormar te:

“O YUDA NGA TAVEN TO E YESUS TA ARHE.”

³⁸Vanang ko vanam e Yesus ngta krong alo ngauruvik aloruk orom o ot kvat min engnang ngintalo ho kat. Langto ko vanam ka miktiiek va langto ko vanam ka ksienga. ³⁹Nang o mia ruk ngama kaol ekam a ngaelaut ngam kaol va ngma kirhek ngang e Yesus he kaerer ngaro lpetuk kim ⁴⁰he kreng te, “Ngola, yindo ima havae te, ngira lget E Nut ka maksien he gi kta hover mnam o kolkhek ruk korlotge, her yinda arhe? Te yin he, mur sulgim yin mruo ko tok he grung petgim a ho to ngta krong yin orom o ot kvat yin ko engnang. Ii, enangthe lmien te, E Nut Khal to yin, va yin he, mur hong in he grung ngku kuon petgim a ho to ngata krong yin orom o ot kvat yin ko engnang.”

⁴¹Va o pris ruk laol kar o Yuda ngalmialaol va o pattermia kmo pos ngta kol a klel orom gi enang tok kat kam reng te, ⁴²“Te en nma sulgim o mia akuruk, vanang kman ko tlo kaeharom ngang en mruo tok? He nong IIsrael Nga Taven to en gi? Va enangthe lmien tok, va en npa grung ngku kuon petgim a ho to endo na, yek ngrer mi kor mnam mor mang en. ⁴³He nong en a mhel to nma kap kim E Nut gi? Yu! Te en he, ngruak vokom E Nut kam sulgim tete mo he, enangthe npa svil, ko en nam mrua havae mang en mruo orom karo mur rhek mruo te, ‘E Nut Khal to en.’” ⁴⁴Va si

alo ngaauruvik ruk ngta krong ngin orom o ot kvat min engnang alo ho ruk ko rkieng e Yesus kat va min tgus nginta kirhek ngang e Yesus kat.

E Yesus Ka Ngaung Ta Mtiet

(Mk 15.33-41; Lk 23.44-49; Yn 19.28-30)

⁴⁵Pkolkha vop, va vgum a slommok ko ther gi pis pgeik komor a volkha va a mmie tgus kngae kais mavlemas. ⁴⁶To rkieng ko a slommok tre kam nop mavlemas, E Yesus ther kael ka ktui orom ka re mruo te, “Eli, Eli, lama sabaktani.” To kam hortgem ka re to endo ka pun ta vle te, “Nut-o, Nut-o, yindo kom kor mnam dok mang in, kman ko ya ksir petgim dok?”

⁴⁷Vanang o mia akuruk ngta sisir ko tok, ngta ngan ko thavae tok, to ngata havae te, “Ta munik kim e Elaisia vor.”

⁴⁸To langto mnam mar ther gia hop ku he ksap kvasgem a paspas kun mnam a ye to ngat eharom orom a ho ka ye to tgia gruk. To ta kleng ko vgum a kerker he kngae ktuom ngok vgum e Yesus te, en kmiviem.

⁴⁹Vanangko klenar ngta hagam kam reng te, “Ngruak or na, he ngor kam vokom te, e Elaisia ner mi kaol kpis kam sulgim o nop.”

⁵⁰To e Yesus tkat kael ka ktui klik kat gi, to ka nunu thera parem.

⁵¹Tyor tok, va vgum a yet to nam kaeltoot mang E Nut ka maksien ke rek Ka Taban To A Ho Totur Hak ko ther gi kommenik kam ngam ko vgum kalo gu tgus kmel kalo kae alomin.^p Va a mmie ta khi he o krek ngta kokohir. ⁵²Va o yoror ngaro nnak kat ngata kommenik he o yoror kavurgem ruk ngam sim kut kaikkiem E Nut karo pos tennik ngta kta ktal he kta hop kat. ⁵³To ngat kottek kun mnam ngakro nnak. (Vanang ko pekam ko E Nut thover e Yesus petgim ka nnak, o yoror ri, ngta vavaik kun mnam a rengmat ka pun to e Yerusalem he mrua kekhenam mar mruo ngang o mia kavurgem.)

⁵⁴To lRom nga ngaomevek ka rkan langto kalaip kar kalngunes ruk ngta vle ko kim e Yesus he ktoot mang, ngta vokong ko a mmie ta khi va kvokom o tgoluk tgus kat ko ngta papagis enang tok, to mar ngat ngae sei kam gor to kre te, “Ai, ho mi kut lmien hak he, a mhel to enda her E Nut Khal Msim ta arhe.”

⁵⁵Vanang lraip kavurgem kat, endruk ngata mokpom kar e Yesus ko mGalili he kaikkiem kmelha kaeha vgum, ngta vrua sisir ko vur hagemmok mang he ka vle kvokom mar orom kat. ⁵⁶Lraip ruk ngta sisir ko tok, mar e Maria to nkong mMagdala, kar kyok to e Yems kre e Yosep ngin nan, va e Sebedi kles ngar nan.

Ngat Kael E Yesus Ka Mnes Kun Mnam A Kre Ka Nho

(Mk 15.42-47; Lk 23.50-56; Yn 19.38-42)

⁵⁷To a kolkha tre kam vaik to a mhel langto nkong mAramatea ta vle. Ka munik e Yosep, en e Yesus kalkayie langto kat. Va tvu kais kmo

^p 27.51 A yet to endo o Yuda ngat el kun mnam E Nut ka maksien ke rek Ka Taban To A Totur Hak kam hagam o mia kam vaik kun mnam.

krekat. ⁵⁸Ta ngae ngok kim e Paillet he ka mnganang mang e Yesus ka mnes, en kam kol he kael. To e Paillet tkaen a re, mar kmorim e Yesus ka mnes maktiegom. ⁵⁹To e Yosep thera ngae kharpet e Yesus ka mnes kuo va ho, to le kokomor orom a yet to a gi gunngar. ⁶⁰To thera kokol kngorom to kael kun mnam kta nnak mruo, endo a gunngar ko ngat gi gnua hong mnam a kre he lo el a mhel ka mnes tang kun mnam vop. Tel knop, to kvulhagam a kre to alatar ko va kre ka nho ka gu kmelegot orom. Tkaelegot orom knop to hera ngae. ⁶¹Vanang e Maria to nkong mMagdala kar kyok ngint korsang he ka nho rkieng ka nnak.

Ngat Kael A Rkan Ko Va Nnak Kam Toot Mang E Yesus Ka Mnes

⁶²Mnam a kolkha to endo o Yuda ngat kaelel mo kim o tgluk kam paneng a Sabat ko tre kam vuut. To hop enang ngmo ko a Sabat vop, o pris ruk laol va o Parisiau ngta kaum ko kim e Paillet he kael a re kim kam reng te, ⁶³“Ngorlaip ngota pat mang a mhel to endo, ko nam vua ppiak ko tesgun ko ta vle vop, tre orom karo rhek ruk endri te, ‘Ko pekam o kolkhek ruk korlotge E Nut ner kta hover dok petgim kua nnak kat.’

⁶⁴He ekam ko ta re tok, ngiak kaen a re ngang a rkan tang kam vle ko va nnak kam toot mang kais mang o kolkhek korlotge ri na, nang kalngunes kam lua pis kaurur ka mnes he le kauyang o mia mang te, tkat hop petgim ka nnak kat. Te matok, ka ppiak to endo aktarang ner vrua vle tok, vanang kalngunes kat ngar, koknaik, ner kle ho mia ker vavle hak.”

⁶⁵To e Paillet ther kaen a re te, “Yu! Ngor kael a rkan tang ko maktiegom muk va mguak ngae he kreng ngar kam sim ktua toot mang hak kmikkiem mularo papat kmeharom gi enang tok.” ⁶⁶To a rkan tngae kpis ko tok to ngat hera kleng o minmin ko va nnak ka gudor kam her smia toot mang enang tok.

E Nut Thover E Yesus Petgim Ka Nnak

(Mk 16.1-8; Lk 24.1-12; Yn 20.1-10)

28 ¹To hop enang ngmo ko a Sabat tnap, ko a kolkha tre kam plek, e Maria to nkong mMagdala kar kyok ngint hop khalki tie mo kao he kngae kam vokom e Yesus ka nnak.

²Nginta ngae va vgum a mmie ko ta khi klik hak. To a engyel langto ta grung ngkun kuon ma volkha he kngae ko pe Yesus ka nnak to kvulhagam a kre to ngat elegot kim e Yesus ka nnak ka gu orom petgim a nho. Tvulhagam knop, to korsang mang. ³Vanang a engyel ka vok tho mi kut nan hak enang a koot ko nma gurmik he kmallek. Va karo it ngat ngae gia kas hak enang o varhek ruk la mongar hak. ⁴To a rkan to ko tok, ta vokom tok, to kgorang he ngaro nunu ngat ho mi kut parem mar hak. Va ngaro pkor tgus ngta khi he ngta vuvuut ogo mmie he kyor ka ktal.

⁵Ngat yor ka ktal ko, nang a engyel ta reng alo vlom ruk ennginduk te, “Me or kam gor, ko kua mnor te, meta pis kam vokom e Yesus to ngat

krong orom o ot kvat engnang a ho. ⁶Nangko en nong mo e, ko ther hop petgim ka nnak ta he, kmikkiem gi enang ko ta ktar khavae tok. He meak marer aol ngte he vokom ka ngaekam to ngat el mnam na. ⁷Meak vokom na, to meak le kngae khavaeng kalngunes mang te, “Tkat hop petgim ka nnak he, he en nera ktar mang nguk kam ngae ngok mGalili. He her ko tok arhe mguer kta vokom kat.’ Yu! Ko her havaeng ngae he.”

⁸Nginta ngnek tok, to her lo hus hak kam parem a nnak to endo ko nginta gor. Ngint sia gor, vanangko ngint le ksirei kat ge, mang a engyel karo rhek kat. Nginta sirei tok, to ksap kmeknik kam havaeng kalngunes mang, ⁹va vgum e Yesus mruo ko thera sir ko pum nginalo keik ko va ngaelaut. Nginta vokom ko tok, to e Yesus ta havaeng ngin te, “Mealo vrek nginak kongeik.” Ngint ngan ko ta re tok, to kaol kpis ko kim to ktubulkek ku penharom he ka kpom kalo nhar kam totu pum. ¹⁰Va e Yesus thavaeng ngin te, “Meak or kam gor. Vanang meak kle kngae khavaeng kuario mia kam ngae ngok mGalili ko ngara vokom dok ko tok.”

A Rkan To Ta Toot Mang A Nnak Ngat Kael Nga Re

¹¹Phevgom alo vlom ri ko nginta hivuo kmeknik, akuruk mnam a rkan to endo ngat kaeknik kat ko mYerusalem he khavaeng o pris ruk laol mang o tgoluk tgus ruk ngat pagis kim mar. ¹²To o pris ruk laol ngta vaeng o Yuda ngalmialaol he ngata kaum kam lgem o rhek mang a papat tang, mar kmeharom. To ngat kaenkim endruk mnam a rkan to endo orom a keik alaut ¹³he kreng ngar te, “Mguak hohos kim a re ngang o mia te, ‘Mut hivuo kmonit masegain, nang kalngunes ngat pis urur ka mnes.’ ¹⁴Mguaka ppiak tok, va enangthe e Paillet na kol a re mang nguk te, mut onit tok, va ngurer kael vrek longeik ngang, en kam lo kael muk kam yor e.” ¹⁵Endruk mnam a rkan to endo ngata ngan o rhek tok, to ngata tting kam ppiak enang tok kam lol o krek. To ngat hera ngae kaikkiem o pris ruk laol ngaro rhek enang tok ko ngat havaeng ngar. He ekam tok, a ppiak to endo ta vaas kim o Yuda tgus ko ngma maen kngae kais mang tete tok ge.

E Yesus Ta Keknen Ngang Kalngunes Mang Nga Ngaeha To Kam Pakvom Kam Havaeng O Vrong Rhek Mang En (Mk 16.14-18; Lk 24.36-39; Yn 20.19-23; O Reha 1.6-8)

¹⁶To E Yesus kalngunes ruk loktiek hori orom atgiang ngata ngae ngok mGalili to kgerap ngoguo kia vul to ta ktar mur havaeng ngar kam ngae ko tok. ¹⁷Ngta gerap ngoguo kia vul knop, va kvokom e Yesus ko ta vrua vle malhagenmok mang ngar vop, to ngat hera tubulkek kam totu pum. Vanang akuruk mnam mar ngata lopumtang pum vop. ¹⁸To e Yesus tkoursie ngok kmar he khavaeng ngar te, “E Nut thim dok orom ka msasaen kam nho mang o tgoluk tgus ruk mo mmie va kuon ma volkha

kat orom kua serppak. ¹⁹He ekam tok, mguak havaeng o mia tgus mang dok. Va mguak ngae ngok kim o vrong rhek tgus ngo valngneik ngo pneik kam patter mar kmikkiem dok. Ii, mguak patter mar tok, he kparrum mar orom E Titou kar Khal va E Nunu A Totur nga munik. ²⁰Va mgua smia keknen ngang ngar kat kam vle pum o rhek tgus ruk ko her havaeng nguk orom mar. Ii, kua mien ngang nguk te, mguak kaeharom tok va ngora plong vle mo kmuk mekam mekam mo kolkhek tgus kam ngae kais mnam a kolkha to a kser kim.”